

Saksanseisojakerho ry  
Jalostustoimikunta



**JALOSTUKSEN TAVOITEOHJELMA**  
**1.1.2022 – 31.12.2026**  
**PITKÄKARVAINEN SAKSANSEISOJA**  
**DEUTSCH LANGHAAR**  
**117**

Tämä jalostuksen tavoiteohjelma on laaja tietopaketti pitkäkarvaisesta saksanseisojasta kaikkien rodun harrastajien ja rodusta kiinnostuneiden käyttöön. Tavoiteohjelma on laadittu Suomen Kennelliitto ry:n jalostustieteellisen toimikunnan mallirungon ja siihen liittyvien ohjeiden pohjalta. Tämä päivitetty jalostuksen tavoiteohjelma on ollut rotujärjestö Saksanseisojakerho ry:n Internet-sivuilla kaikkien rodusta kiinnostuneiden tutustuttavana ja kommentoitavana hyvissä ajoin ennen vuosikokousta 2021. Päivitetty jalostuksen tavoiteohjelma on käsitelty Saksanseisojakerho ry:n vuosikokouksessa 2021, mistä on hyvissä ajoin tiedotettu rotujärjestön jäseniä jäsenjulkaisu Saksanseisoja-lehden joulukuun 2020 ja maaliskuun 2021 numeroissa sekä rotujärjestön Internet-sivuilla. Vuosikokouksen roturyhmäkokouksessa päivitetty tavoiteohjelma on käyty läpi ja Saksanseisojakerho ry:n vuosikokouksessa 8.8.2021 hyväksytty jäsenistöltä tulleen palautteen mukaisesti muokattuna.

Suomen Kennelliitto ry:n jalostustieteellinen toimikunta on hyväksynyt tämän päivitetyn jalostuksen tavoiteohjelman 21.9.2021. Tavoiteohjelma on voimassa PEVISA-kauden 1.1.2022–31.12.2026, minkä jälkeen se jälleen päivitetään.

Jalostuksen tavoiteohjelma on luettavissa ja tulostettavissa Saksanseisojakerho ry:n Internet-sivuilta ([www.saksanseisojakerho.fi](http://www.saksanseisojakerho.fi)) => pitkäkarvainen saksanseisoja) ja saatavissa myös tavoiteohjelman kokoajalta pyydettäessä.

**Koonnut ja saadun palautteen mukaisesti muokannut: Saija Suoma.**

**Kannen piirros: Seppo Polameri**

## Sisällys

1. YHTEENVETO .....	4
2. RODUN TAUSTA .....	5
3. JÄRJESTÖORGANISAATIO JA SEN HISTORIA.....	7
4. RODUN NYKYTILANNE.....	8
4.1. Populaation rakenne ja jalostuspohja.....	8
4.1.2 Jalostuspohja.....	12
4.1.3 Rodun populaatiot muissa maissa .....	19
4.1.4 Yhteenveto populaation rakenteesta ja jalostuspohjasta .....	26
4.2 Luonne ja käyttäytyminen sekä käyttöominaisuudet .....	26
4.2.1 Rotumääritelmän maininnat luonteesta ja käyttäytymisestä sekä rodun käyttötarkoituksesta .....	26
4.2.2 Jakautuminen näyttely- / käyttö- / tms. -linjoihin .....	27
4.2.3 PEVISA-ohjelmaan sisällytetty luonteen ja käyttäytymisen ja/tai käyttöominaisuuksien testaus ja/tai kuvaus .....	27
4.2.4 Luonne ja käyttäytyminen päivittäistilanteissa.....	27
4.2.5 Käyttö- ja koeominaisuudet .....	29
4.2.6 Käyttäytyminen kotona sekä lisääntymiskäyttäytyminen .....	37
4.2.7 Yhteenveto rodun käyttäytymisen ja luonteen keskeisimmistä ongelmakohtista sekä niiden korjaamisesta .....	41
4.3. Terveys ja lisääntyminen.....	42
4.3.1 PEVISA-ohjelmaan sisällytetyt sairaudet .....	42
4.3.2 Muut rodulla todetut merkittävät sairaudet .....	47
Suomessa arvostelussa käytetään IEWG:n esittämää kansainvälistä kyynärniveldysplasian arvosteluasteikkoa: .....	48
4.3.3 Yleisimmät kuolinsyyt .....	50
4.3.4 Lisääntyminen .....	51
4.3.5 Sairauksille ja lisääntymisongelmille altistavat anatomiset piirteet.....	52
4.3.6 Yhteenveto rodun keskeisimmistä ongelmista terveydessä ja lisääntymisessä.....	53
4.4. Ulkomuoto .....	53
4.4.1 Rotumääritelmä .....	53
4.4.2 Näyttelyt ja jalostustarkastukset .....	55
4.4.3 Ulkomuoto ja rodun käyttötarkoitus .....	56
4.4.4 Yhteenveto rodun keskeisimmistä ulkomuoto- ja rakenneongelmista .....	57
5. YHTEENVETO AIEMMAN JALOSTUKSEN TAVOITEOHJELMAN TOTEUTUMISESTA.....	57

5.1 Käytetyimpien jalostuskoirien taso.....	58
kaikista jalostuskoirista hyvin jälkeläisarviointitietoa. Vastaava taulukko on haettavissa Kennelliiton KoiraNetistä myös nartuille. Taulukosta voi vetää saman johtopäätelmän kuin urosten taulukosta: jos nartulla itsellään ei ole koepalkintoa, ei sen jälkeläisistä ole myöskään koetulostietoa eikä juurikaan terveystutkimustietoja. Kasvattajien kannustaminen on tärkeä tehtävä myös seuraavalla tavoiteohjelmakaudella. ....	61
5.2 Aiemman jalostuksen tavoiteohjelman toteutuminen.....	61
6. JALOSTUKSEN TAVOITTEET JA TOTEUTUS .....	64
6.1 Jalostuksen tavoitteet.....	64
6.2 Suositukset jalostuskoirille ja yhdistelmille .....	64
6.3 Rotujärjestön toimenpiteet .....	65
6.4 Uhat ja mahdollisuudet sekä varautuminen ongelmiin.....	65
6.5 Toimintasuunnitelma ja tavoiteohjelman seuranta .....	66
7. LÄHTEET .....	67
8. LIITTEET .....	70

## 1. YHTEENVETO

### **Kuvaus rodusta ja sen käyttötarkoituksesta**

Pitkäkarvainen saksanseisoja, saksaksi Deutsch Langhaar eli saksalainen pitkäkarvainen, on ihannemitoiltaan 60–66 cm korkea monipuolinen saksalainen metsästyskoira, jolla on suojaava, kokoruskea tai ruskean kirjava, liukas ja sileä, kyljissä 3–5 cm pitkä rungonmyötäinen karvapeite. Rotu on erittäin riistaintoinen, sillä on monipuoliset luontaiset taipumukset ja se soveltuu työskentelyyn ennen ja jälkeen laukauksen pellolla, metsässä ja vedessä.

### **Rodun tilanne ja jalostustavoitteet**

Populaation rakenne ja jalostuspohja: Pitkäkarvaisia saksanseisojia on ollut Suomessa vuodesta 1991 lähtien. Kanta on kasvanut hallitusti ja rotu on tukevasti metsästäjien käsissä. Kesäkuuhun 2021 mennessä rekisteröintejä oli 480. Vuosittaiset rekisteröinnit ovat viimeisten 10 vuoden aikana olleet keskimäärin 20 pentua vuodessa, vaikka vuosina 2015–2017 oli nähtävissä selkeä notkahdus. Kotimaisia pentueita on 1–4 vuosittain ja lisäksi tuontipentuja tuodaan tarpeen mukaan. Tuonnit ja ulkomaisten jalostusurosten hyödyntäminen ovat välttämättömiä jalostuspohjan laajuuden turvaamiseksi. Kansainvälinen yhteistyö on vilkasta.

Luonne ja käyttäytyminen sekä käyttöominaisuudet: Rodun emämaassa korostetaan sosiaalista ja helppoa luonnetta sekä rauhallisuutta eri tilanteissa. Tämä on tavoitteena myös suomalaisessa kasvatusyössä. Ystävällisestä, lapsirakkaasta ja lupsakasta perusolemuksestaan huolimatta rotu on karski ja erittäin riistaintoinen ja vaatii johdonmukaisen ja jämäkän koulutuksen. Ohjaajaansa

kunnioittava pitkäkarvainen on palvelualtis ja yhteistyöhakuinen metsästyksen monitoimikoira. Suomessa rodun käyttöominaisuuksia testataan kanakoirien erikoiskokeissa, joissa haku, seisontataipumus sekä nouto vedestä ja maalta tulevat testattua, voittajaluokassa myös laahausjälki. Petoeläintyöskentelyä arvostetaan korkealle myös Suomessa, vaikka jalostuskoirilta ei vaaditakaan rodun emämaan tapaan petokovuustestiä. Verijälkitaipumuksia voidaan testata MEJÄ tai VAHI-kokeissa.

Terveys ja lisääntyminen: Pitkäkarvainen saksanseisoja on perusterve rotu, jolla on erittäin vähän metsästyskäyttöä haittaavia sairauksia. Rodun PEVISA-ohjelmaan on liitetty lonkkakuvauspakko raja-arvolla B sekä silmätarkastuspakko ilman sairausrajoitusta kaihin suhteen. Silmälöydökset ovat olleet yhtä tapaista lukuun ottamatta lieviä ja lonkkaterveys on nykyään myös erittäin hyvällä tasolla. Rodun lisääntymisterveys on myös hyvä. Vuosina 2015–2017 ilmenneitä tiinehtymisongelmia aiheuttivat astutuksen ajoitukset. Kuluneella viisivuotiskaudella huomioitiin myös tavoite teettää ensimmäinen pentue nartun ollessa noin kolmivuotias, vaikka joitakin vanhempia ensisynnyttäjiäkin käytettiin ongelmitta.

Ulkomuoto: Pitkäkarvaista saksanseisojaa on jalostettu rodun emämaassa käyttöominaisuudet, luonne ja terveys edellä, ulkomuoto vasta näiden jälkeen. Ulkomuodossa rotutyypin on tärkein. Sukusiitosaste on pidetty alhaisena sekä rodun emämaassa että Suomessa, mikä lisää vaihtelua, mutta ylläpitää rodun yleistä terveyttä. Rotumääritelmässä vaihtelu sallitaan, mutta sitä ei tule suosia jalostuskoirien valinnassa. Pitkäkarvainen saksanseisoja on saksanseisojista rotevin. Sen olemuksesta tulee korostua voima ja jäntevä toimintakyky. Hentoluisuus ja setterimäinen kapeus ovat pahoja virheitä.

### **Tärkeimmät suositukset jalostuskoirille**

Jalostuskoirien tulee olla koepalkittuja KAER-kokeessa tai vastaavassa ulkomaisessa kokeessa, luonteeltaan terveitä, tiedossa olevien sairauksien suhteen terveitä (poikkeuksena muu vähämerkityksinen kaihi tai lievä, leviämättömäksi todettu kaihi), sekä ulkomuodoltaan rotutyypillisiä myös koon osalta.

## **2. RODUN TAUSTA**

### **Alkuperä ja käyttötarkoitus**

Pitkäkarvainen saksanseisoja on roteva ja säänkestävä, rohkea ja riistaintoinen koira. Se on metsästyksen monitoimikoira, joka soveltuu kanalintumetsästyksen seisonnalta, vesilinnustukseen, kyyhkyjahtiin noutavana koirana, jälkityöskentelyyn, pienpetojen harventamiseen sekä rusakkojahtiin ylösajavana ja seisovana koirana. Rotu pohjautuu vanhoihin keskieurooppalaisiin metsästyskoirakantoihin, joihin 1800-luvulla sekoitettiin englantilaisten kanakoirien verta.

Saksalaisissa keskiaikaisissa teksteissä puhutaan haukkakoirista, lintu- ja kanakoirista, vesi- ja saukkokoirista. Kaikki nämä koirat olivat kuvausten perusteella pitkäkarvaisia. Metsien vähetessä ja aukealla metsästyksen yleistyessä alettiin koirien valinnassa kiinnittää entistä enemmän huomiota seisontataipumuksiin. Maaten linnut ”kiinnittävät” koirat olivat myös suosiossa verkkometsästyksen yleisyyden takia.

Tuliaseiden yleistyessä metsästyksessä 1800-luvun alusta lähtien alkoivat seisoville metsästyskoirille asetetut vaatimukset vakiintua uudella tavalla. Saksalaisilta koirilta vaadittiin monipuolisia metsästystaipumuksia, kuuliaisuutta, vahvaa vainua, sopeutuvaisuutta, keskeytymätöntä ajoa, jäljestämiskykyä sekä vaanimis- ja hyökkäämiskykyä. Tuohon aikaan koirat olivat ulkomuodollisesti hyvinkin erilaisia karvan värin ja pituuden sekä koirien koon suhteen. Risteytyksiä tehtiin vapaasti, kun kukin metsästäjä haki itseään miellyttäviä ominaisuuksia ja tyyppiä esiin.

Vanha saksalainen kanakoiratyypin oli varsin raskarakenteinen ja sen haku oli hidasta. Perinteisesti metsästäjä teki itse suuren työn riistan esiin hakemisessa. 1800-luvun puolivälin jälkeen Saksassa

innostuttiin käyttämään jalostuksessa englantilaisia laajahakuisia, nopeita ja hyvävainuisia kanakoiria metsästyskoirien risteytysvanhempina. Risteytystyössä menttiin jopa liian pitkälle, niin että alettiin menettää saksalaisten koirien perinteisiä hyviä ominaisuuksia. Tästä huolestuneena eräät kasvattajat perustivat 1870-luvulla ensimmäiset kennelyhdistykset.

### **Rodun kehitys nykyiseen muotoonsa**

Kennelyhdistysten tavoitteena oli vakiinnuttaa pitkäkarvaisen saksanseisojan ulkomuoto ja rakenne sekä säilyttää ja kehittää tasapuolisesti koirien metsästysominaisuuksia. Tässä vaiheessa pitkäkarvaisissa saksanseisojissa oli perintötekijöitä vanhoista saksalaisista ajavista koirista, lintu- ja vesikoirista sekä englantilaisista kanakoirista. Pitkäkarvainen saksanseisoja hyväksyttiin aikalaisten piirissä vanhaksi saksalaiseksi metsästyskoiraksi. Ensimmäinen rotumääritelmä koottiin vuonna 1879 Hannoverin suuressa koiranäyttelyssä, jonne senaikaisen kannan parhaat yksilöt pyrittiin kokoamaan. Samassa näyttelyssä koottiin myös lyhytkarvaisen saksanseisojan rotumääritelmä. Tästä alkoi puhdasrotuisten saksanseisojien jalostus. Vuonna 1893 vapaaherra von Schorlemer-Alst perusti ensimmäisen rotuyhdistyksen, nimeltään Club Langhaar, jonka toimialueena oli Westfalen ja Rheinland. Vuonna 1897 muun Saksan kasvattajat perustivat Verein-Deutsch-Langhaar -yhdistyksen Berliinissä. Vuonna 1926 koko Saksan alueen pitkäkarvajalostus koottiin Deutsch-Langhaar-Verband -kattojärjestön alle.

Pitkäkarvaisen saksanseisojan jalostustyö pohjautui rodunjalostuksen ensimmäisinä vuosikymmeninä viiteen kantaan, jotka oli nimetty rotumääritelmän mukaiseksi katsottujen urosten: Mylord I, Job I, Don I, Tom (Kalckstein) ja Roland mukaan. Rodun emämaassa erillisistä kannoista puhuminen kuuluu kaukaiseen rodun alkuhistoriaan. Rotua jalostetaan yhtenäisenä erittäin jämäkästi rotujärjestön alaisuuteen järjestäytyneissä alueyhdistyksissä, rotumääritelmän sekä yhtenäisen, kaikkia sitovan jalostusohjesäännön mukaisesti. Jalostusohjesäännössä määrätään minimikriteerit jalostukseen käytettävillä koirilla niin koetulosten, terveyden, luonteen kuin ulkomuodonkin suhteen. Pitkäkarvaisen saksanseisojan tärkeimpänä jalostuksellisenä tavoitteena rodun emämaassa ja rodun maailmanliiton jäsenmaissa on ylläpitää rodun monipuolisia metsästystaipumuksia niin ennen laukausta kuin laukauksen jälkeen sekä varjella rodun rotumääritelmän mukaista ulkomuotoa.

### **Sukulaisrodut, joiden kanssa rodulla on yhteinen kehityshistoria**

Isomünsterinseisoja syntyi, kun mustavalkoiset ja mustapäistäriköt koirat jätettiin pitkäkarvaisen saksanseisojan jalostuksen ulkopuolelle vuonna 1908. Mustan värin uskottiin virheellisesti olevan peräisin suojelukoirista ja mustasta pointterista. Jotkut metsästäjät jatkoivat kuitenkin jalostusta näillä koirilla ja järjestäytyivät vuonna 1922. Yli sadan vuoden erillisinä rotuina jalostamisen jälkeen rotujen yhdistämisen ei katsota olevan enää mahdollista. Pitkäkarvainen saksanseisoja on ollut rotujen emämaassa jatkuvasti yli puolet suurempi rotu kuin isomünsterinseisoja, mistä on ollut rodun jalostuksessa hyötyä.

### **Ensimmäiset koirat Suomessa, koiramäärän kehitys**

Pitkäkarvaisen saksanseisojan emämaan rotujärjestö Deutsch Langhaar Verband haki FCI:n hyväksyntää yli 100 vuotta vanhalle rotumääritelmälle vasta 1980-luvun lopulla, motivaationaan auttaa pitkäkarvaisen saksanseisojan harrastajia muissa maissa. FCI:n hyväksyntä saatiin vuonna 1987, minkä jälkeen rodun leviäminen muihin maihin kiihtyi.

Ensimmäiset pitkäkarvaiset saksanseisojat tuotiin Suomeen Ruotsista ja Hollannista vuonna 1991. Rodun suosio kasvoi 1990-luvun lopulta alkaen, kun rodulla alkoi olla näyttöjä KAER-kokeista sekä käytännön metsästyksessä. Koe- ja näyttelypalkittujen terveiden vanhempien pentujen kysyntä onkin ollut 2000-luvulla vuoteen 2018 asti jatkuvasti suurempaa kuin tarjonta. Pentuja on myyty vain metsästäjille, minkä vuoksi rotu on erittäin vahvasti metsästäjien käsissä myös Suomessa. Viimeisten 10 vuoden aikana vuosittaisten rekisteröintien määrä on vakiintunut keskimäärin 20 rekisteröinnin tuntumaan. Yhteensä pitkäkarvaisia saksanseisojia oli kesäkuuhun 2021 mennessä rekisteröity

Suomessa 480 koiraa. Kasvattajia, jotka ovat kasvattaneet useamman kuin yhden pentueen, on tähän mennessä ollut 12. Lisäksi yhden pentueen kasvattaneita kasvattajia on ollut 14.

Kotimaisen kasvatustyön ohella pentujen tuonti on ollut aktiivista. Pentuaan odottamaan joutuneita metsästäjiä on autettu rodun rotuyhteyshenkilön toimesta löytämään pentu ulkomailta, jos kotimassa ei ole ollut riittävästi pentuja saatavilla. Kansainvälinen yhteistyö on ollut muutenkin aktiivista. Viimeisten kymmenen vuoden aikana yhä useampi kasvattaja on lähtenyt astuttaman narttuaan ulkomaille, lähinnä rodun emämaahan Saksaan, missä tarjolla on runsaasti laadukkaita jalostusuroksia.

Vuonna 2010 perustettiin pitkäkarvaisen saksanseisojan maailmanliitto, jonka perustajajäseniä ovat Saksa, Hollanti, Itävalta, Suomi, Tanska, Sveitsi ja Tšekki. Vuonna 2015 mukaan liittyi myös Norja. Suomen edustaja on ollut alusta asti maailmanliiton varapuheenjohtajana, mikä on taannut hyvät ja suorat välit maailmanliiton jäsenmaihin. Suomalaisen jalostustyön kannalta tärkeimmät yhteistyömaat löytyvät maailmanliiton jäsenmaiden joukosta.

Vuonna 2010 perustettiin aktiivisten pitkäkarvaharrastajien toimesta Suomen Pitkäkarvakerho ry, jonka tarkoituksena on koota harrastajia yhteen, järjestää rodun harrastajille yhteisiä tilaisuuksia ja olla omalta osaltaan varmistamassa rodun positiivista kehitystä Suomessa. Rodun virallisena rotujärjestönä toimii Saksanseisojakerho ry, jonka jäsenenä on myös suurin osa Suomen Pitkäkarvakerhon jäsenistä. Näin tulee toivottavasti olemaan myös jatkossa.

### **3. JÄRJESTÖORGANISAATIO JA SEN HISTORIA**

Pitkäkarvainen saksanseisoja kuuluu mannermaisten seisotarotujen yhteisen rotujärjestön, Saksanseisojakerho ry:n alaisuuteen. Saksanseisojakerho on perustettu vuonna 1943, jolloin yhdistyksen jäseniksi ilmoittautui 27 saksanseisojien harrastajaa.

Suomen Kennelliittoon kuuluvassa rotujärjestössä on tällä hetkellä noin 2500 jäsentä, mihin tasoon jäsenmäärä on viime vuosina keskimäärin vakiintunut. Aluksi rotujärjestön edustamat koirat olivat vain lyhyt- ja karkeakarvaisia saksanseisoja, mutta nyt valikoimaan kuuluu jo 32 erilaista mannermaista seisotarotua tai rotumuunnosta, joihin rekisteröidään vuosittain 750–950 uutta pentua.

Saksanseisojakerhon tarkoitus on ylläpitää ja kehittää mannermaisia seisovia lintukoiria metsästyksen monitoimikoirina sekä edistää kanakoiraharrastusta Suomessa. Tähän kerho pyrkii järjestämällä roduilleen näyttelyitä, katselmuksia sekä kanakoirien erikoiskokeita (KAER) ja kilpailuja, julkaisemalla opaskirjoja ja neljästi vuodessa ilmestyvää Saksanseisoja-lehteä sekä näyttely- ja koetulokset sisältävää vuosikirjaa. Kerho myös vaalii ja ohjaa edustamiensa rotujen rodunjalostusta sekä pyrkii kaikin keinoin torjumaan koirien terveydentilaa mahdollisesti horjuttavia perinnöllisiä vikoja ja muita eläinsairauksia sekä tiedottamaan niistä jäsenilleen.

Saksanseisojakerhon hallituksessa on 7 jäsentä ja sihteeri. Lisäksi kerhon toimintaa ohjaavat toimikunnat: jalostustoimikunta, ulkomuototoimikunta, koetoimikunta ja tietojenkäsittelytoimikunta. Kerhon toimihenkilöihin kuuluvat myös päätoimittaja, jäsensihteeri, myyntisihteeri, vuosikirjan päätoimittaja ja kotisivujen vastuhenkilö.

Saksanseisojakerhon jalostustoimikunnassa on 10 jäsentä. Jalostusneuvojat valitsee Saksanseisojakerhon vuosikokous. Lyhytkarvaisen saksanseisojan jalostusneuvonnasta vastaa 3 henkilöä ja karkeakarvaisen saksanseisojan jalostusneuvonnasta 3 henkilöä. Bretonien jalostusneuvonnasta vastaa 2 henkilöä, pieni- ja isomünsterinseisojien sekä pitkäkarvaisen saksanseisojan jalostusneuvonnasta vastaa 1 henkilö ja muiden rotujen jalostusneuvonnasta vastaa 1

henkilö. Muiden rotujärjestön alaisuuteen kuuluvien rotujen (22 eri rotua) pentuvälityksestä ja rotutietouden jakamisesta vastaavat yhdistyksen vuosikokouksen valitsemat 8 rotuyhteyshenkilöä.

Saksanseisojakerhon jalostustoimikunta määrittelee jalostuksen tavoitteet ja seuraa rotujemme tilaa. Toimikunta ohjaa jalostuksen suunnittelua antamalla lausuntoja ja suosituksia jalostusyhdistelmistä sekä hoitaa pentuvälitystä. Toimikunta pitää yllä jalostusrekisteriä jalostukseen sopiviksi katsotuista koirista. Jalostustoimikunta on mukana järjestelemässä jokavuotista nuorten koirien ikäluokkakatselmusta Junkkaria, vuosikokouksen tai erikoisnäyttelyn yhteydessä järjestettäviä jalostusaiheisia luentopäiviä sekä vastaa jalostuskatselmuksen järjestelyistä.

## 4. RODUN NYKYTILANNE

### 4.1. Populaation rakenne ja jalostuspohja

#### 4.1.1. Rekisteröinnit ja kannan kehittyminen Suomessa

##### Rekisteröintimäärät Suomessa

Ensimmäiset pitkäkarvaiset saksanseisijat tuotiin Suomeen vuonna 1991, kun emämaan rotujärjestö oli vihdoin hakenut ja saanut FCI:n vahvistuksen rodun yli 100-vuotiaalle rotumääritelmälle vuonna 1987. Vuodesta 1994 lähtien rodun kanta on kasvanut Suomessa suhteellisen tasaisesti sekä tuontien että kotimaisen kasvatustyön seurauksena (Taulukko 1, Taulukko 7). Rodun kysyntä alkoi kasvaa sitä mukaa kun rodun edustajille kertyi näyttöjä rodunomaisissa metsästyskokeissa, KAER-kokeissa. Kokeissa käymättömillä, mutta aktiivisessa metsästyskäytössä olevilla rodun edustajilla on myös ollut paikallisesti kysyntää lisäävää vaikutusta. 2000-luvulla vuoteen 2018 asti koepalkittujen terveiden vanhempien jälkeläisten kysyntä on ollut suurempaa kuin tarjonta (tiedot Saksanseisojakerhon pentuvälityksestä vuosilta 2000–2020).

**Taulukko 1.** Pitkäkarvaisen saksanseisijan rekisteröinnit Suomessa vuosina 1991–2020. (Suomen Kennelliitto ry, tilastokooste; Saksanseisojakerho ry, tietokanta; KoiraNet).

Vuosi	Narttu	Uros	Pentueet	Tuonti n	Tuonti u	Yhteensä
1991				2		2
1993					1	1
1994	2	6	1	1	2	11
1995	6	4	1			10
1996	9	8	2		2	19
1997					1	1
1998	4	3	1	1		8
1999	2	3	1	6	3	14
2000	4	11	2	3	1	19
2001	5	7	3		3	15
2002	1	2	1	1	3	7
2003	3	9	2		1	13
2004	1	5	1	7	3	16
2005	6	9	2	8	2	25
2006	12	12	3	3	4	31
2007	10	11	3	6	2	29
2008	6	10	3	2	5	23
2009	7	6	3	3	1	17
2010	8	7	2	1	1	17

2011	2	2	1	6	9	19
2012	8	11	3	-	1	20
2013	5	15	4	1	-	21
2014	6	4	2	7	3	20
2015	2	1	1	6	2	11
2016	5	5	3	4	1	15
2017	-	3	1	2	4	9
2018	14	17	4	1	2	34
2019	13	8	3	2	1	24
2020	9	11	3	1	0	21
<b>Yhteensä</b>						472

Vuosina 2015–2017 rekisteröinnit notkahtivat väliaikaisesti joidenkin uusien sukulinjojen edustavien narttujen jäätyä tyhjiksi ja pentuekoon pienentyttyä. Tilanne korjaantui kuitenkin vuonna 2018, kun astutuksiin ja etenkin astutusajankohtaan alettiin kiinnittää tarkemmin huomiota. Vuonna 2018 tuloksena oli rekisteröintiennätys (Taulukko 1), jonka ansiosta pentujen tarjonta oli pitkistä aikaa yhtä suurta kuin kysyntä. Tämän jälkeenkin kysyntä ja tarjonta tuntuvat pysyneen paremmin tasapainossa kuin aikaisempina vuosina (tiedot pentuvälityksestä ja kasvattajilta). Vuosien 2015–2017 notkahduksesta huolimatta pitkäkarvaisen saksanseisojan rekisteröintimäärät ovat viimeisten kymmenen vuoden aikana vakiintuneet keskimäärin 20 vuosittaisen rekisteröinnin tasolle ja tämä tahti jatkui myös vuonna 2020 (Taulukko 1).

### Jakautuminen linjoihin

Pitkäkarvainen saksanseisoja on erittäin vahvasti metsästäjien käsissä sekä emämaa Saksassa että Suomessa. Rotu ei ole päässyt jakautumaan erillisiin linjoihin, vaan rotua jalostetaan monipuolisena metsästyskoirana. Ulkomuoto on käyttöominaisuuksien ja luonteen rinnalla toissijainen, vaikkakin olennainen osa jalostustyötä. Jalostukseen käytettävien koirien tulee olla rotumääritelmän mukaisia myös ulkomuodoltaan.

### Tuontikoirien vuosittainen lukumäärä

Tuonteja on ollut viimeisten viiden vuoden aikana 3–8 (1–15) vuodessa, vuosina 2015–2019 yhteensä 25 (29) kpl eli 27 % (30 %) kaikista rekisteröinneistä (suluissa edellisen viisivuotiskauden luvut). Kun kotimaisia pentuja ei ole ollut riittävästi saatavilla, pentujen tuontia on autettu aktiivisesti rodun rotuyhteyshenkilön toimesta. Tämän vuoksi tuontien määrä heijastelee erittäin voimakkaasti kotimaisten pentujen määrää, mikä näkyy erityisesti vuosina 2011, 2014 ja 2015 (Taulukko 1). Myös aktiiviset kasvattajat ovat pyrkineet laajentamaan suomalaista jalostuskoirakantaa tuontien avulla. Useimmat tuontikoirat päätyvät edelleen ainoastaan metsästyskäyttöön, mutta joitakin tuontikoiria on noussut jalostuskoirien joukkoon myös viimeisten viiden vuoden aikana (Taulukko 7). Merkittävimpänä tuontimaana on edelleen Saksa, mutta viimeisten viiden vuoden aikana pentuja on tuotu myös Itävallasta ja Tšekin (Koiranet). Jalostuksellinen yhteistyö pitkäkarvaisen saksanseisojan maailmanliiton jäsenmaiden kesken on lisääntymään päin.

Vuoden 2020 loppuun mennessä pitkäkarvaisia saksanseisojia oli rekisteröity Suomessa 472 (358) kpl. Näistä koirista 89 oli tuotu Saksasta. Lisäksi jalostukseen oli käytetty yhteensä 16 saksalaista jalostusurosta sekä Saksasta pentuna tuotua 16 narttua ja 5 urosta. Näiden koirien ensimmäisen polven jälkeläiset muodostavat merkittävän osuuden kokonaisrekisteröinneistä. Kaikkien näiden koirien esivanhemmat sekä Saksassa jalostukseen hyväksytyt koirat ovat suorittaneet jalostuskäytön ehtoina olevat saksalaiset metsästyskokeet. Saksalaisilla koirilla on siis ollut merkittävä vaikutus suomalaisen pitkäkarvakannan monipuolisten käyttötaipumusten ylläpitämisessä, mutta myös koko populaation rakentumisessa. Vuosina 2015–2020 Itävallasta tuotiin yhtä monta pentua (6 kpl) kuin Saksasta ja lisäksi Tšekin on tuotu 5 pentua. Jalostukseen on lisäksi käytetty yhtä tanskalaista

jalostusurosta Tšekeistä tuodulle nartulle ja yhtä pentuna Isosta Britanniaasta tuotua urosta (Koiranet, Suomen Pitkäkarvakerho).

### Rodun jalostusurosten ja -narttujen ikä

**Taulukko 2a.** Vuosina 2010–2014 jalostukseen käytettyjen urosten ja narttujen keskimääräinen jalostuskäytön ikä (Koiranet; Deutsch-Langhaar-Verband: DL Zuchtbuch Vereinsversion).

	2014	2013	2012	2011	2010
Urokset	3 v 4 kk	7 v 2 kk	4 v 1 kk	4 v 11 kk	4 v 9 kk
Nartut	3 v 6 kk	5 v 8 kk	5 v 4 kk	7 v 9 kk	3 v 1 kk

Viimeisten viiden vuoden aikana käytettyjen jalostusurosten ja -narttujen keskimääräinen ikä on esitetty taulukossa 2b. Tätä edeltävän viisivuotiskauden vastaavat tiedot on esitetty taulukossa 2a. Taulukoissa on huomioitu sekä kotimaiset jalostuskoirat että ulkomaiset jalostusurokset.

**Taulukko 2b.** Vuosina 2015–2019 jalostukseen käytettyjen urosten ja narttujen keskimääräinen jalostuskäytön ikä (Koiranet).

	2019	2018	2017	2016	2015
Urokset	7 v 4 kk	5 v 6 kk	3 v 6 kk	5 v 1 kk	4 v 10 kk
Nartut	3 v 4 kk	4 v 9 kk	2 v 9 kk	4 v 5 kk	5 v 4 kk

Jalostukseen oli edellisen viisivuotiskauden aikana käytetty varsin iäkkäitä narttuja. Erityisesti iäkkäät ensisynnyttäjät ovat riski. Vuosina 2010–2014 iäkkäät synnyttäjät jouduttiin pääsääntöisesti keisarinleikkaamaan. Joissakin tapauksissa menetettiin myös pentuja (PKSS Kasvattajakysely 2014). Tämän jälkeen tavoitteeksi asetettiin, että narttujen jalostuskäyttö aloitetaan noin kolmen vuoden iässä. Tällöin nartuista on jo saatu jalostustietoa ja nartut ovat otollisessa lisääntymisiässä. Pitkäkarvaisella saksanseisojalla ei ole ollut synnytysoongelmia nuorten narttujen kohdalla (PKSS Kasvattajakysely 2014). Vuosina 2015–2019 narttujen keskimääräinen jalostuskäytön ikä aleni asetetun tavoitteen mukaisesti edelliseen tarkastelujaksoon verrattuna (Taulukot 2a ja 2b). Kasvattajilta saatujen tietojen mukaan keisarinleikkaukseen jouduttiin turvautumaan viimeisten viiden vuoden aikana ainoastaan muutaman hyvin pienen pentueen kohdalla. Toisaalta iäkkäät 6- ja 5-vuotiaat ensisynnyttäjät synnyttivät normaalikokoisen pentueen ongelmitta.

Urosten osalta on eduksi, että uroksesta on jo kunnolla näyttöjä ennen jalostuskäytön aloittamista. Ulkomaisten jalostusurosten kohdalla on myös pyritty valitsemaan uroksia, joilla on jo jälkeläisnäyttöjä, mikä nostaa jalostukseen käytettyjen urosten ikää.

### Tietoa sukusiitoksesta

Sukusiitoksessa pentueen vanhempina käytettävät koirat ovat keskenään sukua. Sukusiitoksena pidetään serkusten tai sitä läheisempien sukulaisten yhdistämistä (Mäki, K., 5.8.2013). Kaikki koirarodut ovat erittäin pieniä populaatioita ja niillä on rajallinen geneettinen pohja. Mitä laajempi geneettinen pohja on ja mitä monipuolisemmin rodun yksilöitä käytetään jalostukseen, sitä hyväkuntoisempina rodun kannan voidaan odottaa säilyvän. Rodun kannan tulisi sisältää mahdollisimman paljon toisilleen erisukuisia koiria ja näitä tulisi käyttää jalostukseen mahdollisimman monipuolisesti ja tasaisesti.

Sukusiitosaste tai -prosentti on todennäköisyyttä sille, että satunnaisesti valittu geenipari sisältää geenistä kaksi samaa alleelia (versiota), jotka ovat molemmat peräisin samalta esivanhemmalta. Saman esivanhemman tietty alleeli on siis tullut koiralle sekä isän että emän kautta. Tällainen geenipari on homotsygoottinen ja identtinen. Ilman sukusiitosta suurin osa yksilöiden geenipareista on

heterotsygoottisia, jolloin haitalliset, usein resessiiviset alleelit pysyvät vallitsevan, normaalin alleelin peittäminä (Mäki, K., 5.8.2013).

Sukusiitoksen lisääntyessä myös eläinten sopeutumiskyky erilaisiin olosuhteisiin heikkenee ja esim. erilaiset immunologiset ongelmat voivat lisääntyä (Mäki, K., 2004). Tutkimuksissa on todettu sukusiitoksen haittavaikutusten alkavan näkyä eläimen sukusiitosasteen ylittäessä 10 %. Silloin todennäköisyys hedelmällisyyden ja elinvoiman heikkenemiseen kasvaa ja nähdään esimerkiksi lisääntymisvaikeuksia, pentukuolleisuuden nousua, pentujen epämuodostumia, vastustuskyvyn heikkenemistä sekä tulehdusalttiutta. Ilmiötä kutsutaan sukusiitostaantumaksi. Jos sukusiitosaste kasvaa hitaasti monen sukupolven aikana, haitat ovat pienemmät kuin nopeassa sukusiitoksessa eli lähisukulaisten yhdistämisessä. Sukusiitosasteen suuruus riippuu laskennassa mukana olevien sukupolvien määrästä, joten vain sellaisia sukusiitosasteita voi verrata keskenään, jotka on laskettu täsmälleen samalla sukupolvimäärällä. Jalostuksessa suositellaan neljän–viiden sukupolven perusteella lasketun sukusiitosasteen pitämistä alle 6,25 %. (Mäki, K. 5.8.2013)

### Rodun vuosittainen sukusiitosaste

Erinomainen tapa arvioida kannan geneettistä rakennetta ja tehollista populaatiokokoa perustuu rodun keskimääräisen sukusiitosasteen kasvunopeuteen, mutta tämä kaava toimii vain suljetulle populaatiolle ja aineistolle, jossa sukupuut ovat hyvin pitkiä (Mäki, K., 31.10.2013). Sen sijaan on syytä seurata sukusiitosastetta käytetyissä jalostusyhdistelmässä, eli vuosittaista keskimääräistä sukusiitosastetta. Tässä suhteessa pitkäkarvaisen saksanseisiojan kanta Suomessa on varsin hyvässä tilanteessa, kuten taulukosta 3 on nähtävissä.

**Taulukko 3.** Vuosittainen keskimääräinen sukusiitosaste käytetyissä yhdistelmissä vuosina 1994–2019 (Saksanseisiojakerho ry, tietokanta; Deutsch-Langhaar-Verband, Zuchtbuch Vereinsversion, KoiraNet).

Vuosi	keskim. sukusiitosaste %
1994	0
1995	0
1996	0,39
1998	0
1999	2,34
2000	1,76
2001	2,64
2002	2,73
2003	1,91
2004	0
2005	0,42
2006	1,02
2007	1,81
2008	0,84
2009	2,32
2010	0,025
2011	0,02
2012	0,59
2013	1,18
2014	1,69
2015	1,56
2016	0,43
2017	0,00
2018	1,06
2019	0,68

Taulukossa 3 sukusiitosaste on laskettu vuodesta 2010 lähtien 5 polven mukaan. Tätä aiemmista yhdistelmistä ei kaikista ole ollut käytettävissä täyttä 5 polven sukutaulua. Suurin yksittäisessä yhdistelmässä esiintynyt sukusiitosaste oli 4,3 % viiden polven mukaan laskettuna (kaksi Suomessa kasvatettua koiraa yhdistetty).

Alhaisesta sukusiitosasteesta on seurauksena jonkin verran muuntelua pentueiden sisällä. Eniten muuntelua on ollut ulkonäössä, esimerkiksi koon suhteen. Tämä on metsästyskoirarodulla katsottava pieneksi haitaksi, kun alhainen sukusiitosaste on edullista rodun terveyden ylläpitämisen kannalta.

#### 4.1.2 Jalostuspohja

Rodun perinnöllinen monimuotoisuus tarkoittaa sen geenimuotojen (alleelien) runsautta. Puhutaan myös jalostuspohjan laajuudesta. Mitä monimuotoisempi rotu on, sitä useampia erilaisia versioita sillä on olemassa samasta geenistä. Tämä mahdollistaa rodun yksilöiden geenipareihin heterotsygotiaa, joka antaa niille yleistä elinvoimaa ja suojaa monen perinnöllisen vian ja sairauden puhkeamiselta. Monimuotoisuus on tärkeää myös immuunijärjestelmässä, jonka geenikirjon kapeneminen voi johtaa esimerkiksi tulehdussairauksiin, autoimmuunitauteihin ja allergioihin. Jalostus ja perinnöllinen edistymisenkin ovat mahdollisia vain, jos koirien välillä on perinnöllistä vaihtelua.

Suurilukuinenkin koirarotu on monimuotoisuudeltaan suppea, jos vain pientä osaa rodun koirista ja sukulinjoista on käytetty jalostukseen tai jos rodussa on koiria, joilla on rodun yksilömäärään nähden liian suuret jälkeläismäärät. Tällaiset koirat levittävät haitalliset mutaatioalleelinsa vähitellen koko rotuun, jolloin jostakin yksittäisestä mutaatiosta saattaa syntyä rodulle uusi tyyppivika tai -sairaus. Vähitellen on vaikea löytää jalostukseen koiria, joilla ei tätä mutaatiota ole. Ihannetilanteessa jalostukseen käytetään koiria tasaisesti rodun kaikista sukulinjoista.

Monimuotoisuutta turvaava suositus yksittäisen koiran elinikäiselle jälkeläismäärälle on pienilukuisissa roduissa enintään 5 % ja suurilukuisissa enintään 2-3 % laskettuna rodun neljän vuoden rekisteröintimäärästä. Jos rodussa rekisteröidään neljän vuoden aikana yhteensä 1000 koiraa, ei yksittäinen koira saisi olla vanhempana useammalle kuin 20–50 koiralle. Toisen polven jälkeläisiä koiralla saisi pienilukuisissa roduissa olla korkeintaan 10 % ja suurilukuisissa 4-6 % laskettuna neljän vuoden rekisteröinneistä. (Mäki, K., 5.8.2013\_2)

Suomessa pitkäkarvaisen saksanseisojan jalostuksessa pyritään turvaamaan kannan monimuotoisuus käyttämällä rodun suomalaisia koiria mahdollisimman monipuolisesti jalostukseen, käyttämällä erisukuisia ulkomaisia jalostusuroksia suomalaisille nartuille sekä tuomalla jatkuvasti uusia tuontipentuja Suomeen eri maista. Rotumme suomalaisen kannan pienilukuisuus tekee mahdottomaksi noudattaa ihanteellista enintään 5 %:n jälkeläismäärää laskettuna rodun neljän vuoden rekisteröintimäärästä. Suomessa on rekisteröity keskimäärin 90 pitkäkarvaista saksanseisoojaa neljässä vuodessa. Viiden prosentin osuus tästä olisi 4,5 pentua eli vähemmän kuin yksi kokonainen pentue. Kannan monimuotoisuuden turvaamisessa auttaa kuitenkin rodun suomalaisten harrastajien erittäin aktiivinen kansainvälinen yhteistyö. Tämän vuoksi rodun harrastajat katsoivat riittäväksi ja kohtuulliseksi rajoitteeksi anoa rodulle matadoripykälää, jossa yksittäisen koiran jälkeläisten määrä rajoitetaan 21 pentuun. Tämä vastaa kolmea normaalikokoista pentuetta. Jälkeläisrajoite on ollut voimassa vuoden 2006 alusta lähtien.

#### **Jalostukseen käytettyjen urosten ja narttujen jälkeläisten osuus syntyneistä**

Taulukoista 4a-5b on nähtävissä, kuinka jo yksi pentue riittää nostamaan jalostuskoiran eniten käytettyjen urosten tai narttujen listalle pitkäkarvaisen saksanseisojan Suomen kannan kaltaisessa pienessä populaatiossa. Jo kahden pentueen jälkeen jalostuskoiran jälkeläisten osuus kaikista

tarkastellulla 10 vuoden ajanjaksolla rekisteröidyistä pennuista nousee yli 5 %:iin. KoiraNetin jalostustilastossa yksittäisen koiran jälkeläisten määrää on verrattu **kotimaisten** pentujen kokonaismäärään tarkastelujaksolla. Pitkäkarvaisen saksanseisajan Suomen kannassa merkittävä osuus rekisteröinneistä koostuu kuitenkin **tuontipennuista**, joten oikeanlaisen kuvan saamiseksi populaation tilasta urosten ja narttujen jälkeläisten osuutta on taulukoissa 4a-5b verrattu **kokonaisrekisteröinteihin**, jossa on tuontipennut mukana. Tässä suhteessa KoiraNet-tietokannan laskemat prosenttiosuudet vastaavissa vuositilastoissa ovat virheellisiä. Jos **tuontipennut huomioidaan** rekisteröityjen pentujen määrässä, tarvitaan 10 urosta ja vastaavasti 9 narttua tuottamaan yli 50 % kaikista rekisteröidyistä pennuista. Laskutavasta riippumatta voidaan todeta, että uroksia ja narttuja on käytetty tasaisesti eli sukupuolten välillä ei ole suurta eroa jalostuskoirien käyttömäärissä. Edelleen on kiinnitettävä huomiota siihen, että jalostukseen käytetään mahdollisimman paljon eri koiria ja mahdollisimman tasaisesti.

### Jalostuskoirien käyttömäärät ja keskinäinen sukulaisuus

Taulukoista 4a ja 4b on nähtävissä, että ainoastaan yhtä urosta (Jahtiladyn Elohopea) on käytetty vuosina 2005–2014 ja vuosina 2010–2019 rodun matadoripykälän mukainen enimmäismäärä, eli sillä on 21 jälkeläistä. Lisäksi yhtä narttua (Deika vom Blumenhof) käytettiin vuosina 2005–2014 jälkeläisrajoituksen mukainen enimmäismäärä eli sillä on 23 jälkeläistä. Nämä kaksi koiraa ovat erisukuisia keskenään. Deika v. Blumenhofin tyttärellä Taikasun Unnalla on lisäksi 20 jälkeläistä eli lähes jälkeläisrajoituksen mukainen enimmäismäärä. Vuosina 2010–2019 yhtäkään narttua ei ole käytetty sallittua enimmäismäärää.

Vuosina 2005–2014 toiseksi eniten käytetty uros Kongsbekkens Jere on eniten käytetyn uroksen Jahtiladyn Elohopean isä. Näiden yhteinen osuus ajanjaksolla rekisteröidyistä pennuista on 16 % (Taulukko 4a). Muut vuosina 2005–2014 eniten käytetyistä uroksista eivät ole näille kahdelle koiralle läheistä sukua. Kolmanneksi eniten käytetty uros on kuudenneksi eniten käytetyn uroksen isoisä ja neljänneksi eniten käytetty uros on sen isosetä. Toisaalta isoisä ja isosetä eivät ole keskenään läheistä sukua. Muut eniten käytettyjen 15 uroksen listalla olevista koirista ovat keskenään hyvin erisukuisia.

**Taulukko 4a.** Vuosina 2005–2014 jalostukseen eniten käytetyt 10 urosta, niiden jälkeläismäärä ja jälkeläisten osuus **kaikista** samalla ajanjaksolla rekisteröidyistä pennuista, tuonnit mukaan lukien, sekä toisen polven jälkeläisten määrä (KoiraNet; Suomen Pitkäkarvakerho ry).

	Uros	Tilastointiaikana				Toisessa polvessa		Yhteensä	
		Pentueita	Pentuja	%-osuus	Kumulat. %	Pentueita	Pentuja	Pentueita	Pentuja
1	Jahtiladyn Elohopea FIN16746/06B	3	21	9,46%	9,46%	2	4	3	21
2	Kongsbekkens Jere FIN33184/01A	2	15	6,76%	16,2%	5	31	2	15
3	Edu v.d. Schmiede FIN14796/00B	2	14	6,31%	22,5%	3	16	2	14
4	Taikasuon Uki FIN25377/03B	2	13	5,86%	28,4%	0	0	2	13
5	Philipp von Buchheim ZDL229/99A	1	10	4,50%	32,9%	2	10	1	10
6	Varvikkovuoman Nemo FI25300/10A	2	10	4,50%	37,4%	4	29	2	10
7	Illo von der Trave ZDL514/05A	1	9	4,05%	41,4%	1	7	1	9
8	Birko v. Tannengarten ZDL572/99A	1	8	3,60%	45,1%	3	11	1	8
9	Amigo Bavaria ZDL17/11A	1	8	3,60%	48,6%	0	0	1	8
10	Westfalen's Cäsar ZDL108/05A	1	7	3,15%	51,8%	8	22	1	7

Vuosina 2010–2019 eniten käytetty uros on edelleen Jahtiladyn Elohopea, mutta ajanjaksolla ei enää ole eniten käytettyjen koirien joukossa sen lähisukulaisia (Taulukko 4b). Toiseksi ja kolmanneksi eniten

käytetyt urokset Jahtiladyn Harold ja Häjy ovat veljekset ja Varvikkovuoman Nemo on niiden isä (Taulukko 4b). Näiden kolmen koiran yhteenlaskettu jälkeläisten osuus koko ajanjakson rekisteröinneistä on 21 %. Muut eniten käytettyjen 10 uroksen listalla olevista koirista eivät ole näille kolmelle läheistä sukua ja nämä kolme eivät ole läheistä sukua edellisellä jaksolla eniten käytettyjen Jahtiladyn Elohopean ja Kongsbekkens Jeren kanssa (KoiraNet). Viidenneksi ja kymmenenneksi eniten käytetyt koirat Taikasun Edi ja Westfalen's Cäsar ovat poika ja isä. Näiden yhteenlaskettu osuus on 8 %.

**Taulukko 4b.** Viimeisten 10 vuoden aikana (2010–2019) jalostukseen eniten käytetyt 10 urosta, niiden jälkeläismäärä ja jälkeläisten osuus **kaikista** samalla ajanjaksolla rekisteröidyistä pennuista, tuonnit mukaan lukien, sekä toisen polven jälkeläisten määrä (KoiraNet; Suomen Pitkäkarvakerho ry).

	Uros	Tilastointiaikana				Toisessa polvessa		Yhteensä	
		Pentueita	Pentuja	%-osuus	Kumulat. %	Pentueita	Pentuja	Pentueita	Pentuja
1	Jahtiladyn Elohopea FIN16746/06B	3	21	11,1 %	11,1 %	2	4	3	21
2	Jahtiladyn Harold FI23275/12A	2	16	8,42 %	19,52 %	0	0	2	16
3	Jahtiladyn Häjy FI23276/12A	2	13	6,84 %	26,36 %	0	0	2	13
4	Varvikkovuoman Nemo FI25300/10A	2	10	5,26 %	31,62%	4	29	2	10
5	Taikasuon Edi FI33282/13A	1	9	4,74 %	36,36 %	0	0	1	9
6	Illo von der Trave ZDL514/05A	1	9	4,74 %	41,1 %	1	7	1	9
7	Schorsch vd Schmiede ZDL514/05A	1	8	4,21%	45,31%	1	1	1	8
8	Amigo Bavaria ZDL17/11A	1	8	4,21%	49,52 %	0	0	1	8
9	Elvis von Horum ZDL65/11A	1	7	3,68 %	53,2%	0	0	1	7
10	Westfalen's Cäsar ZDL108/05A	1	7	3,68 %	56,88%	2	15	1	7

Vuosina 2005–2014 eniten käytetty narttu Taikasun Unna on kuudenneksi eniten käytetyn nartun tytär ja kolmanneksi eniten käytetyn nartun emä (Taulukko 5a). Kuudenneksi eniten käytetyllä nartulla Deika vom Blumenhofilla on 11 eniten käytetyn nartun listalla kaksi jälkeläistä ja kolme toisen polven jälkeläistä eli Deika itse mukaan laskettuna yhteensä 6 keskenään lähisukuista koiraa. Loput 5 eniten käytetyistä nartuista eivät ole läheistä sukua Deikalle tai sen jälkeläisille. Deikan ja sen tytärten jälkeläisten osuus kaikista ajanjaksolla rekisteröidyistä pennuista, tuontipennut mukaan laskien, on 17 %. Nämä jälkeläiset ovat keskenään vähintään serkuksia. Vastaavasti Deikan tyttären Taikasun Unnan ja sen tytärten (Irina ja Kimma) jälkeläisten osuus kaikista ajanjaksolla rekisteröidyistä pennuista on 19 %. Listalla kahdeksantena ja kymmenentenä ovat Unnan sisar Taikasun Utu ja sen tytär Taikasun Öneli, joiden yhteenlaskettu osuus kaikista ajanjaksolla rekisteröidyistä pennuista on 7 %. Eniten käytettyjen narttujen listalla toisena ja neljäntenä ovat tuontinartut Danni ja Cera vom Frochtmannshof ovat puolisisaria keskenään. Niiden jälkeläisten yhteenlaskettu osuus kaikista ajanjaksolla rekisteröidyistä pennuista on 14 %. (Taulukko 5a)

**Taulukko 5a.** Vuosina 2005–2014 jalostukseen eniten käytetyt 11 narttua, niiden jälkeläismäärä ja jälkeläisten osuus **kaikista** samalla ajanjaksolla rekisteröidyistä pennuista sekä toisen polven jälkeläisten määrä (KoiraNet; Suomen Pitkäkarvakerho ry).

#	Narttu	Tilastointiaikana			Toisessa polvessa		Yhteensä	
		Pentueita	Pentuja	%-osuus	Pentueita	Pentuja	Pentueita	Pentuja
1	Taikasuon Unna FIN25372/03A	3	20	9,01%	3	23	3	20
2	Danni v. Frochtmannshof FIN19551/08A	2	17	7,66%	5	31	2	17
3	Irina FIN17170/06A	2	15	6,76%	3	17	2	15

4	Cera v. Frochtmannshof FIN16750/07A	2	13	5,86%	1	2	2	13
5	Kira von Linebrok ZDL622/01B	2	11	4,95%	1	6	2	11
6	Deika vom Blumenhof FIN36479/98A	1	10	4,50%	9	57	3	23
7	Diana vom Dornenkamp ZDL356/01B	1	10	4,50%	4	25	1	10
8	Taikasuon Utu FIN25378/03B	1	8	3,60%	1	7	1	8
9	Kimma FI40097/11A	1	8	3,60%	0	0	1	8
10	Taikasuon Öneli FIN29380/07A	1	7	3,15%	2	15	1	7
11	Cara von Adewacht FIN38045/04A	1	7	3,15%	0	0	1	7

Taulukoiden 4a ja 5a vertailussa voidaan havaita, että vuosina 2005–2014 eniten käytetyn uroksen Jahtiladyn Elohopean emä Diana vom Dornenkamp löytyy narttujen listalta. Näiden yhteenlaskettu osuus ajanjaksolla rekisteröidyistä pennuista on 14 %. Kun sekä urosten että narttujen jälkeläiset huomioidaan, 21 % kaikista ajanjaksolla rekisteröidyistä pennuista, tuontipennut mukaan laskien, on Jahtiladyn E-pentueen isän Kongsbekkens Jeren suhteen vähintään serkuksia. Vastaavasti 22 % ajanjaksolla rekisteröidyistä pennuista on Jahtiladyn Elohopean suhteen vähintään serkuksia.

Vuosina 2005-2014 eniten käytetyn nartun Taikasuon Unnan veli Uki ja tyttärenpoika Varvikkovuoman Nemo löytyvät urosten listalta. Ukin ja Nemon jälkeläisten osuus on 10 % ajanjaksolla rekisteröidyistä pennuista. Kun sekä urosten että narttujen jälkeläiset huomioidaan, 28 % kaikista ajanjaksolla rekisteröidyistä pennuista on Deika vom Blumenhofin suhteen vähintään serkuksia. Vastaavasti 29 % on Deikan tyttären Taikasuon Unnan suhteen vähintään serkuksia.

Vuosina 2010–2019 eniten käytetty narttu Danni v. Frochtmannshof on kahdeksanneksi eniten käytetyn nartun Cera v. Frochtmannshofin puolisisko (Taulukko 5b). Näiden jälkeläisten yhteenlaskettu osuus on 13 % kaikista ajanjaksolla rekisteröidyistä pennuista, tuontipennut mukaan lukien. Sijalta 2 ja 6 löytyvät puolisisarukset Irina ja Kimma sekä sijalta 12 näiden serkku Taikasuon Öneli, jotka ovat tässä 10 vuoden listauksessa vielä jäljellä olevat Deika v. Blumenhofin toisen polven jälkeläiset. Irinan ja Kimman jälkeläisten yhteenlaskettu osuus ajanjakson rekisteröinneistä on 12 %. Lisäksi sijalla 11 on Irinan tytär Varvikkovuoman Ruska. Irinan ja Ruskan jälkeläisten yhteenlaskettu osuus kaikista ajanjakson rekisteröinneistä on 12 %. Lopuista 6 listatusta nartusta 5 on erisukuisia tuontikoiria, joista sijalla 3 oleva Emma v. Averbeck on sijalla 7 olevan Keiturinvuoren Briiman emä. Emmen ja Briiman jälkeläisten yhteenlaskettu osuus kaikista ajanjaksolla rekisteröidyistä pennuista on 9 % (Taulukko 5b)

**Taulukko 5b.** Vuosina 2010–2019 jalostukseen eniten käytetyt 12 narttua, niiden jälkeläismäärä ja jälkeläisten osuus **kaikista** samalla ajanjaksolla rekisteröidyistä pennuista sekä toisen polven jälkeläisten määrä (KoiraNet; Suomen Pitkäkarvakerho ry).

#	Narttu	Tilastointiaikana			Toisessa polvessa		Yhteensä	
		Pentueita	Pentuja	%-osuus	Pentueita	Pentuja	Pentueita	Pentuja
1	Danni v. Frochtmannshof FIN19551/08A	2	17	8,95%	3	31	2	17
2	Irina FIN17170/06A	2	15	7,89%	1	8	2	15
3	Emma von Averbeck FI44955/09A	3	9	4,74%	2	0	3	9
4	Westfalen's Dana FI22465/14A	1	9	4,74%	0	0	1	9
5	Oona von Buchheim FI35645/14A	1	9	4,74%	0	0	1	9
6	Kimma FI40097/11A	1	8	4,21%	0	0	1	8
7	Keiturinvuoren Briima FI12357/15B	1	8	4,21%	0	0	1	8
8	Cera v. Frochtmannshof FIN16750/07A	1	7	3,68%	0	0	2	13
9	Jette vom Deutschen Orden FI55631/16A	1	7	3,68%	0	0	1	7

10 Alma v. Ohmsteder Holz FI45553/11B A	1	7	3,68%	0	0	1	7
11 Varvikkovuoman Ruska FI20207/12B	1	7	3,68%	0	0	1	7
12 Taikasuo Öneli FIN29380/07A	1	7	3,68%	2	15	1	7

Taulukoiden 4b ja 5b vertailussa voidaan havaita, että vuosina 2010–2019 eniten käytetyn uroksen Jahtiladyn Elohopean lähisukulaisia ei enää löydy narttujen listalta. Kun sekä urosten että narttujen lista huomioidaan, löytyy muutamia emä-poika yhteyksiä. Ajanjaksolla eniten käytetyn Danni v. Frochtmannshofin ja sen jälkeläisten Jahtiladyn Haroldin ja Häjyn jälkeläisten yhteenlaskettu osuus ajanjakson rekisteröinneistä on 24 %. Vastaavasti Varvikkovuoman Nemon ja sen emän Irinan jälkeläisten yhteenlaskettu osuus kaikista ajanjaksolla rekisteröidyistä pennuista, tuontipennut mukaan laskien, on 13 %. Lisäksi Illo von der Traven ja sen tyttären Varvikkovuoman Ruskan jälkeläisten yhteenlaskettu osuus on 8 %. Kun sekä urosten että narttujen jälkeläiset huomioidaan, 17 % kaikista ajanjaksolla rekisteröidyistä pennuista on Irinan suhteen vähintään serkuksia. Vastaavasti Danni v. Frochtmannshofin suhteen vähintään serkuksia on 25 %.

Vuosina 2010–2019 syntyneissä 24 (26) pentueessa on käytetty jalostukseen yhteensä 40 (40) eri koiraa, joista 23 (24) eli yli puolet on ulkomaisia jalostusuroksia tai tuontikoiria (suluissa vuosien 2005–2014 luvut). Jalostuskoiriksi nousseiden tuontikoirien määrä on tarkastellun kymmenvuotiskauden aikana 11 (10) koiraa. (Taulukot 4b, 5b ja 7).

Taulukoiden 4a-b, 5a-b ja 7 pohjalta voidaan todeta, että Suomen pitkäkarvapopulaatiossa yksittäisen koiran vaikutus nousee helposti suureksi, mutta toisaalta tilanne muuttuu myös nopeasti uusien menestyneiden koirien noustessa jalostuskoirien joukkoon. Myös uusien tuontien ja ulkomaisten jalostusurosten käyttäminen vaikuttaa nopeasti tilannetta tasaavasti. Edellisten jalostuksen tavoiteohjelmien (JTO 2006–2010 ja JTO 2011–2015) pohjalta voidaan todeta, että Suomen pitkäkarvapopulaatiossa eniten käytetyt koirat ovat vaihtuneet ja ajan kuluessa tilanne on muuttunut jopa kokonaan, kun joidenkin aikanaan paljon käytettyjen koirien jälkeläisten käyttö on hiipunut. Käyttökoirarodussa koirien menestys KAER-kokeissa ja käytännön metsällä vaikuttaa suuresti niiden jalostuskäyttöön. Jatkossa on pyrittävä siihen, että joka pentueesta vähintään yhtä koiraa käytetään jalostukseen, että mahdollisimman montaa erisukuista koiraa käytetään jalostukseen ja että eri koiria käytetään jalostukseen mahdollisimman tasaisesti.

### Isät/emät-luku

Jotta kannan jalostuspohja säilyisi mahdollisimman laajana, tulisi uroksia ja narttuja käyttää jalostukseen mahdollisimman tasaisesti. Isät/emät-luku kertoo, kuinka montaa urosta suhteessa narttuihin toteutuneissa jalostusyhdistelmässä on käytetty. Ihanteellisin tilanne olisi silloin, kun eri uroksia ja narttuja käytetään täsmälleen saman verran, eli isät/emät-luvun arvo on 1. Alla olevassa taulukossa 6a on esitetty pitkäkarvaisen saksanseisojan vuosittainen isät/emät-luku vuosina 2010–2019 ja taulukossa 6b on esitetty isät/emät-luku per sukupolvi (4 vuotta) vuosina 2010–2019.

**Taulukko 6a.** Pitkäkarvaisen saksanseisojan vuosittainen isät/emät-luku vuosina 2010–2019. (Koiranet).

vuosi	2019	2018	2017	2016	2015	2014	2013	2012	2011	2010
isät/emät	1,00	0,75	1,00	1,00	1,00	1,00	0,75	0,67	1,00	1,00

**Taulukko 6b.** Pitkäkarvaisen saksanseisojan isät/emät-luku per sukupolvi (4 vuotta) vuosina 2010–2019. (Koiranet).

vuosi	2019	2018	2017	2016	2015	2014	2013	2012	2011	2010
isät/emät	0,82	1,00	1,17	1,00	0,89	0,80	0,88	1,14	1,12	0,91

Taulukosta 6a on nähtävissä, että pitkäkarvaisen saksanseisajan vuosittainen isät/emät-luku on vaihdellut 0,67–1,00 välillä. Isät/emät-luku per sukupolvi (Taulukko 6b) eli laskettuna vuosittain kuluneiden neljän vuoden pohjalta vaihtelee välillä 0,80–1,14. Kun arvo on alle 1, jotakin/joitakin uroksia on käytetty neljän vuoden aikana vähintään kaksi kertaa. Kun arvo on yli 1, jotakin/joitakin narttuja on käytetty kaksi kertaa. Hyvää jalostusnarttua käytetään yleensä jalostukseen uudestaan kahden–kolmen vuoden kuluttua edellisestä pentueesta, mikä selittää lukuja. Suomessa on ollut niukkuutta jalostuskriteerit täyttävistä uroksista, mikä on luonut painetta käyttää samaa urosta useammin kuin kerran jopa saman vuoden aikana. Tilanne on helpottunut ulkomaisia jalostusuroksia käyttämällä. Yhä useampi kasvattaja on onneksi ollut valmis kalliiseen astutusmatkaan ulkomaille (Taulukko 7). Näin on toivottavasti myös jatkossa. Myös kotimaisen jalostusurostilanteen parantaminen uroksen omistajia kannustamalla asetetaan tavoitteeksi. Ylipäättään on kannustettava koirien omistajia viemään koiriaan eteenpäin, jotta mahdollisimman moni koira saavuttaa jatkossa jalostuskelpoisuuden. Samalla pitää kiinnittää huomiota siihen, että uroksia ja narttuja käytetään jalostukseen tasaisesti.

**Taulukko 7.** Pitkäkarvaisen saksanseisajan Suomessa syntyneet pentueet vuosina 1994–2019. (Saksanseisojakerho ry, tilastokooste; KoiraNet; Suomen Pitkäkarvakerho ry).

Vuosi	Pentueen isä	Syntymämaa	Pentueen emä	Syntymämaa
1994	Artus v. Riechenbusch SF38685/93C	Saksa	Alpha S12007/91B	Ruotsi
1995	Artus v. Riechenbusch SF38685/93C	Saksa	Kunegonde v.d. Soester Bergen SF31982/91D	Hollanti
1996	Artus v. Riechenbusch SF38685/93C	Saksa	Alpha S12007/91B	Ruotsi
1996	Oscas v. Bärenhorst ZDL461/90A	Saksa	Linda v. Poppenforst SF15105/94D	Itävalta
1998	Tajs DK07077/91A	Tanska	Kunegondia Alpinus FIN13600/95A	Suomi
1999	A'Sero FIN42859/97A	Norja	Amanda SF49504/94A	Suomi
2000	A'Sero FIN42859/97A	Norja	Kunegondia Cunibus FIN12255/98A	Suomi
2000	A'Sero FIN42859/97A	Norja	Kunegondia Abertha FIN13603/95B	Suomi
2001	Renzo DK00508/94A	Hollanti	Kunegondia Alpinus FIN13600/95A	Suomi
2001	Aedler von Butendieks ZDL328/94A	Saksa	Deika vom Blumenhof FIN36479/98A	Saksa
2001	Kunegondia Dekra FIN14386/00A	Suomi	Amanda SF49504/94A	Suomi
2002	Wiggo fan'e Swadde DK21852/99A	Hollanti	Kunegondia Alpinus FIN13600/95A	Suomi
2003	Herman von Schatzrain ZDL234/00A	Saksa	Deika vom Blumenhof FIN36479/98A	Saksa
2003	Kantoahon Rasmus FIN37557/99A	Suomi	Kunegondia Cecilius FIN12252/98B	Suomi
2004	Between The Lines Dirty Harry SF49459/94A	Ruotsi	Taikasuon Tyyne FIN21230/01A	Suomi
2005	Philipp von Buchheim ZDL229/99A	Saksa	Deika vom Blumenhof FIN36479/98A	Saksa
2005	Kongsbekkens Jere FIN33184/01A	Norja	Kira von Linebrok FIN21688/04B	Saksa
2006	Edu von der Schmiede FIN14796/00B	Saksa	Taikasuon Unna FIN25372/03A	Suomi
2006	Kongsbekkens Jere FIN33184/01A	Norja	Diana vom Dornenkamp FIN42095/04B	Saksa
2006	Edu von der Schmiede FIN14796/00B	Saksa	Ara vom Auebach FIN23188/99A	Saksa
2007	Castor v.d. Hirtenburg ZDL256/00A	Saksa	Kira von Linebrok FIN21688/04B	Saksa
2007	Birko v. Tannengarten ZDL572/99A	Saksa	Taikasuon Utu FIN25378/03B	Suomi
2007	Taikasuon Uki FIN25377/03B	Suomi	Cara von Adewacht FIN38045/04A	Saksa
2008	Taikasuon Yty FIN26027/05A	Suomi	Taikasuon Unna FIN25372/03A	Suomi
2008	Fledder van't Reigerskantje NHSB 2475243A	Hollanti	Tailstar's Unique FIN20252/02A	Suomi
2008	Elko vom Neuenkämpen FIN15604/05A	Saksa	Taikasuon Velhotar FIN19357/05A	Suomi

2009	Taikasuon Uki FIN25377/03B	Suomi	Cera v. Frochtmannshof FIN16750/07A	Saksa
2009	Immo von Linebrok FIN24827/01B	Saksa	Baroness v.d. Rotbuche FIN19262/05A	Saksa
2009	Taikasuon Valdo FIN19352/05A	Suomi	Jahtiladyn Ensilempi FIN16744/06B	Suomi
2010	Jahtiladyn Elohopea FIN16746/06B	Suomi	Danni v. Frochtmannshof FIN19551/08A	Saksa
2010	Aaron v. Diekstücken ZDL281/04A	Saksa	Irina FIN17170/06A	Suomi
2011	Solojäger's Unkas ZDL274/06A	Saksa	Taikasuon Unna FIN25372/03A	Suomi
2012	Illo von der Trave ZDL514/05A	Saksa	Irina FIN17170/06A	Suomi
2012	Varvikkovuoman Nemo FI25300/10A	Suomi	Danni v. Frochtmannshof FIN19551/08A	Saksa
2012	Varvikkovuoman Nemo FI25300/10A	Suomi	Heta vom Roonstein FIN54070/06A	Saksa
2013	Jahtiladyn Elohopea FIN16746/06B	Suomi	Emma von Averbeck FI44955/09A	Saksa
2013	Arany's Faroh FI12156/10A	Iso-Britannia	Murronnevan Moona FIN39753/06B	Suomi
2013	Westfalen's Cäsar ZDL108/05A	Saksa	Taikasuon Öneli FIN29380/07A	Suomi
2013	Jahtiladyn Elohopea FIN16746/06B	Suomi	Cera v. Frochtmannshof FIN16750/07A	Saksa
2014	Jahtiladyn Galaxi FI19018/10A	Suomi	Jotoksen Juttu FIN50570/08B	Suomi
2014	Amigo Bavaria ZDL17/11A	Saksa	Kimma FI40097/11A	Suomi
2014	Vidar v.d. Hafkesdell ZDL527/09A	Saksa	Emma von Averbeck FI44955/09A	Saksa
2016	Lucky vom Heesenhof ZDL80/11A	Saksa	Emma von Averbeck FI449955/09A	Saksa
2016	Elvis v. Horum ZDL65/11A	Saksa	Varvikkovuoman Ruska FI20207/12B	Suomi
2016	Arany's Faroh FI12156/10A	Iso-Britannia	Tetrikorven Brigitte FI38281/13A	Suomi
2016	Bexter vd Reutereiche ZDL237/13A	Saksa	Armi v. Heiligenholz FI24348/14A	Saksa
2018	Taikasuon Edi FI33282/13A	Suomi	Oona von Buchheim FI35645/14A	Saksa
2018	Jahtiladyn Häjy FI23276/12A	Suomi	Alma v. Ohmsteder Holz FI45553/11B	Saksa
2018	Jahtiladyn Harold FI23275/12A	Suomi	Westfalen's Dana FI22465/14A	Saksa
2018	Jahtiladyn Häjy FI23276/12A	Suomi	Taikasuon Eve FI33279/13A	Suomi
2018	Schorsch vd. Schmiede ZDL216/11B	Saksa	Keiturinvuoren Briima FI12357/15B	Suomi
2019	Jahtiladyn Harold FI23275/12A	Suomi	Jette v. Deutschen Orden FI55631/16A	Saksa
2019	Vildholt Ekko DK13513/2011A	Tanska	Ada z. Čichova FI23492/16A	Tsekki

### Tietoa tehollisesta populaatiokoosta

Populaation geneettistä rakennetta voidaan kuvata tehollisen populaatiokoon käsitteellä. Tehollinen populaatiokoko on laskennallinen arvio rodun perinnöllisestä monimuotoisuudesta. Kun tehollista kokoa arvioidaan jalostuskoirien lukumääristä tai rekisteriaineistojen sukutauluista, laskelmat tehdään aina sukupolvea kohden. Sukupolven pituus on seurakoirilla kolmesta neljään ja käyttökoirilla viisi vuotta. Tehollinen populaatiokoko on sitä pienempi, mitä pienempää osaa rodun kannasta käytetään jalostukseen. Mitä pienempi tehollinen populaatiokoko, sitä nopeammin rodun sisäinen sukulaisuus kasvaa, kannan geneettinen pohja pienenee ja perinnöllinen vaihtelu vähenee. Samalla sukusiitoksen välttäminen vaikeutuu ja sisäsiittoisuuden mukanaan tuomat riskit kasvavat. Taulukossa 8 on teoreettinen laskelma siitä, miten tehollinen populaatiokoko ( $N_e$ ) muuttuu jalostuspäätösten kautta. Jos esim. käytetään ainoastaan 5 urosta, ei auta vaikka narttuja olisi 500, sillä tehollinen populaatiokoko on silti vain 20 (Taulukko 8). On huomioitava, että jalostuskoirien lukumäärän perusteella laskettu tehollinen populaatiokoko on aina yliarvio, koska kaava olettaa, että jalostuskoirat eivät ole toisilleen sukua ja että niillä on tasaiset jälkeläismäärät. (Mäki, K., 2004; Mäki, K., 31.10.2013)

**Taulukko 8.** Tehollisen populaatiokoon ( $N_e$ ) vaihtelu jalostukseen neljän vuoden aikana käytettyjen urosten ja narttujen lukumäärän mukaan. Laskettu kaavalla  $N_e = 4 \times N_m \times N_f / (N_m + N_f)$ , jossa  $N_m$  on jalostusurosten ja  $N_f$  jalostusnarttujen määrä (kaava olettaa koirille tasaiset jälkeläismäärät). (Mäki, K., 2004).

	Narttuja		
	10	100	500
<b>Uroksia</b>			
<b>5</b>	13	19	20

20	27	67	77
100	36	200	333

### Rodun tehollinen populaatiokoko

Tehollisen populaatiokoon laskeminen kertoo kannan todellisesta tilanteesta parhaiten silloin, kun rodun paikallinen kanta muodostaa valtaosan jalostukseen käytettävistä koirista. Esimerkiksi suomenajokoiran suomalainen kanta sisältää lähes kaikki rodun Suomessa jalostukseen käytettävät koirat, ulkomaisia jalostuskoiria ei käytetä juuri lainkaan. Pitkäkarvaisen saksanseisojan Suomen kannan kaltaisessa pienessä populaatiossa, jossa uutta geenimateriaalia on tuontikoirien ja ulkomaisten jalostusurosten avulla mahdollista saada koko ajan lisää, tehollisen populaatiokoon laskeminen ei ole mielekäästä. Kantaa voidaan kuitenkin kuvailla muilla tavoin, kuten millainen on jalostukseen käytettyjen koirien jälkeläisten osuus kaikista rekisteröidyistä pennuista (Taulukot 4 ja 5) ja lisääntymiskäisten koirien keskinäinen sukulaisuus (ks. yllä).

#### 4.1.3 Rodun populaatiot muissa maissa

##### Populaation koko ja rakenne Saksassa

Pitkäkarvaisen saksanseisojan kanta Saksassa on vakiintunut. Rekisteröintien määrä on perinteisesti vaihdellut 500–600 pennun välillä, mutta ollut viimeisten viiden vuoden aikana hiukan tavanomaista alhaisempi (Taulukko 9).

**Taulukko 9.** Pitkäkarvaisen saksanseisojan rekisteröinnit Saksassa 1994–2019. (Zuchtbuch Deutsch Langhaar 1994–2019).

Vuosi	Rekisteröinnit yht.	Pentueita
1994	693	104
1995	570	94
1996	623	96
1997	517	79
1998	604	91
1999	633	99
2000	606	91
2001	652	89
2002	701	101
2003	612	94
2004	625	95
2005	630	97
2006	551	85
2007	618	91
2008	617	98
2009	541	83
2010	587	87
2011	548	83
2012	568	85
2013	478	74
2014	579	89
2015	506	80
2016	553	82
2017	520	79
2018	432	62
2019	536	77

Saksassa pitkäkarvaisen saksanseisojan rotujärjestön (Deutsch-Langhaar-Verband) alaisuudessa toimii 16 alueellista jalostusyhdistystä (Zuchtvereine). Nämä alueelliset yhdistykset toimivat varsin itsenäisesti rotujärjestön johtokunnassa ja vuosikokouksessa valtakunnallisesti sovittujen sääntöjen mukaan. Joka alueyhdistyksellä on oma hallitus sekä jalostusneuvojat. Rotujärjestöllä on yksi valtakunnallinen rotukirjanpitäjä, joka laatii kaikkien pitkäkarvaisten rekisterikirjat. Alueyhdistyksistä tuotteliain pentujen suhteen on Weser-Ems, jonka alueella on syntynyt vuodesta toiseen tasaisesti 20 pentuetta tai enemmän. Seuraavaksi eniten pentuja on syntynyt Süddeutscher Club Langhaarin, NordWest-yhdistyksen ja Osnabrückin alueilla, keskimäärin hieman yli tai alle 10 pentuetta/vuosi. (Zuchtbuch Deutsch-Langhaar 1994–2013; Deutsch-Langhaar-Verband, 1995)

Rotujärjestön jalostusuroslistalle pääsee uros, jolla on A-C lonkat, luonne kunnossa, koetulos vähintään VJP- ja HZP-kokeista ja joka on osoittanut petoeläinkovuutensa sekä taipumuksensa ajaa jänistä haukkuen. Lisäksi sen ulkomuodon on oltava vähintään g/g/g eli rotutyypin, rakenteen ja karvapeitteen osalta vähintään hyvä/hyvä/hyvä. Myös nartut saavat jalostuskelpoisuuden samoilla näytöillä (Deutsch-Langhaar-Verband 1995). **Saksalaisista kokeista on koottu tietoa liitteeseen 1** (Liite 1). Voimassa oleva jalostusuroslista julkaistiin aiemmin joka vuosi rotujärjestölehden syyskuun numerossa ja listan julkaisemisen jälkeen jalostusoikeudet saaneiden urosten tiedot julkaistiin myöhemmissä lehdissä (Deutsch-Langhaar Mitteilungen 1995–2006). Nykyään jalostusuroslista julkaistaan sähköisessä muodossa rotujärjestön Internet-sivuilla, missä sitä päivitetään säännöllisesti. Jalostusuroslista on tilattavissa erillistä korvausta vastaan myös paperiversiona. Vuonna 2020 helmikuussa jalostusuroslistalla oli yhteensä 189 pitkäkarvaista saksanseisojaurasta. Näistä ainoastaan 1 oli C-lonkkainen ja sitäkään ei ollut käytetty jalostukseen, muut olivat lonkistaan A tai B. (Deutsch-Langhaar-Verband, 2020, Deckrüden)

Jalostuskoirien käyttö vaihtelee jonkin verran vuodesta toiseen, mutta erot eivät kuitenkaan ole suuria. Esimerkiksi vuonna 2002 syntyneissä 101 pentueessa käytettiin yhteensä 66 eri urosta. Näistä 41 urosta yhden kerran, 18 urosta kaksi kertaa, 4 urosta kolme kertaa, 3 urosta neljä kertaa (Deutsch-Langhaar Mitteilungen Nr 173, 2003). Yhden uroksen elinikäinen jalostuskäyttö on vuoden 2001 vuosikokouksen päätöksellä rajoitettu yhteensä 12 pentueeseen, mukaan lukien ulkomaisten narttujen astutukset (Deutsch-Langhaar Mitteilungen Nr 166, 2001). Uroksella ei yhden kalenterivuoden aikana saa olla enempää kuin 4 astutusta. Poikkeuksena jalostusoikeuden saamisen jälkeiset 12 kuukautta, joiden aikana urosta saa käyttää ainoastaan 3 kertaa jalostukseen (Deutsch-Langhaar-Verband 1995).

Saksassa keskusteltiin 2000-luvulla paljon rodun geenipohjan laajuudesta ja jalostuskoirien mahdollisimman monipuolisesta käytöstä. Muutaman erityisen hyviä käyttötaipumuksia ja luonnetta periyttäneen uroksen runsas jalostuskäyttö näkyy selkeästi rodun kannassa ja jalostuskoirien taustoissa tänä päivänä. Samoja yhdistelmiä on myös uusittu aiemmin yleisesti. Saksassa sukusiitosaste on ollut varsin alhainen käytetyissä jalostusyhdistelmissä. Varsinaista linjalajalostusta ei ole tietoisesti käytetty kuin poikkeustapauksissa. Yhdistelmät, joissa sukusiitosaste on 0 tai hyvin lähellä 0:aa kuuden sukupolven mukaan laskettuna, ovat yleisiä. Edellä mainittu muutaman menestyneen uroksen runsas käyttö lisäsi kuitenkin sukusiitosastetta yhdistelmissä. Suunta on kohti monipuolisempaa jalostuskoirien käyttöä, mitä myös jalostusneuvonnan ja jalostuskoirien käytön rajoitusten avulla pyritään edistämään. (Deutsch-Langhaar Mitteilungen 2000–2015)

### **Itävalta, Tšekki, Sveitsi**

Rotu on suosittu Itävallassa ja Tšekin tasavallassa. Saksan, Itävallan ja Tšekin välillä on perinteisesti ollut varsin paljon yhteistyötä, mm. vuosittaiset yhteiset Internationaler VGP -metsästyskokeet. Itävallassa pitkäkarvaisia saksanseisojia rekisteröidään vuosittain noin 120 kpl. Sveitsissä ja joillakin alueilla Itävallassa metsästys painottuu selvästi Saksaa enemmän jälkityöhön saksanhirven, metsäkauriin ja gemssin verijäljellä. Toisaalta Itävallan alavammilla alueilla on erinomaiset pienriistakannat ja siellä järjestettiin syksyllä 2014 ensimmäistä kertaa Saksan rotujärjestön ikäluokkakatselmus Schorlemer HZP. Katselmuksen järjestelyt onnistuivat erinomaisesti ja siihen osallistui sekä saksalaisia että

itävaltalaisia koiria. Voittaja oli itävaltalainen. Itävallan ja Sveitsin jalostuskoirilta vaadittavat käyttökokeet ovat samankaltaiset saksalaisten käyttökokeiden kanssa. Jalostukseen käytettäviltä koirilta vaaditaan lonkkakuvaus ja rekisteröinnin raja-arvona on lonkkakuvaustulos C. Itävallassa ja Sveitsissä tilanne on lonkkaterveyden osalta samankaltainen kuin rodun emämaassa Saksassa. Itävaltalaisia koiria on käytetty jonkin verran jalostukseen Saksassa ja saksalaisia koiria runsaasti Itävallassa. Saksalaiset arvostavat itävaltalaisia koiria muualla kuin Saksassa kasvatetuista pitkäkarvaisista eniten. Sveitsissä on erittäin pieni pitkäkarvaisen saksanseisojan kanta, pääosin tuontikoiria Itävallasta ja Saksasta. Sveitsissä rekisteröidään vain noin 10 pentua vuodessa ja näistä valtaosa on tuontikoiria.

Tšekin tasavallassa vesityöskentelyä arvostetaan rodun emämaata vähemmän, mikä näkyy mm. kansainvälisen VGP:n koetuloksista. Toisaalta tšekkiläisiltä koirilta vaaditaan erinomaiset pelto-ominaisuudet. Suomalaisten kannalta jalostuksellinen yhteistyö Tšekin ja Itävallan kanssa on lähivuosina erityisen kiinnostavaa. Molempien maiden suuntaan yhteistyö on jo aloitettu tuontipentujen välityksellä. Varsinkin Tšekeissä on vielä löydettävissä saksalaisiin koiriin nähden hyvin erisukuisia koiria. Tšekin tasavallan jalostusuroslistalla oli 21 urosta ja Itävallan jalostusuroslistalla 38 urosta helmikuussa 2020. Näihin koiriin on kuitenkin tutustuttava huolella ennen jalostuskäyttöä, koska etenkin luonteesta ei saa riittävää kuvaa pelkän jalostusuroslistauksen avulla. Int. VGP-kokeisiin osallistuneiden tšekkiläisten koirien joukossa on ollut joitakin epätyypillisen pehmeäluonteisia yksilöitä.

Itävallassa pitkäkarvaisella saksanseisojalla on oma rotujärjestö, Sveitsissä rotu kuuluu samaan rotujärjestöön muiden seisotarotujen kanssa ja Tšekeissä rotu kuuluu münsterinseisojien kanssa samaan rotujärjestöön. Itävalta, Sveitsi ja Tšekki kuuluvat pitkäkarvaisen saksanseisojan maailmanliiton perustajajäseniin. (Gottwald, H. 2000; Tobolik, E. ja Kern, H., 1996; Deutsch-Langhaar-Mitteilungen 1995–2015; Methfessel, M. 2000; Schmidt, J. 2010; Bänninger, R. 2010 ja 2014; Klub dlouhosrstych oharu; Österreichischer Deutsch Langhaar Klub)

### **Hollanti**

Hollannissa on varsin suuri pitkäkarvaisen saksanseisojan kanta, noin 300–400 rekisteröintiä vuodessa, mutta rotu on jakaantunut. Ainoastaan osa rodun harrastajista harrastaa monipuolisesti metsästystä ja osa heistä käy Saksan puolella metsästyskokeissa. Osa rodun harrastajista harrastaa vain näyttelyitä, osa käyttää koiransa ainoastaan monipuolisessa noutokokeessa, osa harrastaa yksinomaan tai pääasiassa kenttäkilpailuja (Broekhuis, Herman 2005). **Hollannin käyttökokeista on koottu lisätietoa liitteeseen 2 (Liite 2).**

Osa kenttäkilpailukoirista on erkaantunut ulkomuodollisesti ja käyttöominaisuuksiltaan jo varsin pitkälle rotumääritelmästä ja rodun alkuperäisistä jalostustavoitteista. Toisaalta osalla hollantilaisesta rodun harrastajakunnasta on paljon yhteistyötä Saksaan päin, mm. saksalaisia jalostusuroksia on viime vuosina käytetty paljon Hollannissa ja saksalaisia pentuja on ostettu Hollantiin (Periodiek verslag, Nederlandse Vereniging Langhaar, 2000–2009; Broekhuis, Herman 2005).

Vuosina 1992–2001 Hollannissa lonkkakuvattiin yhteensä 343 pitkäkarvaista saksanseisojaa. Näistä 5 % oli A-lonkkaisia, 56 % B-lonkkaisia, 28 % C-lonkkaisia ja 12 % D-lonkkaisia. Lonkkavikaisten osuus oli siis yhteensä 40 %. Vuonna 2000 tehtiin yhteensä 44 pitkäkarvapentuetta, joista 13:ssa toinen tai molemmat vanhemmat olivat lonkistaan kuvaamatta. Lonkkakuvaus ei edelleenkään ole pentujen rekisteröinnin ehtona Hollannissa. Hollannissa ei myöskään vaadita käyttökoetulosta jalostukseen käytettäviltä koirilta. Hollannin rotujärjestön jalostusuroslistan koirilta ja pentulistan pentujen vanhemmilta vaaditaan kuitenkin sekä lonkkakuvaustulos että käyttökoetus. Viime vuosina lonkkakuvaustulokset ovat merkittävästi parantuneet. Hollanti on pitkäkarvaisen saksanseisojan maailmanliiton jäsen. (Periodiek verslag, Nederlandse Vereniging Langhaar, 2000–2009; Broekhuis, Herman 2005 ja 2014)

## **Väriverheelliset pitkäkarvaiset saksanseisijat Hollannissa ja hollantilaissukuisten koirien jälkeläisissä muualla maailmassa**

Hollannissa on 1990-luvun puolivälin jälkeen syntynyt useita väriverheellisiä pentuja. Tällaisia pentuja on syntynyt hollantilaissukuisista pitkäkarvaisista saksanseisijista Hollannissa (Hoefsloot, Hans 1998; Rad van Beheer 1997–2008) ja muualla maailmassa 1990-luvun puolivälin jälkeen. Pennut ovat olleet kokokeltaisia, keltavalkoisia, oranssinpunaisia tai oranssinpunavalkoisia. Myös lähes kokonaan tai kokonaan valkoisia pentuja on syntynyt (Hoefsloot, Hans 1998). Hollannissa asiaa on tutkittu ja alkuperäisiä, 1990-luvun puolivälin väriverheitä jäljitetty tiettyihin koirayksilöihin ja -sukuihin (Hoefsloot, Hans 1996). Vuonna 2009 tehtiin uusi selvitys siihenastisten väriverheellisten koirien sukutaustoista (Nijburg, Ewart 2009). On todettu, että väriverheellisiä pentuja olisi syntynyt yli 40 Hollannissa ja muualla maailmassa. Molempien selvitysten jälkeen on selvää, että väriverheelliset pennut ovat syntyneet hollantilaissukuisista vanhemmista. Hollantilaiset pitkäkarvaharrastajat puhuvat itse epäilyistä, että Hollannissa olisi tehty luvattomia roturisteytyksiä 1980-luvulla. On puhuttu settereistä mahdollisina väriverheiden lähteinä. Mitkään rodun 1800-luvun syntyhistoriaan pohjautuvat tekijät eivät missään tapauksessa riitä selittämään näin suurta väriverheellisten pentujen määrää yhtäkkisesti 1990-luvun puolivälistä lähtien.

Ongelma on ollut alun perin selkeästi hollantilainen, mutta hollantilaissukuisten koirien levittyä maailmalle siitä on tullut myös kansainvälinen kysymys. Suomessa syntyi ensimmäinen väriverheellinen, kokonaan keltainen pentu hollantilaissukuisista vanhemmista vuonna 2008. Pentu rekisteröitiin FIN-rekisteriin normaalisti virheellisellä värikoodilla: kuloa (KoiraNet). Hollannin kennelkeskusjärjestö Rad van Beheer rekisteröi väriverheelliset pennut koodilla "NEK" eli "niet erkeende kleur", joka tarkoittaa, että pennun väri ei vastaa rotumääritelmää. Pennun todellinen väri merkitään myös näkyviin. Näitä merkintöjä ei pidä sotkea merkintään: "oonbekeend kleur", joka tarkoittaa: "tuntematon väri". Tällaisen värimerkinnän saa pentu, jonka todellista väriä Hollannin kennelkeskusjärjestön valtuuttama mikrosiruttaja ei ole kyennyt todentamaan joko pennun varhaisen kuoleman vuoksi tai tuontipentujen kohdalla (Nijburg, Ewart 2009).

Nykyään on geenitestejä, joiden avulla voidaan selvittää, mitä värejä kukin koirayksilö pystyy periyttämään jälkeläisilleen. Eräässä tutkimusprojektissa on tutkittu myös pohjoisamerikkalaisia puhdasrotuisia pitkäkarvaisia saksanseisijia, jotka ovat kaikki olleet geneettisesti sellaista muotoa, että ne eivät voi periyttää kelta- tai punavärisiä pentuja, eli E-lokuksen suhteen homotsygoottisia vallitsevan alleelin suhteen: E/E (Schmutz, Sheila 2009). Hollannissa tehdään nyt töitä asian selvittämiseksi ja pitkäkarvaisen saksanseisijan omistajia kannustetaan mm. geenitestin käyttöön ennen koirien jalostuskäyttöä (Melchior, Marielle 2009). Geenitesti ei kuitenkaan ole pakollinen ja heterotsygoottisia e/E -koiria sai Hollannissa käyttää jalostukseen rotujärjestön päätöksellä vuoden 2018 alkuun asti (Broekhuis, H, 2014). Pitkäkarvaisen saksanseisijan maailmanliitto suhtautuu erittäin kriittisesti väriverhettä kantavien koirien käyttöön jalostuksessa. Jäsenmaista Saksassa, Itävallassa ja Tšekeissä ei ole koiria hollantilaisista linjoista, joissa väriverhettä on esiintynyt. Tanskassa kaikki hollantilaisista linjoista polveutuvat jalostuskoirat on testattu väriverheen suhteen ja ne ovat olleet puhtaita (Lundhøj, Carsten 2014). Suomen jalostuskoirien joukossa ei nykyään ole yhtään hollantilaislinjaista koiraa.

### **Tanska**

Tanskassa on suhteellisen vahva käyttökoirakanta. Ensimmäiset pitkäkarvaiset saksanseisijat tulivat Tanskaan jo 1800-luvun alussa. Nykyinen kanta on lähtenyt kasvamaan 1970-luvulta lähtien. Viime vuosina on rekisteröity noin 60 pentua vuosittain ja koirakannan vahvuus on tällä hetkellä noin 700 koiraa. Rodun oma rotujärjestö asettaa rodun jalostukselle tavoitteita, mutta Tanskan kennelkeskusjärjestö rekisteröi kuitenkin kaikki syntyvät pitkäkarvapentueet, myös ne, jotka eivät täytä rotujärjestön asettamia tavoitteita. Kaikki tanskalaiset pitkäkarvaharrastajat eivät ole rotujärjestön jäseniä.

Tanskalaista koirakantaa vahvistetaan vuosittain muutamilla astutuksilla ulkomaisten jalostusurosten kanssa. Alun perin kaikki tanskalaiset pitkäkarvaiset ovat saksalaista alkuperää, mutta pitkäkarvaisia on tuotu Tanskaan myös Hollannista ja Tšekin tasavallasta. Tšekin tasavallasta tuodut koirat ovat tuoneet positiivista vaikutusta esim. karvapeitteen laadun ja metsästysshalun osalta. Rotujärjestö pitää osaa hollannintuonneista valitettavina. Tanskan kennelkeskusjärjestö kutsui vuonna 2005 kaikki hollannintuonti Xilloe v.d. Kreppelse Heiden tanskalaiset jälkeläiset erityiseen ulkomuototarkastukseen, koska näiden koirien rotupuhtaudesta oli esitetty vahvoja epäilyjä. Paikalle saapui 22 koiraa 36:sta kyseisen koiran jälkeläisestä. Kaksi ulkomuototuomaria arvioi koirat. He eivät löytäneet merkkejä sekarotuisuudesta, mutta totesivat koirissa olevan niin vakavia ulkomuodollisia puutteita mm. liian pienen koon (5–15 % alle rotumääritelmän ehdottoman alarajan) ja epätyypillisen pään osalta, että ne eivät vastaa rotumääritelmää. Jälkeläisissä on myös esiintynyt värvirheitä, mm. valkoisia päitä. Asia johti toimenpiteisiin niin, että Tanskan kennelkeskusjärjestön hallitus lähetti kaikille kyseisen koiran jälkeläisten omistajille ja niillä kasvattaneille kirjeen, jossa kehoitettiin vakavasti harkitsemaan näiden koirien jättämistä kasvatus toiminnan ulkopuolelle. Näillä koirilla kasvattaneet eivät enää ole Tanskan rotujärjestön jäseniä.

Lonkkavian esiintyminen on Tanskassa onnistuttu minimoimaan onnistuneen jalostusvalinnan avulla. Rotujärjestön suosituksen mukaan jalostukseen käytetään siellä ainoastaan A- ja B-lonkkaisia vanhempia, joiden jalostusindeksi on HD:n suhteen vähintään 100. Sukusiitosaste on suosituissa siitosyhdistelmissä korkeintaan 3,25 %. Rotujärjestö toimii aktiivisesti rodun säilyttämiseksi metsästäjien käsissä. Tämän hetken tärkeimpänä tavoitteena maan rotujärjestö pitää rodun harrastajien aktivoimista käyttökokeisiin ja näyttelyihin. Jalostukseen suositeltavilta koirilta vaaditaan hyväksytysti suoritettu käyttökoe ja vähintään 2. palkinto näyttelystä. **Tanskan käyttökokeista on koottu tietoa liitteeseen 2 (Liite 2).**

Noin 20–30 pitkäkarvaista saksanseisoojaa osallistuu vuosittain Tanskan kennelkeskusjärjestön koiranäyttelyihin. Rotujärjestön erikoisnäyttelyyn on viime vuosina osallistunut 30–34 koiraa.

Aikaisemmin seisojien kanssa metsästettiin Tanskassa pääasiassa aukeassa maastossa pelloilla. Nykyaikainen maatalous on kuitenkin johtanut siihen, että rusakko- ja peltopyykannat ovat vähentyneet rajusti. Tämän vuoksi nykyään metsästetäänkin yleisimmin metsissä ja nummilla. Nykyään tarvitaankin enemmän taipumuksiltaan monipuolisia koiria kuin peltopyyjahtiin erikoistuneita koiria. Tämä on johtanut englantilaisten rotujen rekisteröintimäärien merkittävään pienenemiseen. (Hansen, Bent 2000; Hansen, Bent 2010; Lundhoj, Carsten 2010)

Tanska kuuluu pitkäkarvaisen saksanseisoojan maailmanliiton perustajajäseniin. Tanskalaiset ovat sitoutuneet maailmanliiton tavoitteisiin ja he osallistuvat aktiivisesti maailmanliiton toimintaan.

## **Ruotsi**

Ruotsiin ensimmäiset pitkäkarvaiset saksanseisoojat tuotiin vuonna 1976. Alkuvuosina koiria tuotiin sekä silloisen Länsi- että Itä-Saksan alueelta. Tämän jälkeen tuonteja on ollut vähän, paitsi naapurimaasta Norjasta. Tämä on johtanut jalostuspohjan kaventumiseen. Vuosina 1994–2004 Ruotsissa rekisteröitiin keskimäärin 20 pentua vuodessa. Tämän jälkeen rotu on valitettavasti taantunut Ruotsissa ja myös rekisteröintien määrä on vähentynyt huomattavasti. Vuosina 2014–2015 ei ollut lainkaan pentueita ja ainoastaan 3 tuontia/vuosi. Vuosina 2016–2018 oli 1 pentue vuodessa ja tuonnit mukaan lukien rekisteröintejä yhteensä keskimäärin 11 pentua vuodessa. Tilannetta kuvaa hyvin Ruotsin pitkäkarvaisen saksanseisoojan jalostuskoiralista: listalla oli keväällä 2020 ainoastaan kolme urosta (joista yksi on tanskalainen ja asuu Tanskassa) ja kaksi narttua. Tämä siitä huolimatta, että minimitavoitteet jalostuskoiralistalle pääsemiseksi ovat varsin löysät: yhdellä jalostusurostilan uroksista ei ole koepalkintoa, ainoastaan 3 koekäyntiä (Svenska Vorstehklubben, 2020). Aiemmin vähimmäisvaatimukset ovat olleet vähintään 3. palkinto kokeista ja vähintään H näyttelystä. Lisäksi koiran tulee olla tervelonkkainen. (Svenska Vorstehklubben, 2015)

Vain pieni osa Ruotsin koirakannasta käy käyttökokeissa ja näyttelyissä. Ruotsin käyttökokeista on koottu tietoa liitteeseen 2 (Liite 2). Ruotsissa on asetettu pitkäkarvaiselle saksanseisojalle samat jalostustavoitteet käyttöominaisuuksien suhteen kuin lyhyt- ja karkeakarvaiselle saksanseisojalle - myös hakuvauhdin suhteen. Käyttökokeissa käy vuosittain vain muutama pitkäkarvainen. Kaksi pitkäkarvaista saksanseisojaa on saavuttanut Ruotsissa käyttövalion arvon. (Hansson, K. 2004 ja Hansson, K. 2005; Svenska Vorstehklubben 2009). Ruotsi ei ole pitkäkarvaisen saksanseisojan maailmanliiton jäsen.

### **Norja**

Norjaan ensimmäiset pitkäkarvaiset saksanseisajat tuotiin 1980-luvun alussa Ruotsista. Norjan pitkäkarvakanta pohjautuu alun perin pitkälti ruotsalaisiin koiriin. Myöhemmin jalostuspohjaa on laajennettu saksalaisilla uroksilla pakastesperman välityksellä sekä 2000-luvulla etenkin tanskalaisten ja hollantilaisten koirien jalostuskäytön avulla. Hollannista, Tanskasta ja Isosta-Britanniasta on haettu erityisesti kenttäkilpailukoirien verta. Vuonna 2004 hankittiin pakastespermaa Isosta-Britanniasta kahdelta hollantilaisten kenttäkilpailukoirien jälkeläiseltä, jota on käytetty useille nartuille Norjassa. Pentueita syntyy noin 3–6/vuosi. Vuosina 1994–2004 pentuja rekisteröitiin keskimäärin 26 pentua vuodessa. Vuosina 2005–2007 pentuja rekisteröitiin keskimäärin 27 vuodessa. Vuosien 1997–2007 aikana kuvattiin lonkistaan 54 % rekisteröidyistä pitkäkarvaisista, lonkkavikaisten osuus oli 14 %. (Ulvestad, M. 2004; Ulvestad, M. 2005 ja Ulvestad, M. 2007)

Vielä muutama vuosi sitten valtaosa norjalaisista jalostuskoirista pohjautui hollantilaisiin kenttäkilpailukoiriin, mitä ei katsottu hyvällä pitkäkarvaisen saksanseisojan maailmanliitossa. Tämän jälkeen Norjan jalostustoimikunnan puheenjohtaja Kai Rune Johannessen teki töitä liennyttääkseen välejä rodun maailmanliittoon päin. Pohjoismaisen yhteistyön ansiosta edistystä myös tapahtui ripeästi. Norjalaiset halusivat laajentaa jalostuspohjaansa käyttämällä maailmanliiton jäsenmaiden jalostusuroksia. Ainoastaan värivirheestä puhtaita E/E-narttuja voidaan viedä astutettavaksi maailmanliiton jäsenmaihiin. Tätä varten Norska Vorstehklubbenin vuosikokouksessa tehtiin keväällä 2015 päätös testata pitkäkarvaisen saksanseisojan jalostuskoirat E-lokuksen suhteen ja käyttää maailmanliiton vaatimuksen mukaisesti jalostukseen jatkossa ainoastaan E/E-koiria. Tämä sitoo kaikkia rotujärjestön jäsenkasvattajia. Lisäksi tehtiin päätös hakea maailmanliiton jäsenyyttä heti vuonna 2015 ja jäsenanomus myös hyväksyttiin vuonna 2016. (Johannessen, K R, 2015; Deutsch-Langhaar Weltverband, 2014, 2016).

Käyttökokeissa käy vain pieni osa koirakannasta. **Norjan käyttökokeista on koottu tietoa liitteeseen 2** (Liite 2). Nykyisissä norjalaisissa jalostustavoitteissa korostetaan erityisesti itsenäisyyttä ja haun vauhdikkuutta. Vielä 2000-luvun alkupuolella koirien hakutyylillä kehoitettiin kouluttamaan erityisesti kokeita silmällä pitäen. Silloinen rodun jalostusneuvoja Mette Ulvestad totesi, että he ovat tehneet kovasti työtä sen eteen, että norjalaiset setteriharrastajat arvostaisivat myös pitkäkarvaista saksanseisojaa. Hän totesi myös, että Norjan tilanteesta johtuen (mm. yhteiset kilpailut englantilaisten rotujen kanssa) pitkäkarvaisen saksanseisojan jalostusta joudutaan Norjassa painottamaan yhteiseen suuntaan muiden rotujen kanssa, silläkin uhalla, että rodun alkuperäiset monipuoliset taipumukset kärsivät. (Ulvestad, Mette 2004 ja 2005; Ulvestad, Mette 2009). Nyt norjalaiset ovat Kai Rune Johannessenin mukaan valmiita sitoutumaan rodun alkuperäisten monipuolisten käyttötaipumusten ylläpitämiseen myös Norjassa, mikä oli myös maailmanliiton jäseneksi ottamisen ehtona (Johannessen, K R, 2014).

### **USA ja Iso-Britannia**

Sekä USA että Iso-Britannia ovat siitä erikoisessa asemassa koiraharrastuksensa suhteen, että kummankaan maan kennelkeskusjärjestö ei kuulu FCI:een. Tämä aiheuttaa näiden maiden pitkäkarvaharrastajille omanlaisiansa haasteita esimerkiksi jalostuksellisessa yhteistyössä Keski-Euroopan maiden ja Skandinavian pitkäkarvaharrastajien kanssa.

USA:ssa pitkäkarvaisia saksanseisojia oli vuonna 2000 noin 100 kpl. Rotu on maassa varsin nuori ja kaikki koirat ovat Keski-Euroopasta tuotujen (pääosin saksalaisten) koirien 1. tai 2. polven jälkeläisiä. Rodun harrastajat pyrkivät säilyttämään rodun alkuperäisen kaltaisena, korostaen rodun monipuolisia metsästysominaisuuksia sekä tarkkuutta ja rauhallisuutta riistatilanteissa. USA:ssa pk saksanseisoja on täysin metsästäjien käsissä. Jalostuskoirilta vaaditaan koetulos saksalaisen mallin mukaisista käyttökokeista. Kaikille kanakoirille yhteisiä kenttäkokeita ja -kilpailuja ei hyväksytä jalostuskäytön perusteeksi. Kanta on varsin terve ja lonkkaniveldysplasiaa esiintyi vuonna 2000 noin 10 %:lla kuvatuista koirista. Yhteistyö rodun emämaan kanssa on aktiivista pitkän etäisyyden aiheuttamista ongelmista huolimatta. Jalostuksellisesti USA:n kanta on Suomea ajatellen vähemmän kiinnostava jo etäisyyden vuoksi. (Peterson, D. 2000; Peterson, D. 1998; Went, E. 2006).

2000-luvun alun jälkeen USA:ssa on tapahtunut paljon. Saksalaisten tuella USA:han perustettiin Saksan rotujärjestön alainen alueyhdistys: DL-Gruppe Nordamerika vuonna 2008, johon kuuluu myös kanadalaisia pitkäkarvaharrastajia. Tämän alueyhdistyksen jäsenten jalostuskoirat hyväksytään jalostukseen saksalaisten periaatteiden mukaisesti ja pennut rekisteröidään Saksassa. DL-GNA järjestää VJP- ja HZP-kokeita sekä jalostuskatselmuksia koirien jalostuskelpoisuuden mittaamiseksi. Vuoden 2020 helmikuussa DL-GNA:ssa oli yhteensä 10 rekisteröityä kasvattajaa (Deutsch-Langhaar Gruppe Nordamerika). Saksan rotujärjestön tuki kohdistuu ainoastaan DL-GNA:n jäseniin, muut amerikkalaiset pitkäkarvaharrastajat eivät saa käyttöönsä saksalaista jalostusmateriaalia. Valitettavasti yksi amerikkalaisista uranuurtajista – Del Pedersen kannattajineen on jättäytynyt DL-GNA:n ulkopuolelle. Hän ei suostunut tekemään koirilleen petoeläinkovuuksia, joka olisi ollut edellytyksenä jalostusoikeuden saamiselle Saksan sääntöjen mukaisesti. Nyt USA:ssa on ikäviä ristiriitoja DL-GNA:n jäsenten ja siihen kuulumattomien pitkäkarvaharrastajien välillä. (Schmidt-Körby, W. 2009; Röttgen, F. 2009; Günter, G. 2009)

Ensimmäinen pitkäkarvainen saksanseisoja tuotiin Isoon-Britanniaan vuonna 1994 Hollannista. Pitkäkarvaisen saksanseisojan kasvatusta maassa alkoi vuonna 1996 hollantilaisilla kenttäkilpailukoirilla kun Iris v.d. Kreppelse Heide tuotiin tiineenä Isoon-Britanniaan. Ensimmäiset englantilaiset pitkäkarvaharrastajat perustivat myöhemmin virallisen rotuyhdistyksen statuksen saaneen German Longhaired Pointer Club -yhdistyksen vuonna 1996. Nämä ensimmäiset pitkäkarvaharrastajat korostavat hollantilaisten kenttäkilpailujen tapaan koiriensa hakutyyliä ja vauhtia rodun monipuolisten käyttötaipumusten kustannuksella. Kerhon kotisivuilla rotuesittelyssäkin mainitaan ainoastaan haku, seisonta ja noutotaipumukset, riistana peltolinnut ja sorsat. (German Longhaired Pointer Club; Moss, Brenda 2010)

Saksasta tuotiin Isoon-Britanniaan ensimmäiset pitkäkarvaiset saksanseisojat, kaksi narttua ja uros, vuonna 1999. Tästä alkoi aktiivinen saksalaislinjaisten pitkäkarvaisten kasvatustyö, joka perustui tiiviisiin yhteistyösuhteisiin rodun emämaahan ja aktiiviseen rodun monipuolisten käyttöominaisuuksien ylläpitoon Isossa-Britanniassa. Saksalaislinjaisia pitkäkarvaisia saksanseisojia kasvatti Isossa-Britanniassa Arany kenneli, joka menestyi erittäin hyvin. FCI:n jäsenyyden puuttuessa jalostuksellinen yhteistyö Saksaan päin osoittautui kuitenkin lopulta liian vaikeaksi ja viime vuosina Arany kennel on keskittynyt muihin rotuihin. (Arany Gundogs)

Saksalaislinjaisten pitkäkarvaisten omistajat suunnittelivat yhteistyön tiivistämistä rodun emämaan kanssa amerikkalaisen mallin mukaan oman, saksalaiseen rotujärjestöön kuuluvan alueyhdistyksen avulla. Hanke laitettiin alkuun, mutta ei onnistunut pelkästään pitkäkarvaisten saksanseisojien omistajien voimin ja kuivui lopulta kasaan (Moss, Brenda 2010, Arany Gundogs).

Vuoden 2009 loppuun mennessä Isossa-Britanniassa oli rekisteröity yhteensä 209 pitkäkarvaista saksanseisojaa. Saksalaislinjaisia oli rekisteröity 38, hollantilaislinjaisia 171. Mannermaisilla seisojilla on Isossa-Britanniassa omat kokeet, joissa oli palkittu 4 saksalaislinjaista ja 11 hollantilaislinjaista pitkäkarvaista vuoden 2009 loppuun mennessä. Monipuolisessa aktiivisessa metsästyskäytössä on 92 %

saksalaislinjaisista pitkäkarvaisista. Suuri osa hollantilaislinjaisista koirista on valitettavasti mennyt ei-metsästävään kotiin (Moss, Brenda 2010). Nykyisin Isossa-Britanniassa rekisteröidään keskimäärin 1–2 pentuetta vuodessa ja kokonaisrekisteröintien määrä oli noin 300 koiraa vuonna 2015 (German Longhaired Pointer Association 2015).

#### **Ranska, Belgia, Italia, Espanja**

Näissä maissa pitkäkarvaisen saksanseisojan kanta on pieni. Ranskassa, Belgiassa, Italiassa ja Espanjassa harrastetaan pitkäkarvaisilla saksanseisojilla kenttäkilpailuja, joita ei yksipuolisuutensa (yksi riistalaji, muihin reagoiminen virhe, ainoastaan haku ja seisona kokeillaan) ja vauhdin sekä hakutyölin korostamisen takia voida pitää rotutyypillisinä kokeina. Toisaalta Pohjois-Italia on lähellä Etelä-Saksaa olosuhteiden ja metsästyksen puolesta.

#### **4.1.4 Yhteenveto populaation rakenteesta ja jalostuspohjasta**

##### **Rodun jalostuspohjan laajuus**

Rodun suomalaisen kannan jalostuspohjan laajuus ei yksin riitä jalostustyön jatkamiseen. Ulkomaisten jalostusurosten käyttäminen ja tuontipentujen hankkiminen kantaa vahvistamaan on välttämätöntä. Tämänkaltaista toimintaa on ollut aktiivista ja kansainvälinen yhteistyö on vahvaa. Samanaikaisesti on huolehdittava rodun kotimaisen kannan mahdollisimman monipuolisesta hyödyntämisestä jalostustyössä.

##### **Tärkeimmät jalostuspohjaa kaventavat tekijät**

Rodun suomalainen kanta on vielä niin pieni, että yksittäisen jalostuskoiran vaikutus nousee helposti suureksi. Tilanne muuttuu toisaalta myös nopeasti uusien erisukuisten koirien noustessa jalostuskoirien joukkoon. Jatkuva ulkomaisten jalostusurosten hyödyntäminen ja pentujen tuonti on välttämätöntä jatkossakin, mutta myös kotimaisen kannan mahdollisimman monipuolinen käyttö. Samalla on huolehdittava siitä, että uroksia ja narttuja käytetään yhtä paljon.

##### **Jälkeläismäärään perustuva PEVISA-ohjelma**

Rodun PEVISA-ohjelmaan on kuulunut jälkeläisrajoitus vuoden 2006 alusta lähtien. Yksittäisen koiran jälkeläisten määrä on rajoitettu 21 koiraan, viimeinen pentue rekisteröidään kuitenkin kokonaisuudessaan. Pitkäkarvaisen saksanseisojan Suomen kannassa 21 jälkeläistä on jo suuri määrä. Rodun aktiiviharrastajat ovat kuitenkin pitäneet tärkeänä, että jälkeläisrajoitus on voimassa muistutuksena yksittäisen koiran liiallisen jalostuskäytön haitallisuudesta koko rodun kannalta. Toisaalta asetettua rajoitusta pidetään kohtuullisena jalostuskoirien omistajien kannalta, toisaalta sitä pidetään riittävänä aktiivisen kansainvälisen yhteistyön ansiosta. Rodun harrastajat ovat Saksanseisojakerhon vuosikokousten yhteydessä pidetyissä rotukokouksissa päättäneet, että jälkeläisrajoitukseen ei anota poikkeuslupaa. Poikkeusluvan myöntämistä ei myöskään kannateta.

## **4.2 Luonne ja käyttäytyminen sekä käyttöominaisuudet**

### **4.2.1 Rotumääritelmän maininnat luonteesta ja käyttäytymisestä sekä rodun käyttötarkoituksesta**

Rotumääritelmän mukaan pitkäkarvaisen saksanseisojan tulee olla luonteeltaan tasapainoinen, rauhallinen, hillitty temperamentti, hyvätahtoinen ja helppo ohjata. (Pitkäkarvainen saksanseisoja, rotumääritelmä)

Rodun käyttötarkoituksesta FCI on hyväksynyt 17.9.2014 seuraavanlaisen muotoilun pitkäkarvaisen saksanseisojan rotumääritelmään:

**KÄYTTÖTARKOITUS:** Monipuolinen metsästyskoira. Pitkäkarvaisella saksanseisojalla tulee olla kaikki ne ominaisuudet, jotka siltä monipuolisen metsästyksellisen käyttötarkoituksen mukaisesti vaaditaan työskentelyssä niin pellolla, metsässä kuin vedessä ennen ja jälkeen laukauksen. (FCI-Standard Nr. 117, hyväksytty 17.09.2014, julkaistu: Deutsch-Langhaar Mitteilungen, 2014) (käännös epävirallinen)

#### 4.2.2 Jakautuminen näyttely- / käyttö- / tms. -linjoihin

Rotu ei ole jakaantunut erillisiin linjoihin. Kansainvälinen yhteistyö on lisääntymässä entisestään, mikä on yksi vuonna 2010 perustetun pitkäkarvaisen saksanseisojan maailmanliiton tavoitteista. Maailmanliiton tarkoituksena on varmistaa pitkäkarvaisen saksanseisojan monipuolisten käyttöominaisuuksien sekä rotutyypillisen ulkomuodon säilyminen kaikissa jäsenmaissa. Jatkossa toivottavasti yhä useampi maa sitoutuu maailmanliiton tavoitteisiin ja liittyy jäseneksi.

Hollantilaislinjaiset kenttäkilpailukoirat poikkeavat selkeästi rotutyypillisestä pitkäkarvaisesta kooltaan, ulkomuodoltaan ja käyttöominaisuuksiltaan (Broekhuis, H, 2005, Günter, G, 2014, Lundhoj, C, 2010 ja 2014). Tällaisia koiria on eniten Hollannissa, Belgiassa, Iossa-Britanniassa ja Norjassa, mutta pieniä määriä myös muissa maissa. Norjassa on tehty suunnanmuutos ja sitouduttu noudattamaan rodun maailmanliiton tavoitteita (Johannessen, K R, 2015). Myös Hollannissa on paineita muuttaa jalostuksellisia painotuksia ja osa harrastajista on erittäin vahvasti sitoutunut maailmanliiton tavoitteisiin (Broekhuis, H, 2014).

#### 4.2.3 PEVISA-ohjelmaan sisällytetty luonteen ja käyttäytymisen ja/tai käyttöominaisuuksien testaus ja/tai kuvaus

Pitkäkarvaisen saksanseisojan PEVISA-ohjelmaan on vuodesta 2016 lähtien kuulunut koepalkintovaatimus, jonka mukaisesti pentueen vanhemmilla tulee ennen astutusta olla vähintään 3. palkinto KAER-kokeesta. Ulkomaisilta jalostusuroksilta hyväksytään vastaava ulkomainen metsästyskoetulos rodun suomalaisen jalostusneuvojan lausunnon pohjalta (PEVISA-ohjelma 2016–2020).

#### 4.2.4 Luonne ja käyttäytyminen päivittäistilanteissa

Rodun kotimaassa Saksassa pitkäkarvaisen saksanseisojan jalostusta ohjaa kaikkia kasvattajia ja uroksenomistajia sitova jalostusohjesääntö (Zuchtordnung). Jalostusohjesäännössä määritellään sitovat jalostustavoitteet ja minimikriteerit jalostukseen hyväksyttävillä koirilla. Jokainen koira on hyväksyttävä jalostukseen ennen jalostuskäyttöä. Jalostukseen hyväksyminen edellyttää, että koira täyttää minimivaatimukset koe- ja taipumustulosten (VJP ja HZP, petokovuudesta ja haukkuenajotaipumus), terveyden (lonkat vähintään C, ei perinnölliseksi katsottavia vikoja tai sairauksia), ulkomuodon (vähintään hyvä rotutyypistä, rakenteesta ja karvapeitteestä, koko ja tyyppi rotumääritelmän mukaiset) sekä luonteesta. Luonteen osalta jalostusohjesäännössä todetaan, että yleinen levottomuus, ylikiihkeys ja hermostuneisuus ovat jalostuksesta pois sulkevia virheitä, samoin kuin arkuus elävää riistaa, ukkosta tai ympäristöä kohtaan sekä pelokas suhtautuminen ihmisiin. Jalostuksesta poissulkevia virheitä ovat myös pelkopureminen, aiheeton aggressiivisuus ja hallitsematon pureminen. Myös kaikki paukkupelon asteet ovat jalostuksesta poissulkevia virheitä, samoin kuin hakulöysä. (Zuchtordnung und Rassekennzeichen für Deutsch Langhaar, julkaistu mm.: Deutsch-Langhaar-Mitteilungen Nr. 223: 1-19/2015).

Pitkäkarvaisen saksanseisojan emämaan rotujärjestön puheenjohtaja, joka toimi aiemmin pitkään jalostustoimikunnan puheenjohtajana, selvensi pyynnöstä joitakin luonteen osalta jalostuksesta poissulkevia virheitä. Aiheettomalla aggressiivisuudella tarkoitetaan hyökkäämistä lajitoverin kimppuun ilman syytä ja hyökkäämistä ihmisen kimppuun ilman syytä. Koira ei kykene rentoutumaan/palautumaan eikä ole enää ohjattavissa (Schmieg, Leonhard 2019). Jalostuksesta poissulkeva hallitsematon pureminen ei tapahdu käskystä, koira ei ole kutsuttavissa pois, sitä ei saada tilanteesta pois eikä sitä saada rauhoitettua. Toiminta ei ole enää suhteessa tilanteeseen. Tämä on erotettava hallitusta, käskystä tapahtuvasta puremisestä esimerkiksi vaarallisen riistan (lähinnä villisika) pysäyttämiseksi, jolloin koiran tulee olla kutsuttavissa pois (Schmieg, Leonhard 2019).

Pitkäkarvaisen saksanseisojan maailmanliiton jäsenenä Suomi on sitoutunut ylläpitämään rodun monipuolisia käyttöominaisuuksia sekä ylläpitämään rotua rotumääritelmän mukaisena kunnioittaen rodun emämaan linjauksia, myös luonteen osalta.

Ihanteellisen pitkäkarvaisen saksanseisojan tulee olla ihmisiä kohtaan lauhkea kuin lammas, ystävällinen ja avoin. Riistatilanteissa, myös pienpetojen kanssa koiran tulee olla peloton ja varma, mutta tilanteen mentyä ohi rauhallinen. Pitkäkarvaisen tulee olla työskennellessään rauhallinen ja hillitty sekä hyvä keskittymään. (Merx, H., Merx, A. 1997)

### **Luonnekysely**

Suomen Pitkäkarvakerho ry järjesti marras-joulukuussa 2014 kyselyn pitkäkarvaisen saksanseisojan omistajille. Kysely keskittyi luonne- ja terveysasioihin ja se toteutettiin Webropol-kyselynä. Kyselypohja on nähtävillä liitteessä 4. Kyselyyn vastattiin yhteensä 122 pitkäkarvaisen saksanseisojan osalta. Kyselyyn vastanneiden osuus kaikista pitkäkarvaisen saksanseisojan rekisteröinneistä on 34 %. Kysely ei tavoittanut vanhoja pitkäkarvaisen saksanseisojan omistajia, joilla ei enää ole koiraa. Tällä hetkellä aktiivisten pitkäkarvaharrastajien osalta vastausprosentti nousee siis vielä paremmaksi. Näin ollen vastausprosenttia voidaan pitää hyvänä.

Luonneosion ensimmäisenä kysymyksenä oli tiedustelu siitä, onko omistaja ollut koiransa luonteeseen tyytyväinen. Tähän 93 % vastaajista vastasi kyllä. Jäljelle jääneiden 9 koiran (7 %) omistajat kuvailivat koiransa luonnetta levottomaksi tai aggressiiviseksi toisia koiria kohtaan.

54 koiran (45 %) omistaja totesi koiran olevan ihmisten kotona ollessa huomaamaton ja 83 koiran (70 %) omistaja totesi koiran olevan rauhallinen ja rento, ellei sitä tarkoituksella aktivoida. Tämä vastaa rodun ihanteellista luonnetta. Vastaavasti yhden koiran (0,8 %) omistaja totesi koiransa äännelevän ihmisten ollessa kotona ja kahden koiran (1,7 %) omistaja totesi koiran olevan levoton.

Luonnekyselyn vastauksia avataan lisää myöhemmin kohdassa 4.2.6 Käyttäytyminen kotona sekä lisääntymiskäyttäytyminen. Tiivistäen voidaan todeta, että valtaosa koirista on luonteen osalta rotutyypillisiä. Vaikka ongelmia esiintyy pienellä vähemmistöllä vastanneiden koirista, luonneasioihin on kiinnitettävä edelleen erityistä huomiota jalostusyhdistelmien suunnittelussa ja pyrittävä välttämään lievän ja olemattomaltakin tuntuvan virheen toistuminen molempien vanhempien puolelta. Tässä yhteydessä on kiinnitettävä huomio paitsi vanhempaiskoiraan ja sen vanhempiin, myös koiran muihin lähisukulaisiin. (PKSS Luonne- ja terveyskysely 2014)

### **Luonetesti, MH-luonnekuvaus ja käyttäytymisen jalostustarkastus**

Viimeisten kymmenen vuoden aikana ainoastaan yksi pitkäkarvainen saksanseisoja on käynyt Suomen Kennelliiton luonetestissä ja toinen MH-kuvauksessa. (KoiraNet)

### **Jalostustarkastus**

Junkkari-tapahtuman ulkomuotokatselmuskaavakkeisiin on vuosien 1991–2019 välisenä aikana merkitty yhdelle pitkäkarvaiselle saksanseisojalle huomautus ujoudesta ja toiselle arastelusta mittauksen yhteydessä. (Saksanseisojakerho ry, tilastot 2004; Saksanseisojakerho ry, tietokanta)

### **Näyttelyt**

Vuosien 1991–2004 aikana kolme pitkäkarvaista saksanseisojaa sai näyttelystä merkinnän arkuudesta. Nämä koirat olivat läheistä sukua keskenään. Lisäksi yhdellä pitkäkarvaisella saksanseisojalla on merkintä ärähtämisestä kivesten tarkastamisen yhteydessä tuolla ajanjaksolla. (Saksanseisojakerho ry, tilastot 2004)

Vuosien 2005–2009 aikana yksi pitkäkarvainen saksanseisoja on saanut näyttelyssä luonnemaininnan ”iloton ja pelokas”, toiselle on merkitty ”hyvin arka”. Nämä koirat eivät ole läheistä sukua keskenään. (Saksanseisojakerho ry, vuosikirjat 2005–2008; Saksanseisojakerho ry, tietokanta)

Vuosien 2010–2013 aikana kolmelle pitkäkarvaiselle saksanseisojalle on huomautettu arkuudesta tai ujustelusta näyttelyssä. Nämä koirat eivät ole läheistä sukua keskenään. Yksi näistä kolmesta koirasta on sama kuin edellisellä tarkastelujaksolla. (Saksanseisojakerho ry, vuosikirjat 2009–2013; Saksanseisojakerho ry, tietokanta)

Vuosien 2014–2018 aikana yhden koiran on todettu näyttelyssä kaipaavan itsevarmuutta (samalla koiralla merkintä ujoudesta edellisellä tarkastelujaksolla), yhdellä merkintä levottomasta luonteesta, kahdella koiralla (sisarukset) merkintä että ei anna tutkia itseään. Yhden koiran on merkitty kokeissa pelänneen paukkua (Saksanseisojakerho ry, vuosikirjat 2014–2018; Saksanseisojakerho ry tietokanta).

### **Erot eri maiden populaatioiden välillä**

Lukumääräisesti ja laadullisesti vahvimmat pitkäkarvaisen saksanseisojan kannat ovat Saksassa, Itävallassa ja Tsekeissä. Näissä maissa vaaditaan monipuoliset käyttökoetulokset ja taipumustestit jalostukseen käytettäviltä koirilta. Näiden yhteydessä koirien luonne tulee myös monipuolisesti testattua. Hollannissa on paljon pitkäkarvaisia saksanseisojia, mutta rodun kanta ei ole siellä yhtenäinen (ks. edellä). Näiden maiden lisäksi Sveitsi, Tanska, Suomi ja Norja ovat pitkäkarvaisen saksanseisojan maailmanliiton jäseniä ja sitoutuneet ylläpitämään rodun monipuolisia käyttöominaisuuksia sekä ylläpitämään rotua rotumääritelmän mukaisena, myös luonteen osalta. Sveitsissä vaaditaan monipuoliset koetulokset kaikilta jalostukseen käytettäviltä koirilta. USA:ssa osa rodun kannasta on järjestäytynyt emämaan rotujärjestön alle ja sitoutunut emämaan jalostustavoitteisiin. Samoin Isossa-Britanniassa osa rodun harrastajista on sitoutunut emämaan ja maailmanliiton tavoitteisiin jalostustyössään, mutta osa ei. Ruotsi ei ole rodun maailmanliiton jäsen. Lisäksi monissa Euroopan maissa on pieniä hajanaisia populaatioita pitkäkarvaisia saksanseisojia. Johtuen eroista jalostusvaatimuksissa ja koirien testausmenetelmissä eri maiden populaatioiden välillä on eroja esim. luonteessa, käyttöominaisuuksissa ja ulkomuodossa. Koirat onkin tunnettava hyvin ennen tuontiprojekteja tai ulkomaisten jalostusurosten käyttöä ja rotujärjestön viralliseen rotuyhteyshenkilöön on hyvä olla yhteydessä etukäteen tietoa ja apua saadakseen.

### **Sukupuolten väliset erot**

Pitkäkarvaisella saksanseisojalla erot urosten ja narttujen välillä ovat samankaltaisia kuin koirilla yleensäkin. Uros vaatii koulutusvaiheessa ohjaajaltaan keskimäärin hiukan enemmän auktoriteettia kuin narttu, mutta erot yksilöiden välillä ovat merkittäviä. Narttu saattaa herätä riistalle hiukan nuorempaana kuin uros, mutta jälleen erot yksilöiden välillä ovat suuria. Haastavaa käytöstä toisille samaa sukupuolta oleville koirille (ks. 4.2.6 Sosiaalinen käyttäytyminen) esiintyy uroksissa jonkin verran enemmän kuin nartuissa (PKSS Luonne- ja terveystutkimus). Joillakin nartuilla esiintyy valeraskautta, joka saattaa vaikuttaa nartun käytökseen myös metsällä. Nartuilla on juoksuaika, joka joillakin nartuilla vaikuttaa käytökseen metsällä, mutta ei kaikilla. Monet aktiivisesti metsälle pääsevät nartut jättävät syyskiiman väliin tai siirtävät sitä aktiivisimman metsästyskauden jälkeiseen aikaan.

#### **4.2.5 Käyttö- ja koeominaisuudet**

##### **Rodun alkuperäinen käyttö**

Pitkäkarvainen saksanseisoja on monipuolinen metsästyskoira. Rodun kotimaassa pitkäkarvaista käytetään kanalintujahdissa seisovana lintukoirana ja noutajana, vesilintujahdissa noutajana ja ylösajavana koirana, pienpetokoirana (mäyrä, kettu, supikoira, ym.), rusakkojahdissa seisovana, ylösajavana ja noutavana koirana, haavoittuneen riistan jäljityksessä joko kytkettynä tai ns. 'kaadon ilmoittavana' koirana sekä villisikajahdissa riistan ylösajavana ja pysäyttävänä ja/tai haavoittuneen riistan jäljittävänä koirana.

Suomessa pitkäkarvaista saksanseisojaa käytetään pääasiassa seisovana lintukoirana ja noutajana kanalintumetsästyksessä, noutavana ja ylösajavana koirana vesilintumetsästyksessä, noutajana kyyhkysjahdissa, sekä jonkin verran seisovana ja ylösajavana koirana rusakkojahdissa. Kokeneita, kanalintujahdissa jo olleita koiria voidaan siis käyttää vesilintu- ja rusakkojahdissa myös ylösajavana

koirina. Rusakkojahti peltosaarekkeista onnistuu erinomaisesti passiketjua hyödyntäen. Petoeläinkovuutta pidetään Suomessakin arvostettavana ominaisuutena. Haavakkohirvien ja peurojen jäljityksessä pitkäkarvaista saksanseisojaa on myös käytetty menestyksellisesti.

Pitkäkarvainen saksanseisoja hakee reippaasti ja ennen kaikkea perusteellisesti, etusijalla ei ole juoksunopeus vaan haun tuloksellisuus ja varmuus. Pitkäkarvainen saksanseisoja soveltuu järkipärisen ja järjestelmällisen hakunsa sekä peräänantamattoman luonteensa ansiosta erinomaisesti myös peitteiseen maastoon, missä sen haun erityisominaisuudet korostuvat ja tulevat hyvin ja tuloksettaasti esille. Haun tulee kuitenkin riittää laajuudeltaan ja vauhdiltaan myös tulokselliseen riekkajahtiin tunturimaastossa sekä peltopyy- ja fasaanijahtiin avoimissa peltomaastoissa. Pitkäkarvainen saksanseisoja on vankka koira, johon tuuli ja sää eivät helposti vaikuta. Karvapeite suojaa pitkäkarvaista hyvin kylmyyttä ja kosteutta vastaan. Se menee iloisesti myös jäätävän kylmään veteen, koska sen karvapeite suojaa ihon kastumiselta.

### **Käyttöominaisuuksien säilyttäminen**

Rotu on Suomessa metsästäjien käsissä ja nykyiset rodun aktiivikasvattajat ovat sitoutuneet rodun käyttöominaisuuksien säilyttämiseen kasvatustyössään. Vuodesta 2016 lähtien rodun PEVISA-ohjelmaan on kuulunut koepalkintovaatimus, jonka mukaisesti pentueen vanhemmilta vaaditaan vähintään 3. palkinto KAER-kokeesta pentujen rekisteröinnin ehtona.

### **Vertailu rodun kotimaahan ja muihin tärkeisiin maihin**

Pitkäkarvainen saksanseisoja on rodun emämaassa Saksassa puhtaasti metsästyskoira. Sikäläinen rotujärjestö pyrkii aktiivisesti ehkäisemään rodun jalostustoiminnan ylenmääräisen paisumisen ja rodun leviämisen ei-metsästäjien keskuuteen (Merx, H., Merx, A., 1997). Jalostukseen käytettävien koirien tulee täyttää monipuoliset, käyttöominaisuuksiin, luonteeseen ja ulkomuotoon liittyvät kriteerit. Käyttöominaisuuksien testinä jalostuskoiralta vaaditaan vähintään kevättaipumuskokeen (VJP) ja syysjalostuskokeen (HZP) hyväksytyt suoritukset. Saksalaisista kokeista on koottu tietoa liitteeseen 1 (LIITE 1). Koetulosten lisäksi jalostukseen käytettäviltä koirilta edellytetään todistus petoeläinkovuudesta sekä rusakon haukkuen ajamisesta. Rotujärjestö rekisteröi ainoastaan erikseen jalostukseen hyväksytyjen koirien jälkeläiset (Zuchtordnung für Deutsch Langhaar). Monet kasvattajat edellyttävät jalostukseen käyttämältään urokselta lisäksi myös monipuolisen kaksipäiväisen VGP-kokeen tuloksen (LIITE 1).

Jalostukseen käytettäviltä koirilta vaaditaan monipuoliset käyttökoetulokset, todistus petoeläinkovuudesta sekä rusakon haukkuen ajamisesta Saksan lisäksi myös Itävallassa ja Sveitsissä. Tšekissä ja Hollannissa rotujärjestön jalostuskoirialistalle pääsevät ainoastaan koepalkitut koirat. Tanskassa tilanne on samankaltainen kuin Suomessa. Tietoa muiden maiden kokeista on koottu liitteeseen 2 (Liite 2).

### **Kokeet Suomessa: Kanakoirien erikoiskoe - KAER**

Kanakoirien erikoiskokeet (KAER) ovat metsästyskokeita, joiden tarkoituksena on saada tietoa koirien metsästysominaisuuksista kanakoirien jalostusta varten ja edistää koirien metsästyskäyttöä. Kokeissa arvioidaan koirien kykyä löytää ja käsitellä riistaa luonnon olosuhteissa. Kokeita järjestetään pelto, metsä ja tunturimaastoissa. Vesi- ja jälkikokeet järjestetään yleensä erillisenä kokeena, joissa arvioidaan koiran kykyä vesinoutoon ja laahausjäljen suorittamiseen. Lisäksi huomiota kiinnitetään koiran luonteeseen sekä toimintaan sen kohdatessa petoeläimiä.

KAER-kokeessa koeluokkia on kolme. *Nuorten luokkaan* (NUO) saa osallistua koira, joka on täyttänyt 9 kk ja on enintään 24 kk. *Avoimeen luokkaan* (AVO) saa osallistua koira, joka ei ole oikeutettu osallistumaan voittajaluokkaan. *Voittajaluokkaan* (VOI) osallistuu koira, joka on saanut 1. palkinnon avoimessa luokassa.

Kaikissa luokissa käytetään laatuarvostelua ja annetaan niin monta 1. 2. ja 3. palkintoa (esim. AVO 2) kuin koirien saamat pistemäärät edellyttävät.

Tullakseen palkituksi nuorten luokassa (NUO) ja avoimessa luokassa (AVO) koiran on saatava hyväksytty arvosana hausta ja riistatyöstä. Nuorten luokassa kiinnitetään eniten huomiota koiran synnynnäisistä taipumuksista johtuvaan suorituskykyyn.

Tullakseen palkituksi AVO 1. palkinnolla koiran on saatava hyväksytty arvosana jokaisesta osasuorituksesta ja sillä on oltava vähintään kaksi (2) hyväksyttyä riistatyötä. Tullakseen palkituksi voittajaluokassa (VOI) koiran on saatava hyväksytty arvosana jokaisesta osasuorituksesta.

Eri rotuihin kuuluvat koirat arvostellaan samojen perusteiden mukaan ottaen huomioon rotukohtaiset eroavat ominaisuudet (esim. spinone ja bracco italiano saavat hakea muista poiketen ravaamalla).

Maasto-osuudessa ylituomari arvioi koiran **haun** tuloksellisuutta sekä mm. juoksuvauhtia, tuulenkäyttöä, maastonpeittävyttä, laajuutta, yhteistyötä ja metsästyshalua.

**Riistatyöt**apahtumasta arvioidaan mm. seisontaherkkyys, seisonnan kiinteys, eteneminen, paikallistaminen ja käyttäytyminen riistan karkottuessa.

**Noutosuorituksessa** arvioidaan noutohalukkuus, kantaminen, pureskelu, luovutus ja käyttäytyminen riistan pudotessa.

Lisäksi kirjataan, jos koiran **luonteessa** on huomauttamista, esim. jos se on vihainen muille koirille tai ihmisille, häytyttää kotieläimiä tai poroja, on paukkuarka tai äänтелеe häiritsevästi kokeen aikana.

Kanakoirien erikoiskokeiden (KAER) säännöt kokonaisuudessaan ovat liitteenä 3 (Liite 3).

#### **Pitkäkarvaisten saksanseisojien osallistuminen KAER-kokeisiin**

KAER-kokeisiin osallistuu edelleen turhan pieni osuus koko pitkäkarvaisen saksanseisojan Suomen kannasta. Suunta on kuitenkin ollut oikea kuluneella 5-vuotiskaudella (Taulukko 10).

Vuoden 2019 loppuun mennessä KAER-koetulos oli 114 pitkäkarvaisella saksanseisojalla, mikä edustaa 27 % vuosien 1991–2018 rekisteröinneistä, eli sisältää vuoden 2019 loppuun mennessä koeikään ehtineet koirat.

Kokeissa palkitut ovat saavuttaneet hyviä tuloksia. Alla on tilanne vuoden 2019 lopussa:

- VOI-luokassa oli palkittu 19 koiraa, 13 näistä VOI 1-palkinnolla
- Käyttövalion arvon (FI KVA) oli saavuttanut 7 pitkäkarvaista saksanseisojaa:
  - pkssu Taikasuon Uki FIN25377/03B
  - pkssu Taikasuon Ukko FIN25373/03A
  - pkssn Cera v. Frochtmannshof FIN16750/07A
  - pkssn Jahtiladyn Fatzeriina FI42477/09B
  - pkssn Kimma FI40097/11A
  - pkssn Schnepfenjäger's Cora FI20574/11A
  - pkssn Tetricorven Brigitte FI38281/13A
- Voittajaluokkaan oli noussut 25 pitkäkarvaista saksanseisojaa
- Näiden lisäksi avoimessa luokassa oli palkittu 43 koiraa, joista 20 oli saavuttanut AVO2-palkinnon
- Nuorten luokan 1. palkinnon oli saavuttanut 25 koiraa. Lisäksi nuorten luokassa oli palkittu 2. tai 3. palkinnolla 61 koiraa.

Positiivista huomioita pitkäkarvaisten saksanseisojien käyttöominaisuuksista toi myös pkssn Cera v. Frochtmannshofin FIN16750/07A erinomainen menestyminen mannermaisten seisojien SM-kilpailussa Riistakoirassa vuonna 2009. Cera oli kahden ensimmäisen päivän paras koira ja sijoittui finaalissa kolmanneksi. Tämä oli ensimmäinen kerta, kun jonkun pienemmän rodun edustaja sijoittui Riistakoiran finaalissa.

Pitkäkarvaisen saksanseisojan ominaisuusarvojen keskiarvot olivat Saksanseisojakerhon tietokannassa 24.11.2009 seuraavat:

koko rotu	vauhti <b>2.9</b> / maaston peittävyys <b>2.9</b> / yhteistyö <b>3.2</b> / metsästyshalu <b>3.8</b> / seisontakynnys <b>3.4</b> / eteneminen <b>3.9</b>
-----------	---

Vastaavat luvut olivat 11.3.2015 seuraavat

koko rotu	vauhti <b>3.0</b> / maaston peittävyys <b>2.9</b> / yhteistyö <b>3.2</b> / metsästyshalu <b>3.9</b> / seisontakynnys <b>3.3</b> / eteneminen <b>3.9</b>
-----------	---

Vastaavat luvut olivat 25.2.2020 seuraavat:

koko rotu	vauhti <b>3.1</b> / maaston peittävyys <b>2.9</b> / yhteistyö <b>3.2</b> / metsästyshalu <b>4.0</b> / seisontakynnys <b>3.2</b> / eteneminen <b>3.9</b>
-----------	---

Maksimipisteet ovat 5 kaikista em. kohdista. Verrattuna lyhyt- ja karkeakarvaiseen saksanseisojaan on pitkäkarvaisen hakuvauhti arvioitu alhaisemmaksi (lkss 3,6 ja kkss 3,5), yhteistyö suuremmaksi (lkss 3,1 ja kkss 3,0), eteneminen paremmaksi kuin lyhytkarvaisella (3,7) ja karkeakarvaisella (3,8).

Pitkäkarvaisen saksanseisojan hakuvauhdin tulee olla riittävä ja laajuuden hyvä, mutta kiitolaukkahaku on katsottava ei-rotutyypilliseksi. Hakuvauhdin ominaisuusarvo 3 on pitkäkarvaiselle riittävä, hakuvauhti 4 ei ole virhe. Vauhdista riippumatta haun tulee olla tarkkaa, ehdottomasti riistalle pyrkivää ja tuloksekasta. (Deutsch-Langhaar-Mitteilungen 2000–2015; Merx, H. ja A. 1997)

**Taulukko 10.** KAER-kokeet, pitkäkarvaisen saksanseisojan palkitsemisprosentti NUO-, AVO-, ja VOI-luokassa 1992–2019 (Saksanseisojakerho ry tilastot; KoiraNet).

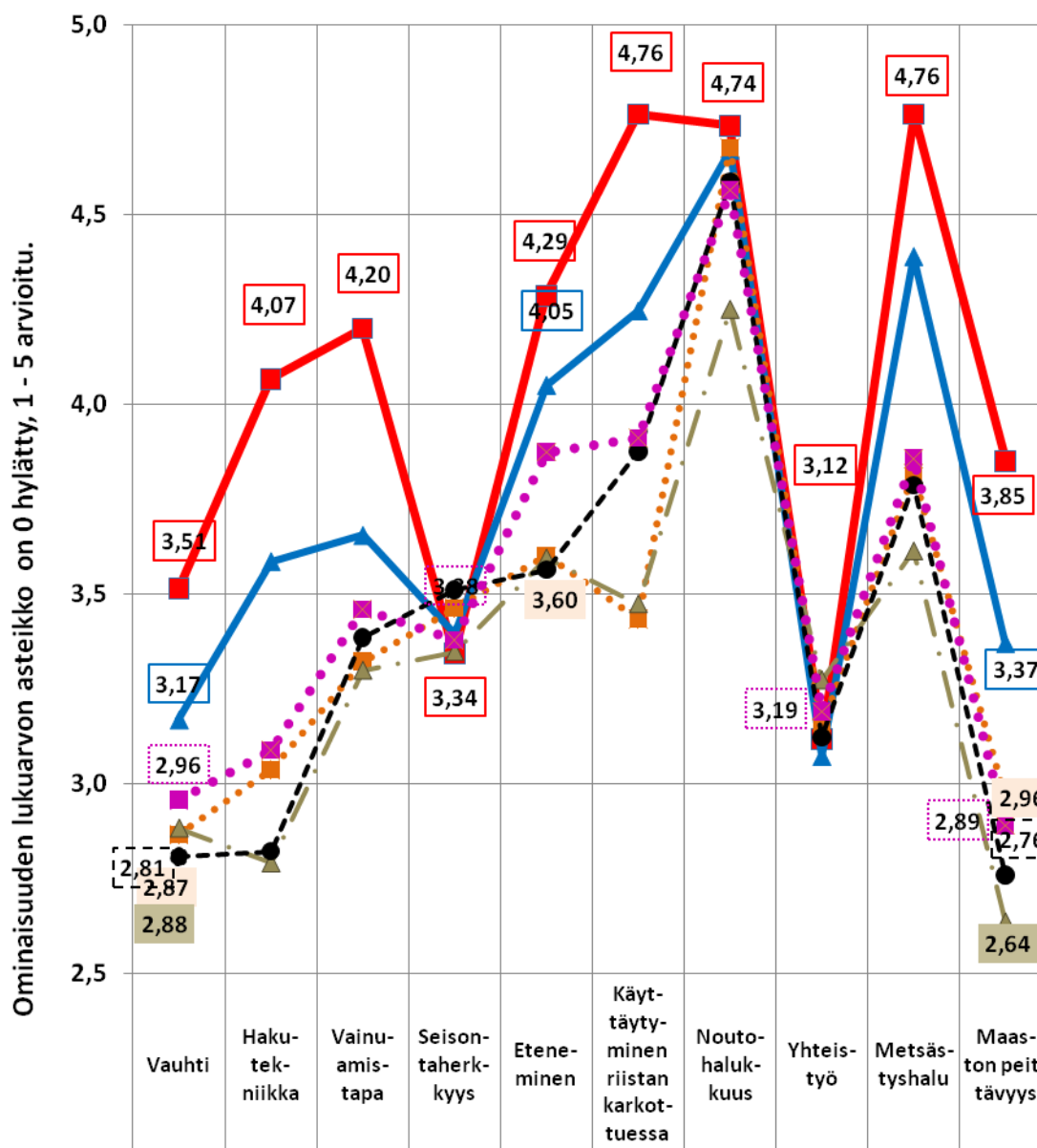
Vuosi	koekäynn.	koiria	NUO	NUO	AVO	AVO	VOI	VOI
	kpl	kpl	kpl	palk%	kpl	palk%	kpl	palk%
1993	2	1			2	0 %		
1994	7	2	1	0 %	6	50 %		
1995	4	2	2	0 %	2	0 %		
1996	18	7	14	29 %	4	75 %		
1997	26	12	8	0 %	18	56 %		
1998	23	6			18	44 %	5	20 %
1999	22	9	7	29 %	14	43 %	1	100 %
2000	32	13	8	0 %	14	50 %	10	60 %
2001	20	8	2	0 %	15	53 %	3	0 %
2002	39	15	14	21 %	22	41 %	3	67 %
2003	29	11	6	20 %	22	41 %	1	0 %
2004	35	17	15	40 %	15	27 %	5	60 %
2005	36	14	4	33 %	24	67 %	8	38 %
2006	42	20	13	46 %	11	55 %	18	50 %
2007	81	29	24	38 %	33	36 %	24	25 %
2008	62	27	19	26 %	19	37 %	24	58 %
2009	58	26	24	33 %	17	41 %	17	35 %
2010	51	25	11	36 %	25	40 %	15	27 %
2011	43	29	13	31 %	24	21 %	6	50 %
2012	40	25	11	45 %	26	35 %	3	0 %
2013	47	28	20	65 %	23	57 %	4	25 %

<b>2014</b>	37	17	16	56 %	11	64 %	10	70 %
<b>2015</b>	81	28	26	46 %	35	74 %	20	45 %
<b>2016</b>	56	23	16	31 %	25	48 %	15	53 %
<b>2017</b>	29	16	11	36 %	9	22 %	9	22 %
<b>2018</b>	39	20	12	50 %	11	18 %	16	62 %
<b>2019</b>	47	27	28	43 %	12	42 %	7	29 %

Seuraavan sivun taulukossa (Taulukko 11) on analysoitu, millaiset ominaisuuspisteet pitkäkarvaiset saksanseisijat ovat keskimäärin saaneet tietyn KAER-koepalkinnon saavuttaessaan tai jäädessään palkinnotta. Taulukossa on hyödynnetty koko pitkäkarvaisten saksanseisojien koekäyntiaineistoa vuosilta 1993–2009.

**Taulukko 11.** Pitkäkarvaisen saksanseisijan ominaisuuspisteiden keskiarvot KAER-palkintotason mukaan vuosina 1993–2009 (Koivula, Seppo 2010).

## Pitkäkarvainen saksanseisoja, metsästysominaisuudet 1-5.



	Vauhti	Hakutekniikka	Vainuamistapa	Seisontaherkkyys	Eteneminen	Käyttäytyminen riistan karkottuessa	Noutohalukkuus	Yhteistyö	Metsästyshalu	Maaston peittävyys
KAER 1	3,51	4,07	4,20	3,34	4,29	4,76	4,74	3,12	4,76	3,85
KAER 2	3,17	3,59	3,66	3,40	4,05	4,25	4,67	3,07	4,39	3,37
KAER 3	2,87	3,04	3,32	3,46	3,60	3,43	4,68	3,15	3,82	2,96
KAER 0	2,88	2,79	3,30	3,35	3,59	3,47	4,25	3,27	3,61	2,64
KAER -	2,81	2,82	3,38	3,51	3,56	3,88	4,59	3,12	3,79	2,76
Rotu	2,96	3,09	3,46	3,38	3,87	3,91	4,56	3,19	3,86	2,89

Vuosien 1993-2009 koetulos, palkinnon tason mukaan, johon on haettu rodun KAER ominaisuuksien keskiarvot.

Koesuoritusten määrä:

I = 36 kpl, II = 86 kpl, III = 88 kpl, 0 = 233 kpl, - =91 kpl ja yhteensä 534 kpl.

Taulukosta 11 on nähtävissä, että ensimmäisen palkinnon saavuttaneiden koirien ominaisuuksista erityisesti hakutekniikka (4,07), vainuamistapa (4,20) ja käyttäytyminen riistan karkottuessa (4,76) on arvioitu huomattavasti paremmiksi kuin huonomman palkinnon saaneilla tai palkitsematta jääneillä

koirilla. Selvä ero on nähtävissä myös hakuvauhdin (3,51), metsästyshalun (4,76) ja maastonpeittävyuden (3,85) arvioissa, joskaan ero ei ole aivan niin suuri kuin ensin mainittujen ominaisuuksien kohdalla. Myös eteneminen (4,29) on arvioitu keskimäärin paremmaksi ensimmäisen palkinnon saavuttaneilla koirilla. Seisontaherkkyudessa ihanteellinen pistemäärä on muista ominaisuusarvoista poiketen 3 ja rodun koirien pistemäärä vaikuttaisi olevan lähellä ihannetta koepalkinnosta riippumatta. Myös noutohalukkuus on KAER-tulosten valossa erinomainen koepalkinnosta riippumatta. Kolmannen palkinnon saaneilla tai hylätyksi tulleilla koirilla on selkeästi muita huonommat pisteet käyttäytymisestä riistan karkottuessa eli niillä on ollut levottomuutta tai tottelemattomuutta riistan karkottuessa. Tämä voi johtua joko vajavaisesta koulutustasosta tai koiran taipumuksesta kuumentua peräkkäisissä riistatilanteissa. Pitkäkarvainen saksanseisoja on hyvin riistaintoinen rotu, joka vaatii jämään ja määrätietoisuuden koulutuksen. Suurin osa pennuista menee ensikertalaisille seisojanomistajille (tiedot pitkäkarvaisen saksanseisojan pentuvälityksestä 2000–2020), joilla on usein haasteita ensimmäisen koiran kouluttamisessa. Tähän on pyritty vaikuttamaan kannustamalla ensikertalaisia mukaan yhteisiin koulutustilaisuuksiin sekä kannustamalla kasvattajia aktiivisuuteen pennunomistajiensa luotsaamisessa. Toisaalta kuumeneminen peräkkäisissä riistatilanteissa on ei-toivottu ominaisuus, johon on suhtauduttava erittäin kriittisesti jalostusvalintojen yhteydessä, mikäli ominaisuutta ilmenee esimerkiksi koko pentueessa tai useilla pentuesisaruksilla, jolloin voidaan olettaa taustalla olevan perinnöllinen taipumus. Tällaisia tapauksia on rodussa esiintynyt erittäin harvoin (Saksanseisojakerhon vuosikirjat 1995–2013; Saksanseisojakerho ry, tietokanta).

Kasvattajien tulisi kiinnittää huomiota jalostukseen käytettävien koirien KAER-kokeissa saavuttamiin ominaisuuspisteisiin jalostusyhdistelmiä suunnitellessaan. Tässä asiassa pätee sama kuin muidenkin koirien ominaisuuksien suhteen: nartun ja uroksen tulisi ominaisuuksiltaan täydentää mahdollisimman hyvin toisiaan. Tiettyjen ominaisuuksien suhteen tulee olla erityisen kriittinen. Esimerkiksi metsästyshalu ja hakuteknikka ovat Suomen alhaisen riistatiheyden olosuhteissa erityisen merkittäviä, eikä niissä tulisi olla puutteita jalostukseen käytettävillä koirilla. Vauhdin osalta on varottava, ettei yhdistetä kahta huomattavasti rodun tavoitearvoa 3 vauhdikkaammin hakevaa koiraa keskenään, jotta ei ajauduta ulos rotumääritelmästä. Toisaalta on vaikeaa löytää perusteita sellaisen koiran jalostuskäytölle Suomessa, jonka hakuvauhdin keskiarvo on huomattavasti rodun keskiarvoa verkkaisempi.

Noutohalukkuus sekä vedestä että maalta on rodussa erinomainen, eikä tästä tule jatkossakaan tinkiä jalostukseen käytettävillä koirilla. Myös vainuamistapaan tulee kiinnittää huomiota jalostusvalinnoissa. KAER-kokeiden tulosten valossa

Vaikka kokeisiin osallistuneiden koirien osuus on vieläkin liian pieni, pitkäkarvainen saksanseisoja on kuitenkin vakaasti metsästäjien käsissä Suomessa (tiedot Saksanseisojakerhon pentuvälityksestä vuosilta 2000–2020). Lisäksi pitkäkarvaisen saksanseisojan koekäyntien määrä ja koemenestys suhteutettuna kannan kokoon ovat Saksanseisojakerhon rotujen välisessä vertailussa erinomaiset (KoiraNet). Saksanseisojakerhon roduista pitkäkarvainen saksanseisoja oli rekisteröintimääriltään vasta kahdeksanneksi suurin vuosina 2000–2010, seitsemänneksi suurin vuonna 2019, mutta KAER-kokeissa se on menestynyt viidenneksi parhaiten, heti selvästi suurempien rotujen kkss, lkss, br ja pms jälkeen. Voittajaluokassa pitkäkarvaiset ovat menestyneet neljänneksi parhaiten kaikista Saksanseisojakerhon roduista, kun kaikkien koirien tulokset huomioidaan. Jos tulokset suhteutetaan rekisteröinteihin, on pitkäkarvaisen menestys vertailussa vielä huikeampi (KoiraNet, Suomen Pitkäkarvakerho ry).

### **Saksanseisojakerho ry:n jalostusrekisteri ja käyttöjalostuspalkinnot**

Saksanseisojakerho ry:n säännöissä todetaan: ”Yhdistyksen tarkoituksena on kehittää mannermaista seisovaa lintukoira metsästyksen monitoimikoirana ja edistää muutoinkin kanakoiraharrastusta

koiranomistajien keskuudessa.” Tätä tarkoitusta tukevat KAER-kokeiden lisäksi mm. Saksanseisojakerho ry:n ylläpitämä jalostusrekisteri sekä erinomaisia käyttöominaisuuksia ja hyvää ulkomuotoa periyttäneiden jalostuskoirien palkitseminen käyttöjalostuspalkinnoilla.

Jalostusrekisterin avulla kannustetaan koiranomistajia tavoitteellisuuteen jalostukseen käytettävien koirien suhteen. Saksanseisojakerho ry:n jalostusrekisterivaatimukset ovat:

#### Siitosyksilöiden jalostusrekisterivaatimukset:

##### Narttu:

- metsästyskoetus AVO 2
- näyttelytulos AVO EH tai KÄY EH tai 2xAVO H tai KÄY H eri tuomareilta, kuitenkin niin, ettei palkinto H ole tullut huonon luonteen vuoksi
- lonkkanivelet normaalit (A) tai lähes normaalit (B)
- muut rotukohtaiset PEVISA-määräykset

##### Uros:

- metsästyskoetus AVO 1
- muut vaatimukset samat kuin nartuilla

Jalostusrekisteriin ilmoitettavan koiran omistaja vakuuttaa, että ko. sairauksia ei ole havaittu koiralla eikä omistaja ole tietoinen mistään sairauksista / vioista koiralla:

- koiralla ei ole rotumääritelmässä mainittuja hylkääviä virheitä
- koiralla ei ole perinnöllisiä luusto- ja nivelsairauksia (esim. nivelien OCD, kyynärniveldysplasia, patellaluksaatio)
- koiralla ei ole jalostuksesta poissulkevia perinnöllisiä silmänsairauksia (esim. entropium, katarakta, PRA)
- koiralla ei ole muita perinnöllisiä sairauksia
- koiralla ei ole jalostuksesta poissulkevia hammaspuutoksia
- koiralla ei ole ollut epileptistyyppisiä kohtauksia
- koira ei ole aggressiivinen tai arka

Omistaja vahvistaa allekirjoituksellaan jalostusrekisterikaavakkeessa antamansa tiedot.

Pitkäkarvaisia saksanseisojia on noussut jalostusrekisteriin yhteensä 30 kpl, joista 22 on narttuja ja 8 uroksia. Tämä on hieno määrä rodun kokoon nähden. Jalostusrekisterikoiria on pitkäkarvaisella saksanseisojalla kaikista Saksanseisojakerhon roduista viidenneksi eniten (Saksanseisojakerho ry, tietokanta). Rekisteröintimääriltään rotu on kuitenkin Saksanseisojakerhon roduista vasta seitsemänneksi suurin ja erittäin paljon pienempi kuin neljä suurinta rotua kkss, lkss, br ja pms (Koiranet). Helmikuuhun 2020 mennessä jalostusrekisteriin nousseista pitkäkarvaisista oli käytetty jalostukseen 18 narttua ja 6 urosta.

Saksanseisojakerhon käyttöjalostuspalkintojen säännöt korostavat nimenomaan koepalkittujen jälkeläisten merkitystä (Saksanseisojakerho ry:n Internet-sivut). Käyttöjalostuspalkinto jaetaan kultaisena, hopeisena tai pronssisena. Pitkäkarvaisille saksanseisojille käyttöjalostuspalkintoja on jaettu seuraavasti:

pkssn SF31982/91D Kunegonde v.d. Soester Bergen	pronssinen
pkssn FIN36479/98A Deika vom Blumenhof	pronssinen
pkssn FIN36479/98A Deika vom Blumenhof	hopeinen
pkssn FIN36479/98A Deika vom Blumenhof	kultainen
pkssu FIN16746/06B Jahtiladyn Elohopea	pronssinen
pkssn FIN25372/03A Taikasuo Unna	pronssinen
pkssn FIN17170/06A Irina	pronssinen
pkssn FIN16750/07A Cera v. Frochtmannshof	pronssinen

pkssn FIN19551/08A Danni v. Frochtmannshof pronssinen  
Deika vom Blumenhof oli ensimmäinen muu kuin lyhyt- tai karkeakarvainen saksanseisoja, joka on saavuttanut hopeisen ja kultaisen käyttöjalostuspalkinnon. Palkintojen arvoa nostaa se, että Deika saavutti ne ainoastaan kolmen yhdistelmän jälkeläisillä.

### **Metsästysjälkikokeet (MEJÄ) ja Vahingoittuneen hirvieläimen jäljestyskokeet (VAHI)**

Metsästysjälkikokeet ja Vahingoittuneen hirvieläimen jäljestämiskokeet olisivat pitkäkarvaiselle saksanseisojalle taipumusten puolesta suositeltavia. Olisi hyvä, että pitkäkarvaisia saksanseisoja kokeiltaisiiin Suomessakin monipuolisesti. MEJÄ- tai VAHI-kokeet olisivat luonnollinen lisä koevalikoimaan, kunhan KAER-kokeissa vaadittavat asiat ovat ensin kunnossa ja koiralla on käytännössä metsästetty kanalintuja. Viimeisten 10 vuoden aikana ainoastaan kaksi pitkäkarvaista saksanseisojaa on osallistunut MEJÄ-kokeisiin, yksikään ei ole osallistunut VAHI-kokeisiin.

### **Alkuperäiset, rodunomaiset käyttäytymistarpeet ja niiden täyttäminen**

Pitkäkarvaisella saksanseisojalla on erittäin voimakas riistainto, eikä rotu sen vuoksi sovellu pelkästään seurakoiraksi. Asianmukaisesti koulutettu pitkäkarvainen saksanseisoja on yhteistyöhaluinen monipuolinen metsästyskoira sekä erinomainen, lapsirakas perhekoira. Kouluttamaton, villi ja vallaton pitkäkarvainen saksanseisoja saa pahimmassa tapauksessa suurta tuhoa aikaan luonnossa irti laskettuna. Sama pätee kaikkiin metsästysviettisiin mannermaisiiin seisotarotuihin.

#### **4.2.6 Käyttäytyminen kotona sekä lisääntymiskäyttäytyminen**

Suomen Pitkäkarvakerho järjesti marras-joulukuussa 2014 ensimmäistä kertaa Luonne- ja terveystarkastuksen pitkäkarvaisen saksanseisojan omistajille ja kasvattajille. Tarkoituksena oli kerätä tietoa rodun jalostusta varten. Vastaajilla oli mahdollisuus valita vastatako nimellä vai nimettömänä. Ilahduttavasti ja rodun harrastajien avoimuuden ja vastuullisuuden hengen mukaisesti kaikki vastasivat koiran nimen mainiten, mikä helpottaa tiedon hyödyntämistä jalostusyhdistelmien suunnittelussa jatkossa. Vastaajille kerrottiin saatetektissä, että kerättyä tietoa hyödynnetään myös tämän jalostuksen tavoiteohjelman kokoamisessa. Ensimmäisessä kyselyssä, joka toteutettiin Webropol-kyselynä, oli muutamia heikkouksia, jotka on tarkoitus korjata seuraavaa kyselyä valmistellessa. Esimerkkeinä mainittakoon, että uroksen omistajat joutuivat vastaamaan muutama nartuille tarkoitettuun kysymykseen ja luonneosiossa oli mahdollista valita yhden vastausvaihtoehdon sijaan kaksi. Esim. vaihtoehdoista ei koskaan/joskus/useimmiten/aina saattoi valita sekä vaihtoehdon ”joskus” että vaihtoehdon ”useimmiten”. Tämä vaikuttaa tulosten osalta siten, että prosentuaalisista osuuksista tulee yhteensä enemmän kuin 100. Virhe kohdistuu keskialueen vaihtoehtoihin, vastausvaihtoehtojen ääripäät ovat selkeitä ja yksiselitteisiä. Pyydämme huomioimaan tämän alla olevaa tulosten analyysia lukiessa.

Seuraava luonne- ja terveystarkastus pyritään järjestämään ennen koko jalostuksen tavoiteohjelman tarkistamista vuonna 2026.

### **Yksinoloon liittyvät ongelmat**

Luonne- ja terveystarkastuksen vastausten perusteella (ks. myös 4.2.4) on varsin yleistä, että koirilla on nuoruusvaiheessa jonkinasteista levottomuutta yksin jäädessään. Levottomuus ilmenee ääntelyä sekä tavaroiden rikkomisena. Vakavaa levottomuutta: metelöintiä ja erittäin aktiivista tuhojen tekemistä esiintyi vain viidellä (4 %) vastanneitten koirista nuorena aina ja neljällä (3 %) useimmiten. Vastaavasti 56 koiraa (46 %) käyttäytyi useimmiten ja 11 koiraa (9 %) aina rauhallisesti makoillen tai sallituilla leluilla puuhastellen myös nuorena yksin jäädessään.

Suurimmalla osalla koirista levottomuus ja tuhojen tekeminen yksin ollessa on mennyt vastausten perusteella ohi kokonaan tai suurimmaksi osaksi koirien aikuistuttua. Yhden koiran (0,8 % kaikista) omistaja totesi käyttäytyvän aikuisenakin aina ja yhden koiran useimmiten metelöiden ja erittäin

aktiivisesti levottomana puuhastellen ja tuhoja tehden. Yhden koiran (0,8 %) todettiin käyttäytyvän aina ja yhden koiran useimmiten yksin ollessaan metelöiden. Vastaavasti 49 koiran (41 %) todettiin aikuisena käyttäytyvän aina ja 42 koiran (35 %) useimmiten rauhallisesti makoillen tai sallituilla leluilla puuhastellen.

Autossa yksin odotellessaan 3 koiraa (2,4 %) käyttäytyy useimmiten ja 18 koiraa (15 %) joskus voimakkaasti äännellen. Vastaavasti 99 koiraa (81 %) käyttäytyy useimmiten tai aina rauhallisesti ja hiljaa. Lisäksi 63 koiraa (52 %) käyttäytyy useimmiten tai aina valppaana, mutta hiljaa. (PKSS Luonne- ja terveystarkastus 2014)

Joissakin tapauksissa yksinoloon liittyvät ongelmat ovat koiran hermorakenteeseen liittyviä ja niihin on vaikea vaikuttaa. Tällaisissa tapauksissa oireet eivät mene ohi koiran aikuistuttua ja saattavat jopa pahentua. Tällaista koiraa ei tule käyttää jalostukseen. Onneksi tämänkaltaiset ongelmakoirat ovat rodussa yksittäistapauksia (PKSS Luonne- ja terveystarkastus). Yksinoloon liittyviin ongelmiin pystytään kuitenkin useimmissa tapauksissa vaikuttamaan totuttamalla pentu pienestä pitäen olemaan hiljaa yksin. Totuttaminen on aloitettava hyvin lyhyistä pätkistä, esimerkiksi odottamalla suljetun oven takana ja palkitsemalla pentu heti, kun se on ollut muutaman sekunnin hiljaa. Vähitellen aikaa pidentämällä ja palkitsemalla päästään yleensä hyvin eteenpäin. Yksinoloon totuttaminen on tärkeää aloittaa heti, kun pentu tulee taloon ja sitä on jatkettava joka päivä, kunnes pentu oppii olemaan yksin. Yksinoloa kannattaa helpottaa jättämällä pennulle puuhaleluja ja sallittuja repimisen/puremisen kohteita. Jos koiran on tarkoitus olla ulkona tarhassa ihmisten työpäivän ajan, tarhassa olemista on hyvä alkaa harjoitella heti pienestä pitäen. Jos pentu metelöi tarhassa, omistaja kävelee pois päin. Kun pentu hetkeksi hiljenee, kääntyy omistaja pentua kohti ja jos pentu pysyy hiljaa, päästetään se tarhasta ja keuhataan kovasti. Tällainen hiljaisuuskoulutus ottaa hieman aikaa, mutta yleensä pentu oppii nopeasti.

### **Lisääntymiskäyttäytyminen**

Kymmenen viimeisen vuoden aikana pitkäkarvaisia saksanseisojia kasvattaneille kasvattajille lähetettyyn kasvattajakyselyyn saatiin vastaukset yhteensä 17 jalostukseen käytetystä nartusta, kun jalostukseen käytettiin yhteensä 20 eri narttua. Kasvattajakyselyn vastauksia avataan myös kohdassa 4.3.4 Lisääntyminen. Kasvattajakyselyn kyselypohja on liitteessä 5.

Vastaajien nartuista yhdellä (6 %) on ollut juoksut kerran vuodessa, viidellä (29 %) yksi-kaksi kertaa vuodessa ja yhdellätoista (65 %) kaksi kertaa vuodessa. Yhdelläkään ei ole ollut juoksuja useammin kuin kaksi kertaa vuodessa.

Kaikkien narttujen astuttaminen on tapahtunut luonnollisesti. Suurin osa nartuista on leikittänyt ensin urosta ja antanut sitten astua hyvin. Uroksilla on ollut muutamassa tapauksessa astumisvaikeuksia (ks. 4.3.4).

Synnytys on joillakin nartuilla tapahtunut keisarinleikkauksella polttoheikkouden vuoksi (ks. 4.3.4), muuten täysin itsenäisesti ilman ihmisten apua aina viidellä nartulla (29 %) ja joskus seitsemällä nartulla (41 %). Pientä ihmisen tukea tarviten, muuten itsenäisesti on synnyttänyt neljä narttua (24 %) aina ja seitsemän narttua (41 %) joskus. Synnytyksen jälkeen kaikki nartut ovat alkaneet erittäin hyvin hoitaa pentuja, myös keisarinleikkauksen jälkeen.

Kolmetoista narttua (76 %) on imettänyt pentujaan alusta luovutusikänsä asti. Kahdeksan narttua (47 %) on imettänyt alusta kiinteään ruuan aloittamiseen asti halukkaasti, lopuksi haluttomammin. Viisi narttua (29 %) on imettänyt aluksi halukkaasti ja vierottanut pennut ennen luovutusikää. Yhdelläkään nartulla ei ole ollut ongelmia imetyksessä tai pentujen hoidossa. Kuusitoista narttua (94 %) on hoivannut pentujaan halukkaasti, puhdistaen huolellisesti pentujen jätökset. Yksi nartuista (6 %) on hoivannut pentujaan halukkaasti, puhdistaen vastahakoisesti niiden jätökset.

Nartuista 16 (94 %) on suhtautunut ihmisiin pentulaatikostaan rauhallisesti ja luottavaisesti. Kuudesta nartusta (35 %) vastaajat ovat todenneet nartun suhtautuneen ihmisiin pentulaatikostaan rauhallisesti, mutta valppaana. Lisäkommentteihin vastaajat ovat kirjoittaneet, että valppaus ja pieni levottomuus ovat liittyneet ensimmäisiin päiviin, tämän jälkeen narttu on suhtautunut rauhallisesti ja luottavaisesti. Toisiin koiriin kahdeksan nartuista (47 %) on suhtautunut pentulaatikostaan rauhallisesti ja luottavaisesti, 12 nartuista (71 %) rauhallisesti, mutta valppaana. Tässäkin nartut olivat ensimmäisinä päivinä valppaampia. Kaikilla ei ollut kokemusta toisista koirista. (PKSS Kasvattajakysely 2014)

### **Sosiaalinen käyttäytyminen**

Luonne- ja terveystarkastuksen vastaajien koirista 76 (62 %) suhtautuu vieraisiin ihmisiin näiden ollessa ovella tulossa taloon useimmiten tai aina hiljaa ja avoimen ystävällisesti vieraita vastaan rientäen. Koirista 63 (52 %) haukkuu useimmiten tai aina muutaman kerran ilmoitushaukkua ja menee häntä heiluen ottamaan vieraita vastaan. Kymmenen koiraa (8 %) haukkuu terävästi niskavillat hieman kohollaan vieraita vastaan, mutta rentoutuu pian heihin tutustuessaan.

Ihmisten ollessa sisällä talossa vastaajien koirista 43 (35 %) suhtautuu heihin useimmiten tai aina aktiivisesti luokse tuppautuen, jatkuvasti rapsutuksia kerjäten. Koirista 92 (75 %) suhtautuu useimmiten tai aina aktiivisesti luokse tuppautuen, mutta jonkin aikaa rapsutuksia kerjättyään maahan asettuen. Yksitoista koiraa (9 %) suhtautuu useimmiten tai aina välinpitämättömästi. Yksikään koirista ei suhtaudu ihmisiin väistellen.

Kohdatessaan vieraita ihmisiä kotipihallaan vastaajien koirista 75 (61 %) suhtautuu heihin useimmiten tai aina hiljaa ja avoimen ystävällisesti ihmisten luo pyrkien. Koirista 54 (44 %) suhtautuu useimmiten tai aina haukkuen muutaman kerran ilmoitushaukkua ja pyrkimällä tämän jälkeen häntä heiluen ihmisten luo. 35 koiraa (29 %) haukkuu useimmiten tai aina terävästi, mutta lopettaa haukkumisen ja menee ihmisten luo kiinnostuneena, häntä alkaa heilua heihin tutustuessaan. Kuusi koirista (5 %) haukkuu useimmiten tai aina terävästi niskavillat hieman kohollaan, mutta rentoutuu pian heihin tutustuessaan. Tämän varautuneemmin ei suhtaudu yksikään koirista. Välinpitämättömästi suhtautuu kaksi koiraa (2 %). Muualla kuin kotipihalla suhtautuminen on samankaltaista, mutta välinpitämättömästi suhtautuvien koirien osuus on suurempi (22 %).

Samaa sukupuolta oleviin aikuisiin koiriin vastaajien koirista 76 (62 %) suhtautuu hihnassa ollessaan useimmiten tai aina avoimen ystävällisesti häntä heiluen ja kiinnostuneesti. Koirista 28 (23 %) esittää lisäksi tarvittaessa useimmiten tai aina alistuvia eleitä. Koirista 28 (23 %) suhtautuu välinpitämättömästi, mutta rennosti. Yhdeksän koirista (7 %) suhtautuu useimmiten tai aina hieman varautuneesti ja väistäen. Kahdeksan koirista (7 %) suhtautuu useimmiten varautuneesti (jäykistellen, häntää ja niskavilloja nostaen, jopa murahdellen). Yksi koirista (0,8 %) suhtautuu aggressiivisesti (aktiivisesti haasteita toiselle esittäen). Koirista 14 (11 %) suhtautuu useimmiten tai aina dominoivasti (hillitysti, kunnes toinen esittää haasteen). Muiden kuin omistajan kanssa hihnassa ollessaan suhtautuminen on vastausten mukaan muuten samankaltaista, mutta neljä koiraa (3 %) suhtautuu toisiin koiriin useimmiten aggressiivisesti.

Vapaana ollessaan vastaajien koirista 41 (34 %) suhtautuu samaa sukupuolta oleviin aikuisiin koiriin useimmiten tai aina avoimen ystävällisesti ja häntä heiluen. Lisäksi 41 koiraa (34 %) suhtautuu avoimen ystävällisesti ja valmiina leikkimään, tarvittaessa alistuvia eleitä esittäen. Koirista 31 (25 %) suhtautuu useimmiten tai aina kiinnostuneena haistellen, sitten leikkimään ryhtyen (aluksi hieman niskavillat kohollaan, pian rentoutuen). Koirista 24 (20 %) suhtautuu useimmiten tai aina kiinnostuneena haistellen, sitten omiin asioihinsa keskittyen (aluksi ehkä hieman niskavillat kohollaan, pian rentoutuen). Yksitoista koiraa (9 %) suhtautuu useimmiten välinpitämättömästi, mutta rennosti. Varautuneesti (jäykistellen, häntää ja niskavilloja nostaen, jopa murahdellen) suhtautuu yksitoista koiraa (9 %). Aggressiivisesti (aktiivisesti puolustuskannalla, haasteita toisille koirille esittäen)

suhtautuu useimmiten tai aina 3 koiraa (2 %). Useimmiten hillityn dominoivasti, toisen esittämään haasteeseen reagoiden suhtautuu 13 koiraa (11 %). Useimmiten tai aina dominoivasti, aktiivisesti alistamaan pyrkien suhtautuu kaksi koiraa (2 %).

Pentuihin vastaajien koirista 87 (71 %) suhtautuu useimmiten tai aina avoimen ystävällisesti ja kiinnostuneesti häntä heiluen ollessaan omistajallaan hihnassa. Välinpitämättömästi ja rennosti suhtautuu 36 koirista (30 %) useimmiten tai aina. Useimmiten välinpitämättömästi, mutta aavistuksen varuillaan suhtautuu 13 koiraa (11 %), varautuneesti kaksi koiraa (2 %).

Vapaana ollessaan vastaajien koirista 77 (63 %) suhtautuu pentuihin useimmiten tai aina avoimen ystävällisesti ja häntä heiluen. Useimmiten tai aina kiinnostuneena haistellen, sitten leikkimään ryhtyen suhtautuu 28 koiraa (23 %), kiinnostuneena haistellen, sitten omiin asioihinsa keskittyen 19 koiraa (16 %). Koirista 17 (14 %) suhtautuu useimmiten tai aina välinpitämättömästi ja rennosti. Useimmiten varautuneesti suhtautuu kaksi koiraa (2 %) ja dominoivasti kaksi koiraa (2 %).

Toisiin lauman koirajäseniin vastaajien koirista 62 (51 %) suhtautuu useimmiten tai aina alistuen, pomoaseman rennosti toiselle luovuttaen. Kahdeksan koirista (7 %) suhtautuu varautuneesti alistuen, dominoivia eleitä vältellen, mutta varpaillaan. Koirista 37 (30 %) suhtautuu useimmiten tai aina hillityn dominoivasti, vähäeleisesti pomoasemansa esittäen. Kahdeksan koirista (7 %) suhtautuu useimmiten tai aina dominoivasti, muita alistamaan pyrkien, mutta alistuviin eleisiin tyytyen. Useimmiten tai aina aktiivisen dominoivasti, toistuvasti alistuvista eleistä huolimatta aggressiivisesti alistaen suhtautuu kaksi koiraa (2 %).

Hihnassa vuoroa odottelemaan joutuessaan kaksi koiraa (1,6 %) käyttäytyy useimmiten ja 21 koiraa (17 %) joskus voimakkaasti äännellen ja kolme koiraa (2,4 %) käyttäytyy useimmiten ja 26 koiraa (21 %) joskus levottomasti liikehtien ja voimakkaasti äännellen. Vastaavasti 52 koiraa (44 %) käyttäytyy useimmiten tai aina rauhallisesti ja hiljaa ja 62 koiraa (52 %) käyttäytyy useimmiten tai aina valppaana, mutta hiljaa. (PKSS Luonne- ja terveystutkimus 2014)

### **Pelot ja ääniherkkyys**

Valtaosa omistajista totesi, ettei koiransa pelkää mitään. Pari koiraa väistää pölynimuria. Kaksi pelkää rappurallin kaltaisia ritiloita. Ilotulitteita ja ukkosta pelkää yhdeksän koiraa vähän tai selvästi. Kahden koiran (1,6 %) todettiin reagoivan ukkoseen erittäin levottomasti panikoiden, yhden (0,8 %) todettiin reagoivan nuoresta pitäen levottomasti läähättäen. Arkaa koiraa ei saa käyttää jalostukseen. Yhdeksän koiraa (7 %) oli vanhemmiten alkanut reagoida lievästi läähätellen ja levottomaksi tullen. Vastaavasti 93 koiran (76 %) omistaja totesi, ettei koira reagoi ukkoseen millään havaittavissa olevalla tavalla ja 18 koiraa (15 %) reagoi kuunnellen uteliaana tai hieman huolestuneena. Vastaajat kommentoivat erikseen koiran suhtautuvan haulikon paukkeeseen innostuneesti, silloinkin kun koira reagoi ilotulitteisiin, ukkoseen tai muihin koviin ääniin selvästi.

59 koiran (48 %) todettiin reagoivan koviin ääniin useimmiten tai aina kiinnostuneen rohkeasti, pyrkien ääntä kohti. Lisäksi 48 koiran (39 %) todettiin reagoivan koviin ääniin välinpitämättömästi. Nämä 88 % vastaajien koirista reagoi ääniin rodulle ihanteellisella tavalla. Näiden ohella 28 koiraa (23 %) reagoi koviin ääniin selvästi, pyrkimättä kohti tai pois päin, mikä on vielä katsottava hyväksyttäväksi. Kahden koiran (1,6 %) todettiin reagoivan useimmiten selvästi ja pyrkien äänestä pois päin. Arkaa koiraa ei saa käyttää jalostukseen. (PKSS Luonne- ja terveystutkimus 2014)

### **Ikään liittyvät käytöshäiriöt**

Ikään liittyviä käytöshäiriöitä tai dementian kaltaisia oireita oli ilmennyt yhdellä kyselyyn vastanneiden koirista. Koira oli pysähtynyt seisomaan ja tuijottanut sekä haukkunut olemattomia. Yksi koira, joka oli aiemmin pysynyt vapaana kotipihassa, oli 12-vuotiaana lähtenyt omistajaa etsiskelemään ja eksynyt omistajan lähdeyttä pidemmän hoitovapaan jälkeen töihin. (PKSS Luonne- ja terveystutkimus 2014)

### **Rakenteelliset tai terveydelliset seikat, jotka voivat vaikuttaa koirien käyttäytymiseen**

Pitkäkarvaisella saksanseisojalla ei ole erityisiä rakenteellisia tai terveydellisiä seikkoja, jotka voivat vaikuttaa koirien käyttäytymiseen.

#### **4.2.7 Yhteenvedo rodun käyttäytymisen ja luonteen keskeisimmistä ongelmakohdista sekä niiden korjaamisesta**

##### **Keskeisimmät ongelmakohdat, ongelmien syyt ja vähentäminen**

Valtaosa luonne- ja terveystarkastukseen vastanneiden koirista on hyväluonteisia. Yhdeksän koiran omistajat totesivat kuitenkin, että eivät ole tyytyväisiä koiransa luonteeseen. Syyt löytyvät muutamien koiran osalta aggressiivisuudesta toisia koiria kohtaan, suurimmaksi osaksi kuitenkin levottomuudesta. Lisäksi kahden koiran todettiin pyrkivän kovista äänistä pois päin ja kolmen koiran todettiin reagoivan ukkoseen selvästi nuoresta pitäen. Prosentuaalisesti kyse on pienistä osuuksista, mutta asiaan on kuitenkin suhtauduttava vakavasti. (PKSS Luonne- ja terveystarkastus 2014)

Käytännössä on havaittu, että luonteen heikkoudet kertaantuvat ja vahvistuvat herkästi pentueeseen, jos samaa heikkoutta tulee vaikka hyvinkin lievänä molemmilta puolilta. Jalostuskoirien valinnassa pitää olla erityisen kriittinen luonteen suhteen ja välttää yhdistämästä kahta suhteellisen hyväluonteista koiraa, joiden lähisuvussa tai koirissa itsessään esiintyy samaa luonteen heikkoutta vaikka vain lievänä.

Keväällä 2019 rotujärjestö Saksanseisojakerhon vuosikokouksen yhteydessä järjestetyssä pitkäkarvaisen saksanseisojan rotukokouksessa keskusteltiin luonteesta ja todettiin, että koirien luonteella ja käyttäytymisellä on erittäin suuri merkitys normaalin arjen sujuvuuden kannalta. Luonnetta on kuitenkin hankala arvioida ja olisi eduksi, jos jalostusvalintojen tueksi olisi muutakin tietoa kuin omistajien oma arvio koirasta ja mitä koiran käyttäytymisestä KAER-kokeissa tulee ilmi. Kokouksessa päätettiin perustaa luonneasioita varten työryhmä, jonka tehtävänä on valmistella pitkäkarvaiselle saksanseisojalle ihanneprofiili Kennelliiton käyttäytymisen jalostustarkastusta varten (Pitkäkarvaisen saksanseisojan rotukokous 2019, pöytäkirja). Jatkossa pitkäkarvaisen saksanseisojan omistajat voisivat viedä koiransa käyttäytymisen jalostustarkastukseen, jotta koirien luonneominaisuuksista saataisiin lisää tietoa jalostuksen tueksi. Ehdotus pitkäkarvaisen saksanseisojan käyttäytymisen ihanneprofiiliksi esiteltiin rotukokouksessa 2020 ja lähetettiin kaikkien Suomen Pitkäkarvakerho r.y.:n jäsenille kommentoitavaksi keväällä 2021 ennen sen lähettämistä Kennelliiton käyttäytymisen jalostustyöryhmään hyväksyttäväksi.

Lisäksi pyritään järjestämään seuraava luonne- ja terveystarkastus ennen koko jalostuksen tavoiteohjelman tarkistamista vuonna 2026.

Viimeisten kymmenen vuoden aikana jalostukseen on käytetty neljää koiraa, joilla ei ole ollut koepalkintoa, viimeisten viiden vuoden aikana ei yhtäkään. Ainoastaan yhdessä yhdistelmässä molemmat pentueen vanhemmat ovat olleet palkitsemattomia (Saksanseisojakerho ry, tietokanta; KoiraNet). Kahden pentueen kohdalla koepalkitsemattoman, mutta taipumuksensa rotutapaamisissa osoittaneiden narttujen jalostuskäyttöä on suositeltu. Näiden neljän koiran 8 jälkeläisestä ainoastaan yhdellä on koepalkinto (Koiranet). Tämä on selkeästi huonompi tulos kuin koepalkittujen koirien jälkeläisillä keskimäärin (Koiranet). Voidaan todeta, että koepalkittujen koirien omistajat ovat onnistuneet paremmin pennunomistajiensa luotsaamisessa. Saksanseisoja pitää osata kouluttaa, jotta sen kanssa on ilo metsästä. Ensikertalaisen seisojanomistajan on vaikeata osata tämä yksin, kasvattajan tuki on tärkeää. Lisäksi käyttöominaisuuksien testaaminen ennen jalostuskäyttöä auttaa ylläpitämään rodun käyttöominaisuuksia. KAER-kokeessa tulee muun ohessa testattua hyvin myös koirien reagointi koviin ääniin, eikä voimakkaasti paukkuun reagoiva koira ole palkittavissa. Viimeisten viiden vuoden aikana pitkäkarvaisen saksanseisojan PEVISA-ohjelmaan on kuulunut

koepalkintovaatimus, joten nykyisin kaikki jalostukseen käytetyt koirat ovat koepalkittuja.

### 4.3. Terveys ja lisääntyminen

#### 4.3.1 PEVISA-ohjelmaan sisällytetyt sairaudet

##### PEVISA-ohjelman voimaantulovuosi sekä ohjelman muutokset

Rodun ensimmäinen PEVISA-ohjelma (1.1.1995 alkaen) sisälsi ainoastaan lonkkakuvauspakon ilman raja-arvoa. Vuoden 2001 alusta voimaan tulleeseen PEVISA-ohjelmaan liitettiin lonkkakuvauslausunnon raja-arvo C.

Vuoden 2006 alusta voimaan tulleeseen PEVISA-ohjelmaan ei anottu muutoksia sairauksien osalta, mutta PEVISA-ohjelmaan lisättiin rodulle matadoripykälä, jolla rajoitetaan yksittäisen koiran jälkeläismäärä 21 pentuun.

Vuoden 2011 alusta voimaan tulleeseen PEVISA-ohjelmaan anottiin rodulle silmätarkastuspakko ja lonkkakuvauslausunnon raja-arvo kiristettiin B:ksi.

Vuoden 2016 alusta voimaan tulleeseen PEVISA-ohjelmaan anottiin rodulle koetusvaatimukseksi vähintään 3. palkinto KAER-kokeesta.

##### Pitkäkarvaisen saksanseisijan PEVISA-ohjelmat:

Voimassa:

1.1.1995–31.12.2000	☒ Pentujen vanhemmista tulee olla lonkkakuvauslausunto ennen astutusta.
1.1.2001–31.12.2005	☒ Pentujen vanhemmista tulee ennen astutusta olla lonkkakuvauslausunto. Rekisteröinnin raja-arvo on lonkkaniveldysplasian aste C.
1.1.2006–31.12.2010	☒ Pentujen vanhemmista tulee ennen astutusta olla lonkkakuvauslausunto. Rekisteröinnin raja-arvo on lonkkaniveldysplasian aste C. ☒ Koiran rekisteröityjen jälkeläisten määrä saa olla korkeintaan 21 pentua. Viimeinen, rajan ylittävä pentue rekisteröidään kuitenkin kokonaisuudessaan.
1.1.2011–31.12.2015	☒ Pentujen vanhemmista tulee ennen astutusta olla lonkkakuvauslausunto. Rekisteröinnin raja-arvo on lonkkaniveldysplasian aste B. ☒ Pentujen vanhemmista tulee ennen astutusta olla silmätarkastuslausunto, joka ei saa astutushetkellä olla 36 kuukautta vanhempi. Ulkomaisen uroksen käyttöä varten on pysyvä poikkeuslupa, jolloin silmätarkastuslausunto ei ole pentujen rekisteröinnin ehtona. Poikkeuslupa koskee ulkomailla tapahtuvaa astutusta sekä ulkomaisen sperman käyttöä. ☒ Koiran rekisteröityjen jälkeläisten määrä saa olla korkeintaan 21 pentua. Viimeinen, rajan ylittävä pentue rekisteröidään kuitenkin kokonaisuudessaan.
1.1.2016–31.12.2021	☒ Pentujen vanhemmista tulee ennen astutusta olla lonkkakuvauslausunto. Rekisteröinnin raja-arvo on lonkkaniveldysplasian aste B. ☒ Pentujen vanhemmista tulee ennen astutusta olla silmätarkastuslausunto, joka ei saa astutushetkellä olla 36 kuukautta vanhempi. Ulkomaisen uroksen käyttöä varten on pysyvä poikkeuslupa, jolloin silmätarkastuslausunto ei ole pentujen rekisteröinnin ehtona. Poikkeuslupa koskee ulkomailla tapahtuvaa astutusta sekä ulkomaisen sperman käyttöä.

☒ Koiran rekisteröityjen jälkeläisten määrä saa olla korkeintaan 21 pentua. Viimeinen, rajan ylittävä pentue rekisteröidään kuitenkin kokonaisuudessaan.

☒ Pentueen vanhemmilla tulee ennen astutusta olla vähintään 3. palkinto KAER-kokeesta. Ulkomaisilta jalostusuroksilta hyväksytään vastaava ulkomainen metsästyskoetus rodun suomalaisen jalostusneuvojan lausunnon pohjalta.

1.1.2022–31.12.2026

☒ PEVISA-ohjelmaa jatketaan muuttumattomana eli PEVISA-kauden 2016–2021 mukaisena.

## **PEVISA-ohjelmaan sisällytetyt viat ja sairaudet**

### **Koiran lonkkanivelen kasvuhäiriö**

Lonkkanivelen kasvuhäiriö eli ”lonkkavika”, (engl. hip dysplasia, HD) on koirien yleisin luuston ja nivelten kasvuhäiriö. Se voidaan määritellä perinnölliseksi lonkkanivelen löysyydeksi. Lonkat ovat syntymähetkellä silmämääräisesti normaalit, mutta muutokset alkavat jo pennun ensimmäisten elinviikkojen aikana.

Löysyys johtaa reisiluun pään ja lonkkamaljan riittämättömään kontaktiin. Alueelle kohdistuu epänormaalin suuri paine, joka on sitä suurempi mitä pienempi kontaktialue on. Tämä voi johtaa mikromurtumiin ja lonkkamaljan mataloitumiseen. Noin vuoden iässä lantion luutumisen on täydellistä ja yleensä kipukin helpottaa tässä iässä.

Lonkkanivelen kasvuhäiriö johtaa usein nivelrikkoon. Nivelrikon kehittymisen aikatauluun ja tyyppiin vaikuttavat rotukohtaiset ja yksilölliset erot. Lonkkanivelen kasvuhäiriön perimmäistä syytä ei tiedetä, mutta se periytyy tämänhetkisen tutkimustiedon perusteella kvantitatiivisesti eli siihen vaikuttaa useita eri geenejä. Myös ympäristöllä on vaikutusta lonkkavian ilmenemiseen ja vaikeusasteeseen.

Lonkkanivelen kasvuhäiriötä tavataan lähes kaikilla roduilla, mutta yleisintä se on suurilla ja jättiroduilla. Oireet voidaan huomata pentuna 3-12 kuukauden iässä, jolloin kipu johtuu löysyyden aiheuttamasta nivelkapselin tulehduksesta tai luukalvon hermojen jännityksestä ja repeämisestä. Nuorilla koirilla oireina voivat olla takajalkojen ontuminen, ”pupuhyppele”, ylösnousuvaikeudet levon jälkeen, liikkumishaluttomuus ja naksahdeleva ääni kävellessä. Oireet voivat alkaa äkillisesti ja omistaja voi liittää ne johonkin tapaturmaan. Oireet voivat vähentyä selvästi tai loppua kokonaan jopa useiksi vuosiksi, kun nivelen ympärille muodostuva sidekudos vähentää nivelen löysyyttä.

Toinen oireilevien koirien ryhmä on aikuiset koirat, joiden oireiden syynä on nivelrikko. Vanhemmilla nivelrikkoisilla koirilla oireet voivat olla epämääräisiä ja oireilu laitetaankin usein vanhenemisen piikkiin. Tyypillisiä oireita ovat takajalkojen ontuminen ja jäykkyys liikkeessä. Lonkkavikainen koira yrittää viedä painoa pois takaosalta, mikä ilmenee kävellessä selkälinjan aaltoiluna ja lantion kiertymisinä. Tämä johtaa myös takaosan lihaskatoon ja etupään lihasten voimistumiseen.

Lonkkanivelen kasvuhäiriön ja siitä johtuvan nivelrikon hoidossa on ruokinnalla keskeinen merkitys. Ylipaino pahentaa oireita ja pelkkä painon pudotus voi helpottaa koiran oloa. Tulehduskipulääkkeitä ja pistoksena tai suun kautta annettavia nivelnesteiden ja nivelruston koostumusta parantavia aineita käytetään yleisesti. Sopiva liikunta pitää lihaksiston kunnossa ja nivelet liikkuvina. Kirurgisia hoitoja on myös olemassa.

Lonkkavian vastustamisohjelma perustuu useimmilla roduilla lonkkien röntgenkuvaukseen. Lonkkanivelen kasvuhäiriön periytyvyys on kohtuullinen. Ilmiasuunkin perustuvan jalostusvalinnan pitäisi johtaa tuloksiin, jos valinta on systemaattista eikä lonkkavikaisia koiria käytetä. Jalostusarvoindeksien (BLUP-indeksit) avulla valinta on tehokkaampaa. Indeksissä otetaan huomioon koiran kaikkien tutkittujen sukulaisten taso ja poistetaan röntgentuloksiin vaikuttavien ympäristökijöiden vaikutusta. Jalostusindeksejä lasketaan jo useille roduille sekä lonkka- että kyynärnivelistä. Indeksien laskemisen edellytyksenä on riittävä määrä kuvattuja koiria. (Lappalainen, Anu, 2013)

Suomen Kennelliiton arviointiasteikolla virallisten lonkkakuvien (rtg) arvioinnissa aste A on täysin terve, B tarkoittaa lievää löysyyttä, mutta on kuitenkin vielä terveeksi luokiteltavissa. C-asteessa on lieviä muutoksia lonkkanivelissä, mutta tämä ei yleensä rajoita metsästyskäyttöä, ellei johda nivelrikon kehittymiseen. D- ja E-asteessa nivelrikkomuutoksia nähdään jo röntgenkuvassa ja ne aiheuttavat varsinkin iän lisääntyessä kipuja ja ontumista. Saksanseisojilla suositellaan ainoastaan lonkistaan terveiden koirien käyttöä jalostukseen, niin että kahta B-lonkkaistakaan ei yhdistettäisi. (Peltonen, M. 2004)

### Rodun terveystilanne lonkkaniveldysplasian suhteen

Suomessa rodun terveystilanne oli vuonna 2000 PEVISA-ohjelman muutosta anottaessa lonkkaniveldysplasian osalta huomattavasti rodun kotimaata huonompi. Tämä johtui Suomeen tuotujen ensimmäisten koirien lonkkaniveldysplasian asteesta C ja D sekä siitä, että näitä koiria kaikesta huolimatta käytettiin jalostukseen. Tilastoista on nähtävissä selkeästi, että lonkkavika on periytynyt lonkistaan sairailta vanhemmilta jälkeläisiin (KoiraNet; Suomen Pitkäkarvakerho ry). Lonkkaniveldysplasian seurauksena syntyvän nivelrikon on todettu käytännössä rajoittavan selkeästi koiran metsästyskäyttöä. Vuoden 2019 loppuun mennessä oli lonkkakuvattu yhteensä 214 pitkäkarvaista eli 47,5 % suomalaisista pitkäkarvaisista. Lonkkakuvaustilastosta vuosilta 1993–2019 (Taulukko 12) on nähtävissä lonkkaniveldysplasian väheneminen rodussa.

**Taulukko 12.** Pitkäkarvaisen saksanseisojan lonkkakuvaustulokset 1993–2019 viisivuotisjaksoin esitettynä, paitsi viimeiset vuodet kahden vuoden jaksona (KoiraNet).

Vuodet	A	B	C	D	E	Kuvattuja yht. kpl	C-E %
1993–1997	4	5	5	5	-	19	53 %
1998–2002	16	5	3	-	-	24	12,5 %
2003–2007	30	11	5	2	-	48	14,6 %
2008–2012	30	17	5	1	-	53	11,3 %
2013–2017	36	9	3	-	-	49	8,2 %
2018-2019 (HUOM! 2 vuotta)	6	-	-	-	-	6	0 %

Lonkkaniveldysplasian esiintymisprosentti vaihtelee kuitenkin vuosittain ja tutkimuksia tarvitaan edelleen runsaasti tulokselliseen seurantaan. Rodun lonkkatilanne on parantunut niin paljon, että tervelonkkaisia koiria voidaan katsoa olevan tarpeeksi jalostuskäyttöä varten. Suomessa ei ole vuoden 1996 jälkeen käytetty jalostukseen lonkkavikaista pitkäkarvaista saksanseisojaa (Taulukko 7). Tämän vuoksi ja positiivisen kehityksen jatkumisen varmistamiseksi rodulle anottiin tiukennus (B) lonkkakuvauksen raja-arvoon vuonna 2006 alkaneelle PEVISA-kaudelle.

### Perinnöllinen harmaakaihi

Perinnöllinen harmaakaihi eli hereditäärinen katarakta samentaa silmän linssin osittain tai kokonaan. Tunnettujen muotojen periytymismekanismi on yleensä autosomaalinen resessiivinen, mutta useimpien muotojen periytymismallia ei tiedetä. Sairauden alkamisikä vaihtelee suuresti. Perinnöllinen kaihi on yleensä molemminpuolinen ja johtaa sokeuteen, jos linssien samentuminen on täydellinen. Jos kaihisamentuma jää hyvin pieneksi, sillä ei ole vaikutusta koiran näkökykyyn. Katarakta eli kaihi voi olla

perinnöllinen tai ei perinnöllinen, synnynnäinen tai hankittu. Syntymän ja 8 viikon iän välillä todetut kataraktat ovat synnynnäisiä. Esimerkkinä hankitusta kataraktasta voidaan mainita sokeritautiin liittyvä, hyvin nopeasti täydelliseksi kaihiksi kehittyvä katarakta.

Muita esimerkkejä hankitusta kaihista ovat esimerkiksi vanhuuden kaihi ja PRA:han liittyvä toissijainen kaihi. Ns. nukleaariskleroosi eli linssin kovettuminen vanhalla koiralla ei ole varsinainen kaihimuutos, vaan normaaliin ikääntymiseen liittyvä muutos, jossa linssin ydin muuttuu 'opaalinharmaaksi'. Näkökykyyn se ei vaikuta. Perinnöllinen kaihi voidaan todeta perinnöllisten silmänsairauksien varalta tehtävässä silmätutkimuksessa. Erityisen tärkeää kaihin toteamisessa on viralliseen silmätutkimukseen kuuluva biomikroskooppitutkimus. Kaihi voidaan poistaa leikkauksella fakoemulsifikaatiomenetelmällä. Paras leikkaustulos saadaan, kun leikkaus tehdään ennen kuin kaihimuutos on täydellinen. Hoidon edellytyksenä on se, että silmänpohja on terve. Perinnöllinen katarakta voi esiintyä yhdessä PRA:n kanssa, yleensä PRA:han liittyy kuitenkin ns. toissijainen kaihi. (Vanhapelto, P. ja Lappalainen, A.)

### **Rodun terveystilanne perinnöllisen harmaakaihin suhteen**

Suomessa oli vuoden 2020 maaliskuuhun mennessä tarkastettu silmistään 124 pitkäkarvaista saksanseisoojaa (Koiranet; Suomen Pitkäkarvakerho ry). Terveiksi on todettu 99 koiraa eli 80 % tarkastetuista. Kahdella koiralla on todettu muu vähämerkityksinen kaihi, yhdellä kaihihäily ja yhdellä toispuoleinen nukleaarinen kaihi. Lisäksi yhdeltä koiralta on löytynyt PPM. 18 koiralta (14,5 % tarkastetuista) on löydetty hitaasti leviävä tai leviämätön samentuma mykiössä, joka luokitellaan perinnölliseksi harmaakaihiksi (Koiranet, Suomen Pitkäkarvakerho ry). Osa tapauksista on luokiteltu tarkastuskaavakkeella posterior polaariseksi kaihiksi, osa kortikaaliseksi kaihiksi. Osalla on rastitettu kaavakkeeseen molemmat, mikä kokeneen silmätarkastuseläinlääkäri Juha Pärnänen mukaan johtuu siitä, että posterior polaarinen kaihi on myös kortikaalinen kaihi (Pärnänen J, 2014). Saksanseisoojilta löydetty posterior polaarinen kaihi muistuttaa paljon kultaisella noutajalla esiintyvää, myös hitaasti tai ei ollenkaan leviävää kaihia (Rubin, L., F. 1989). Australianpaimenkoiralta on myös löydetty posterior polaarinen kaihi (Ahonen, S. 2009). Kultaisella noutajalla ja australianpaimenkoiralla periytyminen on selvitetty melko pitkälle, mutta saksanseisoojilla sitä ei ole selvitetty (Rubin, L., F. 1989; Ahonen, S. 2009). Lyhyt- ja karkeakarvaiselta saksanseisoojalta samanlaisia kaihia on löydetty USA:ssa ja viime vuosina myös Suomessa (Rubin, L., F. 1989; Koiranet). Lievän, leviämättömän posterior polaarisen kaihin ei ole havaittu häiritsevän koirien normaalia elämää ja metsästyskäyttöä millään tavalla (tiedot koirien omistajilta). Joidenkin hitaasti leviävää kaihia sairastavien koirien omistajat ovat raportoineet havaitsevansa koirassaan muutoksia esim. ohjauksen vastaanottamisessa metsällä, mutta nämäkin koirat ovat olleet täysipainoisesti metsästyskäytössä.

Silmätarkastuksissa on valitettavasti löytynyt yhdeltä pitkäkarvaiselta saksanseisoojalta vuonna 2008 myös kortikaalinen leviävän tyyppinen kaihi (Koiranet; Suomen Pitkäkarvakerho ry). Koira oli vajaan vuoden ikäinen ja kun kortikaalisen kaihin todettiin olevan nopeasti leviävää tyyppiä, koira lopetettiin (tieto koiran omistajalta).

Silmänsairauksien esiintymistä rodulla muissa maissa on selvitetty jalostusneuvonnan toimesta. Suomessa vuoden 2019 loppuun mennessä silmistään tarkastetut koirat ovat olleet valtaosin saksalaissukuisia, heijastellen suomalaisen pitkäkarvakannan rakennetta. Kaihi on todettu neljältä Itävallasta tuodulta koiralta, muut kaihisairaat (14 kpl) ovat olleet saksalaissukuisia. Asiasta ja sairastuneiden koirien sukutaustasta on tiedotettu Saksan rotujärjestön laajennettua johtokuntaa vuonna 2009 ja jalostusneuvostoa säännöllisin väliajoin. Saksalaiset ovat keskustelleet asiasta, mutta todenneet, että silmänsairauksia ei koeta ongelmaksi Saksassa, eikä toimenpiteisiin ole katsottu olevan aiheellista ryhtyä. Isossa-Britanniassa on tarkistettu silmistään muutama saksalaissukuinen pk-saksanseisooja, silmänsairauksia ei ole tullut esiin. Rodun maailmanliiton kokouksessa vuonna 2019 Hollannin maaedustajat kertoivat silmätarkastusten alkaneen Hollannissa muutamaa vuotta aiemmin ja kaihilöydöksiä tulleen esiin myös siellä. Samassa maailmanliiton kokoontumisessa keskusteltiin

alustavasti yhteistyön virittämisestä geenitestin saamiseksi pitkäkarvaisella esiintyvälle harmaakaihille ja sovittiin tiedon jakamisesta maiden välillä (Weltverband Deutsch Langhaar 2019).

Vaikka lievemmat kaihitapaukset eivät ole koirasta tai sen käyttäytymisestä ulkoisesti havaittavissa, eivätkä näin ollen mitään ilmeisimmin häiritse koiraa, on asiaan silti suhtauduttava vakavasti, jotta vakavammilta kaihitapauksilta vältyttäisiin jatkossa. Tämän vuoksi rodun aktiiviharrastajat päätyivät anomaan rodun PEVISAan vuonna 2011 alkaneelle PEVISA-kaudelle pakollisen silmätarkastuksen jalostukseen käytettäville koirille.

Saksassa ja muissa maissa, joissa pitkäkarvaisia saksanseisojia esiintyy, silmätarkastuksia ei säännönmukaisesti suoriteta, kuten ei muillakaan saksanseisojilla. Tämän vuoksi PEVISAan on liitetty pysyvä poikkeuslupa ulkomaisille jalostuskoirille, jotta näiltä ei jatkossakaan vaadita silmätarkastuslausuntoa.

Rotujärjestö Saksanseisojakerhon vuosikokousten yhteydessä pidetyissä pitkäkarvaisen saksanseisojan rotukokouksissa kaihistä ja silmätarkastuksista on keskusteltu säännöllisesti. Vuonna 2015 päätettiin jatkaa silmätarkastuksia rodun PEVISA-ohjelmassa ilman sairausrajoitusta kaihin suhteen. Samalla todettiin, että lievää kaihia sairastavan, muilta ominaisuuksiltaan rodun keskitasoa paremman koiran käyttöä jalostukseen terveeksi todetun partnerin kanssa voisi harkita, jotta silmätarkastukset eivät liiaksi rajoita jalostusta (Pitkäkarvaisen saksanseisojan rotukokous 2015, pöytäkirja). Keskustelua on herättänyt erinomaisten koirien, muun muassa kahden käyttövalion, jääminen jalostuksen ulkopuolelle kaihin takia. Lisäksi kaihia sairastaneista 18 koirasta 13 on tuontikoiria, jotka olisivat olleet muuhun suomalaiseen rodun kantaan nähden erisukuisia. Niiden menettäminen suomalaisesta jalostuspopulaatiosta on ollut rodun geenipohjan kannalta vaikutukseltaan paljon suurempi kuin koirien lukumäärä tai prosenttiosuus antaa ymmärtää. Keskustelut ovat tämän jälkeen jatkuneet samansuuntaisina ja vuoden 2019 rotukokouksessa päätettiin esittää, että rodun päättymässä olevaa PEVISA-ohjelmaa anotaan jatkettavaksi entisenlaisena eli silmätarkastukset pidetään mukana ilman sairausrajoitusta kaihin suhteen, ja samalla todettiin, että lievää, leviämättömäksi todettua kaihia sairastavan koiran käyttöä terveen partnerin kanssa pitäisi uskaltaa kokeilla (Pitkäkarvaisen saksanseisojan rotukokous 2019, pöytäkirja). Tätä on suositellut myös silmänsairauksien erikoiseläinlääkäri, Saksanseisojakerhon jalostustoimikunnan puheenjohtaja Juha Pärnänen (Pärnänen J 2015, 2020). Keväällä 2020 toteutettiin ensimmäinen tällainen yhdistelmä lievää, uusintatarkastuksessa leviämättömäksi todettua kaihia sairastavan tuontikoiran ja yli 6-vuotiaana silmistään terveeksi todetun koiran välillä. Kaikki jälkeläiset on tarkoitettu tarkastuttua silmistään ja tästä yhdistelmästä saatavaa tietoa käytetään jatkotoimien suunnitteluun.

Tämä on verrattavissa siihen, että vaikka ulkomaisilla jalostusuroksilla ei ole virallista silmätarkastuslausuntoa, suomalaiseen pitkäkarvakantaan on haettava uusia sukulinjoja ulkomailta astutusten muodossa. Hyöty hyvien ulkomaisten jalostusrekisteriurosten käytöstä on suuri ja kun astutettava narttu on silmätarkastuksessa terveeksi todettu, on riski kuitenkin suhteellisen pieni. Tuontipennuilla kummallakaan vanhemmista ei ole silmätarkastuslausuntoa, joten tuontipentujen kohdalla riski on suurin. Silti myös pentujen tuonti on suomalaiselle pitkäkarvakannalle tärkeää.

Vuodesta 2011 lähtien Suomessa tehdyissä jalostusyhdistelmissä on ainakin toinen pentueen vanhemmista ollut silmätarkastuksessa terveeksi todettu (toinen usein ulkomainen silmistään tarkastamaton jalostusuro). Näistä yhdistelmistä (15 kotimaista pentuetta vuosina 2011–2017) on tullut esiin ainoastaan kaksi lievän kaihin tapausta ja muut uusista kaihitapauksista ovat olleet Suomeen pentuina tuoduilla koirilla (KoiraNet, Suomen Pitkäkarvakerho ry).

Kaihi tulee edelleen ottaa huomioon jo jalostusyhdistelmien suunnitteluvaiheessa sukutauluanalyysin ja käytettävissä olevan tiedon avulla, jotta vältetään kaihiriskin kertaantuminen molemmilta puolilta.

Lisäksi kahta lievääkään kaihia sairastavaa koira ei missään tapauksessa tule yhdistää samaan jalostusyhdistelmään.

#### 4.3.2 Muut rodulla todetut merkittävät sairaudet

##### **Olkanivelen osteokondroosi**

Nivelrustojen luutumishäiriö (osteokondrosis dissecans eli OCD) näkyy ontumisena yleensä 5 – 7 kk iässä. Vaurio näkyy röntgenkuvassa olkavarren nivelpinnan takakaarella kuoppamaisena. Osteokondroosissa nivelruston alainen luutuminen on häiriintynyt, minkä seurauksena nivelrusto menettää alla olevan luun tuen, paksuuntuu ja sen ravitseminen häiriintyy, rusto irtoaa kielekemäisesti tai irtokappaleena normaalissa rasituksessa. Nivelruston rapautumisvaiheessa syntyvä irtokappalemuoto on osteokondroosin dissecans-muoto. (Paatsama, S. 1991; Peltonen, M. 2004)

Nykykäsityksen mukaan alttius osteokondroosin kehittymiseen periytyy kvantitatiivisesti, eli siihen vaikuttaa usea eri geeni (Paatsama, S. 1991). Osteokondroosin kehittymiseen altistavana tekijänä on luuston nopea kasvu, jota liian runsas ruokinta vielä tehostaa. Liian runsas liikunta on usein mukana. (Paatsama, S. 1991; Peltonen, M. 2004)

Olkanivelen ruston irtoaminen on korjattavissa leikkauksella ja nivelrikon muodostuminen pystytään ennaltaehkäisemään tai hidastamaan niin, että koira kestää useimmissa tapauksissa hyvin metsästyskäytön rasitukset. (Peltonen, M. 2004; Fossum, ym. 2002)

Osteokondrosis dissecans eli OCD oli vuoden 2019 loppuun mennessä esiintynyt olkanivelissä kolmella pitkäkarvaisella saksanseisojalla Suomessa. Kaikki kolme koira on leikattu ja ne ovat tämän jälkeen olleet täysin oireettomia sekä täysipainoisesti metsästyskäytössä. Olkanivelen luutumishäiriötä sairastanutta koira ei tule missään tapauksessa käyttää jalostukseen. Jalostusrekisteriin nousevan koiran omistajalta on vaadittu vuoden 2004 elokuusta alkaen vakuutus, ettei koiralla ole tiedossa olevia olka- ja/tai kyynärnivelen vikoja. Tällaisen terveystakuun voi allekirjoittaa myös jalostusrekisteriin kuulumattoman koiran omistaja ennen koiran jalostuskäyttöä (Saksanseisojakerho ry:n jalostustoimikunta).

##### **Kyynärnivelen kasvuhäiriöt**

Kyynärnivelen kasvuhäiriö (engl. elbow dysplasia, ED) on yleisin isojen ja jättikokoisten koirien etujalan nivelkivun ja ontumisen aiheuttaja. Kyynärnivelen kasvuhäiriön eri muotoja ovat varisliisäkkeen (processus coronoideus) sisemmän osan sairaus, olkaluun nivelnastan (condylus humeralis) sisemmän osan osteokondroosi ja kiinnittymätön kyynärpään uloke (processus anconaeus). Kyynärnivelen inkongruenssia (nivelpintojen epäyhdenmukaisuutta) pidetään tärkeänä syynä kaikkiin edellä mainittuihin kasvuhäiriöihin ja myös se lasketaan kyynärnivelen kasvuhäiriöksi.

Kyynärnivelen kasvuhäiriön periytyminen on kvantitatiivista eli siihen vaikuttaa useita eri geenejä. Kasvuhäiriön tyyppi vaihtelee eri roduilla, mikä viittaa siihen että aiheuttajina ovat eri geenit. Kyynärnivelen kasvuhäiriö on yleisempää uroksilla todennäköisesti urosten suuremman painon ja mahdollisesti myös hormonaalisten tekijöiden takia. Nykykäsityksen mukaan perinnöllisillä tekijöillä on suurin osuus kyynärnivelen kasvuhäiriön synnyssä, mutta ympäristötekijöillä on osuutensa sen ilmenemisessä.

Kaikissa kyynärnivelen kasvuhäiriöissä oireet alkavat keskimäärin 4–7 kuukauden iässä. Tyypillinen oire on ontuminen, joka voi pahentua rasituksessa tai olla voimakkainta levon jälkeen. Ontuminen voi olla jatkuvaa tai ajoittaista. Omistajan voi olla vaikea havaita koiran ontumista, jos kasvuhäiriö on molemminpuolinen. Toisinaan kasvuhäiriö on molemmissa kyynärnivelissä, vaikka koira ontuu vain toista jalkaa. Usein oireet huomataan vasta aikuisiällä ja silloin oireet johtuvat kasvuhäiriön

seurauksena kehittyneestä nivelrikosta. Kiinnittymätön kyynärpään uloke ei välttämättä oireile nuorella koiralla ja se voi olla röntgenkuvauksen sivulöydös.

Kasvuhäiriöiden ja niiden erilaisten kirurgisten hoitojen tehosta ja pitkäaikaisennusteesta ei ole olemassa kattavia tutkimuksia. Leikkaushoidon hyöty on epävarma, jos nivelessä on jo selvät nivelrikon merkit. Kaikkien kyynärnivelen kasvuhäiriöiden seurauksena on ainakin hoitamattomana yleensä nivelrikko. Leikattuunkin jalkaan kehittyy usein jonkin asteinen nivelrikko, mutta sen määrä voi olla vähäisempää ja se voi kehittyä myöhemmin kuin ilman leikkausta hoidetussa nivelessä. Kyynärnivelen nivelrikko invalidisoi koiraa yleensä pahemmin kuin esim. lonkkien nivelrikko, koska koiran painosta noin 60 % on etuosalla. Nivelrikon hoidossa tärkeitä ovat painon pudotus, liikunnan rajoitus ja tarvittaessa käytetään myös tulehduskipulääkkeitä. Lisäksi voidaan käyttää nivelnesteeseen koostumusta parantavia lääkkeitä ja ravintolisiä.

Suomessa kyynärnivelkuvien arviointi perustuu pääasiassa nivelrikon merkkeihin, mutta myös muut kasvuhäiriöön viittaavat röntgenlöydökset huomioidaan.

Suomessa arvostelussa käytetään [LEWG](#):n esittämää kansainvälistä kyynärniveldysplasian arvosteluasteikkoa:

0	Ei muutoksia.
1 lievät muutokset	Lievät nivelrikkomuutokset (artroosi) yleensä ensiksi kyynärpään ulokkeen (processus anconaeus) yläpinnassa (2 mm vahvuuteen saakka).
2 kohtalaiset muutokset	Edellä mainittuja muutoksia 5 mm saakka ja/tai muutoksia värttinäluun nivelosassa, varislisäkkeessä (processus coronoideus) ja/tai lievää epämuotoisuutta.
3 voimakkaat muutokset	Edellisen ylittävät rappeutumismuutokset/voimakas epämuotoisuus. Kiinnittymätön processus anconaeus.

Jalostusarvoindeksit (BLUP-indeksit) tehostavat jalostusvalintaa. Indeksissä otetaan huomioon koiran oman tuloksen lisäksi sen kaikkien tutkittujen sukulaisten taso ja poistetaan röntgentuloksiin vaikuttavien ympäristötekijöiden vaikutusta. Jalostusindeksejä lasketaan jo useille roduille sekä lonkka-että kyynärnivelistä. Indeksien laskemisen edellytyksenä on riittävä määrä kuvattuja koiria. (Lappalainen, Anu, 2010)

Pitkäkarvaisella saksanseisojalla oli vuoden 2019 loppuun mennessä ilmennyt kolme kyynärnivelen luutumishäiriötapausta Suomessa. Kahden koiran kohdalla tilanne havaittiin niin myöhään, että leikkaushoito ei enää kannattanut ja koirat lopetettiin. Yksi koira leikattiin nuorena ja se oli vanhaksi asti metsästyskäytössä (tiedot koirien omistajilta). Kyynärnivelistään on kuvattu yhteensä 100 pitkäkarvaista saksanseisojaa vuoden 2019 loppuun mennessä. Näistä 91 (91 %) on todettu terveiksi, 6 koiralla on merkitty tulos 0/1 tai 1/1 (6 %), yhdellä koiralla on tulos 0/2 (1 %) ja kahdella koiralla tulos 3/3 (2 %) (Taulukko 13). Nämä koirat eivät kuitenkaan omistajiensa mukaan ole ontuneet.

**Taulukko 13.** Pitkäkarvaisen saksanseisajan kyynärnivelkuvaukset Suomessa vuosina 1996–2019, ensimmäiset 15 vuotta viisivuotiskausin. (Suomen Kennelliitto ry, tilastokooste; KoiraNet).

<b>Vuosi</b>	<b>0</b>	<b>1</b>	<b>2</b>	<b>3</b>	<b>Yhteensä</b>
1996–2000	2	2	0	0	4
2001-2005	11	0	0	0	11
2006-2010	31	1	1	0	33
2011	9	1	0	0	10
2012	1	0	0	0	1
2013	5	0	0	0	5
2014	7	1	0	0	8
2015	8	1	0	0	9
2016	8	0	0	1	9
2017	1	0	0	0	1
2018	6	0	0	0	6
2019	2	0	0	1	3
<b>Yhteensä</b>	<b>91</b>	<b>6</b>	<b>1</b>	<b>2</b>	<b>100</b>

Kyynärnivelen luutumishäiriötä sairastavaa koiraa tai koiraa, jolla kyynärnivelkuvissa on havaittu muutoksia nivelissä, ei tule missään tapauksessa käyttää jalostukseen. Jalostusrekisteriin nousevan koiran omistajalta on vaadittu vuoden 2004 elokuusta alkaen vakuutus, ettei koiralla ole tiedossa olevia olka- ja/tai kyynärnivelen vikoja. Tällaisen terveystakuutuksen voi allekirjoittaa myös jalostusrekisteriin kuulumattoman koiran omistaja ennen koiran jalostuskäyttöä (Saksanseisojakerho ry:n jalostustoimikunta).

#### **Spondyloosi, polven ristisidevauriot, mahalaukun kiertymä ja atopia/allergia**

Pitkäkarvaisella saksanseisojalla on todettu spondyloosi yksittäisillä koirilla. Osa sairastuneista koirista on ollut läheistä sukua keskenään. Tilannetta seurataan, ja asia on syytä huomioida jalostusyhdistelmiä suunnitellessa, jotta yhdistelmän lähisuvusta ei tule spondyloosiriskiä molemmilta puolilta. Koiraa, jolla on todettu spondyloosi, ei tule käyttää jalostukseen.

Pitkäkarvaisella saksanseisojalla on todettu yksittäisiä polven ristisidevauriotapauksia. Kahdella nuorella koiralla on tullut esiin molemminpuolinen ristisidevaurio ja yhdellä toispuolinen. Muut tapaukset ovat olleet vanhemmilla koirilla kovan metsästyskäytön jälkeen, osa toispuolisina. Osa sairastuneista koirista on ollut sukua keskenään. Tilannetta seurataan, ja asia on syytä huomioida jalostusyhdistelmiä suunnitellessa, jotta yhdistelmän lähisuvusta ei tule ristisidevaurioriskiä molemmilta puolilta. Kennelliiton kannan mukaan ristisidevaurion takia operoitua koiraa ei saa käyttää jalostukseen sairauden perinnöllisen luonteen takia.

Joillakin pitkäkarvaisilla saksanseisojilla on todettu allergiaepäily tai atopiaa tai atopian tyyppisiä oireita, kuten kutinaa ja/tai toistuvia korvatulehduksia. Tarkan diagnoosin määrittelemine on usein vaikeaa ja aina diagnoosia ei ole edes haettu. Tilannetta seurataan, ja asia on syytä huomioida jalostusyhdistelmiä suunnitellessa, jotta yhdistelmän lähisuvusta ei tule atopia/allergiariskiä molemmilta puolilta. Koiraa ei tule käyttää jalostukseen, jos sillä on toistuvia tai jatkuvia iho- tai korvatulehdusoireita, joiden taustalla epäillään olevan atopiaa tai ruoka-aineyliherkkyyttä.

Joillakin pitkäkarvaisilla saksanseisojilla on todettu mahalaukun kiertymä. Tilannetta seurataan, ja asia on syytä huomioida jalostusyhdistelmiä suunnitellessa, jotta yhdistelmän lähisuvusta ei tule mahalaukun kiertymän riskiä molemmilta puolilta.

### **Hammaspuutokset ja purentavirheet**

Näyttelyissä oli vuoden 2019 loppuun mennessä löydetty ainoastaan yhdeltä suomalaiselta pitkäkarvaiselta saksanseisojalta hammaspuutos (P2). Rotumääritelmän mukaan pitkäkarvaisella pitää olla täysi hampaisto. Saksassa rotumääritelmää tulkitaan niin, että yhdenkin hampaan puutos estää koiran jalostuskäytön. Ylimääräiset hampaat eivät haittaa, kunhan ne sijaitsevat hammasrivissä. Muutamalta pitkäkarvaiselta saksanseisojalta on löydetty Suomessa Junkkari-katselmuksessa ylimääräinen hammas (P1). (Deutsch-Langhaar-Verband 2004; Saksanseisojakerho ry, tilastot 2004; Saksanseisojakerho ry, tietokanta)

### **Kivesvika**

Kivesvikaisen uroksen joko toinen tai molemmat kivekset eivät laskeudu vatsaontelosta normaalisti kivespussiin, tai kivekset ovat muuten rakenteeltaan epänormaalit. Kaksipuoleinen muoto (molemmat kivekset laskeutumatta) on steriili, mutta toispuoleisessa muodossa (yksi kives laskeutumatta) uros on yleensä siitoskykyinen. Normaalisti kivekset ovat laskeutuneet noin kahdeksan-yhdeksän viikon ikäisillä pennuilla (Paatsama, S. 1991).

Kivesvika on perinnöllinen, mutta periytymistapa on epäselvä, koska eri tutkimukset ovat päätyneet erilaisiin arvioihin periytymismallista. Todennäköisempää on, että periytyminen on polygeenistä. Kivesvian periytyvyys (heritabiliteetti) on kuitenkin riittävän suuri, niin että jalostusvalinnoilla voidaan vaikuttaa sen esiintymiseen. (Nielen, Janss ja Knol 2001)

Yhden tai molempien kivesten laskeutumattomuus tai epänormaalius on pitkäkarvaisen saksanseisojan rotumääritelmässä mainittu hylkäävä virhe. Tällainen uros on luonnollisesti myös suljettu pois jalostuksesta. Pitkäkarvaisella saksanseisojalla on toistaiseksi todettu seitsemän kivesvikaista koiraa Suomessa (suullinen tiedonanto koiran omistajilta ja/tai kasvattajilta).

### **Suhtautuminen ja seuranta**

Jalostustoimikunnan tulee pyrkiä seuraamaan muidenkin kuin edellä mainittujen perinnöllisten sairauksien ja vikojen esiintymistä rodussa ja tarvittaessa ryhtyä niiden vaatimiin toimenpiteisiin. Myös koirien yleiseen terveyteen ja vastustuskykyyn tulee kiinnittää huomiota jalostuskoirien valinnassa, jotta pitkäkarvaisen saksanseisojan tilanne tältä osin säilyy yhtä hyvänä kuin tähänkin asti.

Mikäli todetaan, että jokin yksilö on aikaisemmissa jälkeläisissään kahden tai useamman eri partnerin kanssa periyttänyt poikkeuksellisen runsaasti jotain sairautta tai vikaa, tulee tällainen koira viipymättä poistaa siitoskäytöstä.

#### **4.3.3 Yleisimmät kuolinsyyt**

Kennelliiton kuolinsyytilastoon on viimeisten 15 vuoden aikana (tilanne maaliskuuhun 2020 mennessä) ilmoitettu kuolinsyyt ainoastaan 41 pitkäkarvaisesta saksanseisojasta. Yleisimmät ilmoitetut kuolinsyyt ovat vanhuus (8 ilmoitusta), kasvainsairaudet vanhoilla koirilla (8 ilmoitusta) ja tapaturmat (6 ilmoitusta).

**Taulukko 14.** Pitkäkarvaisen saksanseisojan ilmoitetut kuolinsyyt vuosina 2005-2019 syntyneillä koirilla (Koiranet).

<b>Kuolinsyy</b>	<b>Keskim. elinikä</b>	<b>Yhteensä</b>
<u>Kasvainsairaudet, syöpä</u>	9 vuotta 6 kuukautta	8

<u>Lopetus käytös- tai käyttäytymishäiriöiden vuoksi</u>	2 vuotta 10 kuukautta	4
<u>Maksan ja ruoansulatuskanavan sairaus</u>	11 vuotta 0 kuukautta	1
<u>Muu sairaus, jota ei ole listalla : mahalaukun kiertymä</u>	5 vuotta 11 kuukautta	3
<u>Selkäsairaus: spondyloosi</u>	8 vuotta 4 kuukautta	2
<u>Polven ristsidevaurio</u>	2 vuotta 0 kuukautta	1
<u>Silmäsairaus: kaihi</u>	1 vuotta 2 kuukautta	1
<u>Tapaturma tai liikennevahinko</u>	3 vuotta 2 kuukautta	6
<u>Vanhuus (luonnollinen tai lopetus)</u>	11 vuotta 7 kuukautta	8
<u>Kohtutulehdus, pyometra</u>	12 vuotta 3 kuukautta	1
<u>Munuaisten vajaatoiminta</u>	8 vuotta 6 kuukautta	1
<u>Kuolinsyytä ei ole ilmoitettu</u>	5 vuotta 1 kuukautta	2
<u>Kuollut / Lopetus ilman sairauden diagnosointia</u>	6 vuotta 7 kuukautta	3
<b><u>Kaikki yhteensä</u></b>	<b>7 vuotta 3 kuukautta</b>	<b>41</b>

Yllä olevassa tilastossa neljä koira on ilmoitettu lopetetun käytös- tai käyttäytymishäiriöiden vuoksi. Näistä yksi pelokkuuden, yksi arvaamattomuuden ja kaksi toisiin koiriin kohdistuvan aggressiivisuuden takia. Yksikin koira, joka on jouduttu lopettamaan luonteen takia, on liikaa. Luonneominaisuuksiin tulee jatkossa kiinnittää vieläkin enemmän huomiota jalostusyhdistelmien suunnittelussa ja myös tuontipentujen taustoja selvittäessä. ”Kuolinsyytä ei ole ilmoitettu” -rivillä olevista koirista yksi on jalostusneuvontaan koiran omistajalta tulleiden tietojen mukaan lopetettu vakavien myrkytysoireiden vuoksi. Kasvattajilta ja koiranomistajilta jalostusneuvontaan tulleiden tietojen mukaan pitkäkarvaiset saksanseisojat elävät ilman tapaturmia yleisesti 12 vuoden ikään ja parhaimmillaan 15 vuoden ikään.

#### 4.3.4 Lisääntyminen

##### Keskimääräinen pentuekoko

Pitkäkarvaisen saksanseisojan keskimääräistä pentuekokoja ja astutusten onnistumisprosenttia laskivat vuosina 2015–2017 astutusten epäonnistunut ajoitus uusista sukulinjoista tulevilla nartuilla sekä ulkomailla että kotimaassa. Vuonna 2018 astutusten ajoittamiseen kiinnitettiin erityisesti huomiota ja astutuksiin otettiin enemmän aikaa, mikä johti pentuekoon selvään kasvuun ja 100 % onnistuneisiin astutuksiin. Sama kehitys näkyy myös vuonna 2019. Taulukossa 15 esitetään keskimääräinen pentuekoko toteutuneissa yhdistelmissä viimeisten kymmenen vuoden aikana.

**Taulukko 15.** Keskimääräinen pentuekoko vuosina 2010–2019 syntyneissä pentueissa (KoiraNet).

<b>Vuosi</b>	<b>2019</b>	<b>2018</b>	<b>2017</b>	<b>2016</b>	<b>2015</b>	<b>2014</b>	<b>2013</b>	<b>2012</b>	<b>2011</b>	<b>2010</b>
<b>Pentuekoko</b>	7,0	7,8	3,0	3,3	3,0	5,0	5,0	6,3	4,0	7,5

##### Astumisvaikeudet

Astumisvaikeuksia on esiintynyt pitkäkarvaisella saksanseisojalla harvoin. Vuosien 1998–2014 aikana kasvatettiin yhteensä 37 pentuetta (Suomen Pitkäkarvakerho ry), joista kahdessa jouduttiin

vaihtamaan urosta astumisvaikeuksien vuoksi (PKSS Kasvattajakysely 2014; tiedot pentuvälityksestä 1998–2015). Lisäksi tiedossa on kaksi tapausta, joissa narttu on jäänyt sillä kertaa kokonaan astuttamatta astumisvaikeuksien vuoksi ja pentue on jäänyt saamatta.

### **Tiinehtymisvaikeudet**

Seitsemän eri narttua jäi vuosien 1998–2015 aikana tyhjäksi normaalista astutuksesta huolimatta. Sama uros jätti tyhjäksi kolme eri narttua, vaikka sen sperma oli tutkimuksissa todettu hyväksi. Kaksi näistä nartuista on myöhemmin saanut pentuja toisen uroksen kanssa. Lisäksi yksi uros on myöhemmin todettu kyvyttömäksi saamaan jälkeläisiä. Yksi uros oli jo yli 10 vuotta vanha ja narttu jäi tyhjäksi, vaikka uroksen sperma oli tutkittu. Kaksi kertaa sama uros on astunut ensimmäisellä kertaa tyhjäksi jääneen nartun uudelleen seuraavana vuonna ja narttu on tullut onnistuneesti tiineeksi. Kaksi narttua on yritetty siementää pakastespermalla, molemmat ovat jääneet tyhjiksi. (PKSS Kasvattajakysely 2014; tiedot pentuvälityksestä 1998–2015)

### **Synnytysongelmat**

Synnytysongelmia on esiintynyt kuudella ensisynnyttäjällä, joista neljä on ollut yli 6-vuotiaita. Ongelmat ovat liittyneet polttoheikkouteen ja viisi nartuista on jouduttu keisarileikkaamaan. Neljällä vanhalla aiemmin normaalisti synnyttäneellä nartulla on esiintynyt synnytysongelmia. Kolme näistä nartuista on jouduttu keisarileikkaamaan, yhden synnytys käynnistyi normaalisti eläinlääkärin annosteleman oksitosiinin avulla (PKSS Kasvattajakysely 2014; tiedot pentuvälityksestä 1998–2015). Yhteensä vuosina 1998–2015 kasvatettiin 37 pentuetta 26 eri nartulla (Suomen Pitkäkarvakerho ry).

Kasvattajakyselyyn vastattiin 17 nartun osalta ja näistä 5 on synnyttänyt aina täysin itsenäisesti ilman ihmisten apua, 7 joskus täysin itsenäisesti ilman ihmisen apua ja joskus pientä ihmisen tukea tarviten, muuten itsenäisesti. Lisäksi 4 narttua on synnyttänyt aina pientä ihmisen tukea tarviten, muuten itsenäisesti. (PKSS Kasvattajakysely 2014)

### **Pentujen hoitamiseen liittyvät ongelmat nartuilla**

Ensisynnyttäjät ovat joissakin tapauksissa ihmetelleet ensimmäisenä syntynyttä pentua, mutta alkaneet kuitenkin heti hoitaa pentuja innokkaasti. Yksi ensisynnyttäjä on vahingoittanut ensimmäisenä syntynyttä pentua kalvojen poiston yhteydessä. Kasvattajakyselyn vastauksissa 16 nartun 17:sta todetaan hoitaneen pentujaan halukkaasti, puhdistaen huolellisesti pentujen jätökset. Yksi narttu on hoivannut pentujaan halukkaasti, puhdistaen vastahakoisesti niiden jätökset. (PKSS Kasvattajakysely 2014)

### **Pentukuolleisuus**

Kasvattajakyselyyn vastanneiden kasvattajien pentueista neljässä on esiintynyt pentukuolleisuutta. Yksi ensisynnyttäjä on vahingoittanut ensimmäisenä syntynyttä pentua kalvojen poiston yhteydessä niin, että pentu menehtyi myöhemmin. Muuten pentukuolleisuus on liittynyt polttoheikkouteen. Pahimmillaan kolme viidestä pennusta on kuollut (PKSS Kasvattajakysely 2014).

### **Synnyttäiset viat ja epämuodostumat**

Rotuyhteyshenkilölle on raportoitu vuosien 2000–2015 aikana ainoastaan muutamasta lievästä napatyrästä. Kivespuutostapauksia on ollut viisi kotimaisissa pentueissa ja kaksi tuontipennuilla.

#### **4.3.5 Sairauksille ja lisääntymisongelmille altistavat anatomiset piirteet**

##### **Ulkomuotoon liittyvät anatomiset piirteet, jotka altistavat rodun yksilöt sairauksille tai lisääntymis- ja hyvinvointiongelmille**

Pitkäkarvaisella saksanseisojalla ei ole anatomisia piirteitä, jotka altistaisivat rodun yksilöt sairauksille tai lisääntymis- ja hyvinvointiongelmille.

### 4.3.6 Yhteenvedo rodun keskeisimmistä ongelmista terveydessä ja lisääntymisessä

#### Keskeisimmät ongelmakohdat

Pitkäkarvainen saksanseisoja on perusterve rotu, jossa on erittäin vähän metsästyskäyttöä haittaavia sairauksia tai vikoja. Rodun aktiiviharrastajat ovat terveysasioissa avoimia, tieto kulkee hyvin ja sitä voidaan hyödyntää jalostusyhdistelmiä suunniteltaessa. Tärkeintä on pyrkiä välttämään saman terveysriskin kertaantuminen molempien vanhempaiskoirien suvusta.

Terveyspuolella voidaan katsoa, että perinnöllinen harmaakaihi on tällä hetkellä eniten koiria jalostuksesta karsinut sairaus. Lievän, leviämättömäksi todetun harmaakaihin ei ole havaittu häiritsevän koirien normaalia elämää ja metsästyskäyttöä millään tavalla. Tämän vuoksi rodussa kokeillaan nyt lievää, uusintatarkastuksessa leviämättömäksi todettua kaihia sairastavan koiran käyttämistä yli 6-vuotiaana silmistään terveeksi todetulle partnerille. Tästä yhdistelmästä saatavaa tietoa käytetään jatkotoimien suunnitteluun.

Kuluneella viisivuotiskaudella spondyloosi, polven ristsidevauriot ja atopia/allergia ovat nousseet rodussa tarkkailtavien sairauksien listalle. Tapauksia on vielä vähän, mutta kertynyttä tietoa on tarkoitus käyttää jalostusyhdistelmien suunnitteluun, jotta sama terveysriski ei kertaannu molemmilta puolilta.

Lisääntymisessä oli vuosina 2015–2017 ongelmia, kun narttuja jäi tyhjäksi tai pentueet pieniksi. Kyseessä oli kuitenkin astutusten ajoittamiseen liittyvä ongelma osin ulkomailla tapahtuneissa astutuksissa ja varsinkin uusista sukulinjoista tulevilla nartuilla. Vuosina 2018 ja 2019 astutusten ajoittamiseen kiinnitettiin erityisesti huomiota ja astutuksiin otettiin myös aiempaa enemmän aikaa. Tämän ansiosta vuonna 2018 saatiin rekisteröintiennätys pentuekoon merkittävän kasvun myötä ja molempina vuosina 100 % onnistuminen astutuksissa.

## 4.4. Ulkomuoto

### 4.4.1 Rotumääritelmä

Pitkäkarvaisen saksanseisojan rotumääritelmä on laadittu ensimmäisen kerran vuonna 1879, eikä sitä ole tämän jälkeen merkittävästi muutettu. FCI:n hyväksyttäväksi rotumääritelmä jätettiin vuonna 1987. Se hyväksyttiin 23.–24.6.1987. FCI tarkasti rotumääritelmän uudestaan vuonna 2000 ja se hyväksyttiin 29.11.2000. Käännös on hyväksytty SKL-FKK:n toimesta 22.5.2007.

#### Ryhmä 7, FCI:n numero 117

##### Käyttötarkoitus:

Monipuolinen metsästyskoira

##### Yleisvaikutelma:

Voimakas, lihaksikas, syvärunkoinen ja sulavalinjainen. Pienikokoistenkin yksilöiden tulee olla hyvin voimakasrakenteisia. Liian massiiviset ja sen vuoksi kömpelöt koirat eivät ole toivottavia.

##### Tärkeitä mittasuhteita:

Kuono ja kallo-osa ovat yhtä pitkät. Koira ei saa olla takakorkea. Säkä on hieman lantiota korkeammalla.

##### Käyttäytyminen/Luonne:

Tasapainoinen, rauhallinen, hillitty temperamentti, hyväntahtoinen ja helppo kouluttaa.

##### Pää:

Kaunista pitkäkarvaisen päätä on erityisesti arvostettava. Pää on jalo ja pitkänomainen. Kallo-osa hieman kaareutuva, otsapenger hieman erottuva, ei jyrkkä, kirsu väriltään ruskea, jokunen vaaleampi pilkku hyväksytään. Kuononselkä on hieman kaareva, ei liian kapea. Huulet eivät liian voimakkaasti roikkuvat. Leuat eivät saa olla liian kevyet. Täysihampainen (42 hammasta) ja hyvin kehittynyt leikkaava purenta, ts. yläetuhampaiden takapinta koskettaa tiiviisti alaetuhampaiden etupintaa. Poskikaaret eivät liian voimakkaat.

**Silmät:**

Väritään ruskeat ja mahdollisimman tummat; eivät liian syvällä sijaitsevat eivätkä ulkonevat. Silmäluomet ovat tiiviit, punaista sidekalvoa ei saa näkyä.

**Korvat:**

Riippuvat, hieman eteenpäin kiertyvät, eivät liian alas kiinnittyneet.

**Kaula:**

Voimakas ja jalo, ei liian lyhyt; liittyy kauniisti rintakehään; ei löysää kaulanahkaa.

**Runko:**

Selkä suora ja kiinteä, ei liian pitkä. Lanne erittäin lihaksikas. Lantio pitkä ja kohtuullisen viisto. Eturinta on tulosta lavan ja olkavarren luuston oikeasta kulmautuneisuudesta. Rintakehä leveä ja syvä, ulottuu vähintään kyynärpäiden tasolle.

**Häntä:**

Ei liian pystyasentoinen. Hännän tulee olla vaakasuora, hännän viimeinen kolmannes on hieman ylöspäin kaartunut.

**Eturaajat:**

Yleisvaikutelma: koiran seistessä lapa, olkavarsi, kyynärvarsi ja välikämmen muodostavat edestä katsottuna lähes pystysuoran linjan. Lavat tiiviit. Koiran seistessä rauhallisesti lavan ja olkavarren välisen kulmauksen tulee sivulta katsottuna olla mahdollisimman lähellä suoraa kulmaa. Kyynärpäät rungonmyötäiset. Ranteet hieman joustavat. Välikämmenet hieman viistot. Kämpälät: päkiät ovat lujat ja vahvat

**Takaraajat:**

Yleisvaikutelma: lantio, reisi, sääri ja välijalka muodostavat takaa katsottuna pystysuoran linjan. Kintereet: hyvä kinnerkulmaus on erityisen tärkeä. Väliljalat: kannukset tulee poistaa heti syntymän jälkeen. Kämpälät: kuten etukämpälät.

**Liikkeet:**

Maatavoittavat, hyvä takajalan työntö.

**Nahka:**

Tiiviisti pinnanmyötäinen ja poimuton.

**Karvapeite:**

Oikeanlaatuinen karvapeite on erityisen tärkeä: ei liian runsas eikä myöskään liian lyhyt. Selässä ja kyljissä karva on 3–5 cm pitkää ja rungonmyötäistä. Kaulan alapuolella, rinnassa ja vatsassa karva saa olla pidempää. Vatsa: hyvä karvoitus. Korvakarvat laineikkaat ja ulottuvat korvalehden reunan yli. Hännässä hyvä hapsutus, joka ulottuu hännän kärkeen asti. Eturaajojen takaosassa on hapsut ja takaraajojen takaosassa hapsut. Kinnernivelen alapuolella karva on selvästi lyhyempää, liian voimakas hapsutus ei ole toivottavaa. Varpaiden välissä karva on tiheää ja lyhyttä.

Päässä karva on huomattavasti lyhyempää, mutta kuitenkin pidempää kuin lyhytkarvaisella saksanseisojalla. Päälaen tupsu ei ole toivottava. Rungon karvapeite on kiiltävää, vahvaa, sileää tai hieman laineikasta, pinnanmyötäistä ja tiheää. Tiheä ja hyvä aluskarva.

**Väri:**

Yksivärinen ruskea; ruskea valkoisin tai kimonvärinen merkein (erityisesti rinnassa ja kämpälissä); tummapäistärikkö (suurempia tai pienempiä tummanruskeita läiskiä); vaalea päistärikkö (suurempia tai pienempiä ruskeita läiskiä); kimo (runsaasti pieniä ruskeita pilkkuja valkoisella pohjalla); ruskeavalkoinen, joko puhdas ruskeavalkoinen tai vain muutamia pieniä täpliä (isoja ruskeita läiskiä, satula tai mantteli); kaikissa värimuunnoksissa ruskea pää, mahdollisesti läsi, pilkku tai tähti. **(LIITE 6 Pitkäkarvaisen saksanseisojan värit rekisteröinnin yhteydessä)**

**Koko ja paino:**

Uroksen ihannekorkeus on 63–66 cm (vähintään 60, enintään 70 cm). Nartun ihannekorkeus on 60–63 cm (vähintään 58 cm, enintään 66 cm). Paino noin 30 kg.

**Virheet:**

Kaikki poikkeamat edellä mainituista kohdista luetaan virheiksi suhteutettuna virheen vakavuuteen. Silmät: vaaleat haukansilmät tai vinoasentoiset silmät. Korvat: muut kuin poskenmyötäiset korvat, karvattomat korvien kärjet. Selkä: notko- tai köyryselkä. Rintakehä: tynnyrimäinen tai liian kapea. Häntä: voimakkaasti kiertyvä tai koukkuhäntä. Eturaajat: liian avoin lavan ja olkavarren välinen kulmaus, liian pystyt välikämmenet. Takaraajat: pihtikinttuisuus tai länkisäärisyys. Kämpälät: hajavarpaat, ns. kissan- tai jäniksenkämpälät. Karvapeite: muuta pään karvoitusta pidemmät partakarvat tai tuuheat kulmakarvat, kihara karva.

#### **Hylkäävät virheet:**

Yleisvaikutelma: riittämätön luusto ja lihaksisto. Pää: oikeasta tyypistä poikkeava pään muoto. Silmät: ulos- tai sisääнкиertyneet silmäluomet (ektropium tai entropium) sekä leikkauksella korjatut silmäluomen virheet.

Selvästi epänormaali rakenne tai käyttäytyminen on hylkäävä virhe.

Uroksilla tulee olla kaksi normaalisti kehittynyttä kivistä täysin laskeutuneena kivespussiin.

#### **4.4.2 Näyttelyt ja jalostustarkastukset**

##### **Rodun koirien näyttelykäynnit ja jalostustarkastukset**

Pitkäkarvainen saksanseisoja on pienenä rotuna ulkomuototuomareille haasteellinen arvioitava, varsinkin kun rodun suomalaisen kannan yksilöiden koko ja rotytyyppi vaihtelee vielä varsin paljon. Jos näyttelyssä esitetään ainoastaan yksi tai muutama rotunsa edustaja, saattaa oikean rotutyypin arvioiminen olla vaikeaa. Suuremmissa koiranäyttelyissä rodun arvostelijana saattaa olla ulkomuototuomari sellaisesta maasta, missä on erittäin vähän tai ei ollenkaan pitkäkarvaisia saksanseisojia. Tämä aiheuttaa vaihtelua saman koiran saamiin arvosteluihin ja keskenään varsin erityyppiset koirat ovatkin saaneet Suomessa laatupalkinnon erinomainen. Rakenteen ja koiran esittämisen arvostelu korostuu rotutyypin kustannuksella. Lisäksi koirat mitataan valitettavan harvoin kehässä, minkä vuoksi myös hyvin erikokoiset ja jopa selvästi rotumääritelmästä kokonsa puolesta poikkeavat koirat ovat saaneet Suomessa laatupalkinnon erinomainen. Kotimaiset ulkomuototuomarit saavat Saksanseisojakerho ry:n ulkomuototoimikunnan järjestämää koulutusta (koulutustilaisuudet, vuoteen 2009 asti kolleegiot) rodun arvosteluun, mitä on pidettävä erittäin arvokkaana asiana.

Saksanseisojakerho ry:n nuorten koirien ikäluokkakatselmuksen Junkkarin yhteydessä suoritetaan KAER-kokeen lisäksi myös koirien ulkomuotokatselmus. Koirat käydään läpi tarkasti ja yksityiskohtaisesti erityisen kaavakkeen avulla. Koirat myös mitataan huolellisesti. Arvioinnin suorittavat pääasiassa Saksanseisojakerhon omat ulkomuototuomarit. Lisäksi aikuisille, jo jalostuskelpoisuutensa osoittaneille koirille on järjestetty muutaman kerran jalostuskatselmus, jossa vuonna 2014 käytettiin ensimmäisen kerran Junkkarista tuttua Saksanseisojakerhon tietokantaan tallennettavaa arviointikaavaketta. Aikuisille koirille suunnattuja jalostuskatselmuksia on tarkoitus järjestää jatkossa säännöllisemmin ja mahdollisimman monen pitkäkarvaisen saksanseisojan toivotaan osallistuvan niihin.

Suomessa pitkäkarvaisten saksanseisojanarttujen koko on vaihdellut näyttelyissä ja Junkkarin ulkomuotokatselmuksissa välillä 54–65 cm, kun rotumääritelmän mukaiset ihannemitat nartuille ovat 60–63 cm, ehdoton alaraja 58 cm ja ehdoton yläraja 66 cm. Selvästi 58 cm alittavan nartun tulisi saada hylkäävä arvostelu. Suomessa on mitattu kolme narttua huomattavasti alle 58 cm korkeiksi Junkkarin ulkomuotokatselmuksissa. Ainoastaan yksi näistä koirista on saanut arvosanan puutteellinen. (Saksanseisojakerho ry:n tietokanta)

Rodun emämaassa valtaosa jalostuskatselmuksissa mitatuista nartuista on ollut viimeisten 15 vuoden aikana kooltaan rotumääritelmän ihanteessa, vaihteluväli on ollut 58–65 cm. (Deutsch-Langhaar-Mitteilungen 1995–2015)

Pitkäkarvaisten saksanseisojaurosten koko on Suomessa vaihdellut näyttelyissä ja Junkkarin ulkomuotokatselmuksissa 53–71 cm välillä, kun rotumääritelmän mukainen ihanne on 63–66 cm,

ehdoton alaraja uroksille 60 cm ja yläraja 70 cm. Yli 70 cm korkean ja alle 60 cm korkean uroksen tulisi saada hylkäävä arvostelu. Suomessa on mitattu yksi uros 71 cm korkeaksi ja neljä urosta alle 60 cm korkeaksi näyttelyissä ja Junkkarin ulkomuotokatselmuksissa. Alamittainen uros on saanut Suomessa hylkäävän arvostelun yhden ainoan kerran. (Saksanseisojakerho ry:n tietokanta)

Rodun emämaassa vaihteluväli urosten mitoissa jalostuskatselmusten tuloksissa on viimeisten 15 vuoden aikana ollut 62–70 cm, valtaosa uroksista on ollut 63–68 cm korkeita. (Deutsch-Langhaar-Mitteilungen 1995–2015)

Suomessa tulee mahdollisuuksien mukaan kiinnittää jalostuskoirien valinnassa huomiota myös pentujen vanhempien kokoon ja pyrkiä käyttämään pääasiassa rotumääritelmän ihannemitoissa olevia koiria jalostukseen. Uroksen ja nartun välinen kokoero ei saa olla yhdistelmässä kovin suuri, jotta jälkeläisten koon vaihtelu pysyisi mahdollisimman pienenä. Kooltaan rotumääritelmän ehdottoman ylärajan ylittävien ja ehdottoman alarajan alittavien koirien jalostuskäytöstä tulee ehdottomasti pidättäytyä.

Muotovalion arvon (FI MVA) oli vuoden 2019 loppuun mennessä saavuttanut 27 pitkäkarvaista saksanseisojaa (Suomen Pitkäkarvakerho ry). Muotovalion arvon saavuttaakseen mannermaisen seisojan on saavutettava 3 x SERT koiranäyttelyistä ja lisäksi vähintään 2 x AVO2 tulos tai 1 x AVO1 tulos KAER-kokeista.

#### **Muotovalion arvon saavuttaneet suomalaiset pitkäkarvaiset saksanseisijat:**

FIN MVA Birkko von Lockfehn	FIN MVA FIN KVA Taikasuon Uki
FIN MVA Kunegondia Agonde	FIN MVA Taikasuon Unna
FIN MVA Kunegondia Alpinus	FIN MVA FI KVA Taikasuon Ukko
FIN MVA Deika vom Blumenhof	FIN MVA Taikasuon Velhotar
FIN MVA Kunegondia Cubertus	FIN MVA FI KVA Cera v. Frochtmannshof
FIN MVA Edu v.d. Schmiede	FIN MVA Jahtiladyn Elohopea
FIN MVA Paddy Nelha	FI MVA Danni v. Frochtmannshof
FIN MVA Taikasuon Utu	FI MVA Taikasuon Yty
FI MVA FI KVA Jahtiladyn Fatzeriina	FI MVA Jahtiladyn Gourmet
FI MVA Arany's Faroh	FI MVA Emma von Averbeck
FI MVA Jahtiladyn Glamour	FI MVA Varvikkovuoman Remu
FI MVA Gitta vom Rötelstein	FI MVA FI KVA Tetricorven Brigitte
FI MVA Westfalen's Dana	FI MVA Tetricorven Camilla
FI MVA Varvikkovuoman Ruska	

#### **4.4.3 Ulkomuoto ja rodun käyttötarkoitus**

Rodun emämaassa ulkomuodon arviointi pohjautuu rodun käyttötarkoitukseen ja tästä lähtevään tarkoituksenmukaisuuteen. Koiran ulkomuoto arvioidaan kolmen tuomarin toimesta rotujärjestön jalostuskatselmuksissa. Jalostuskelpoisuuden saavuttaakseen koiran tulee saada vähintään arvio hyvä rotutyypistä, rakenteesta ja karvapeitteestä.

Oikea rotutyyppi on tärkein. Pitkäkarvainen on saksanseisojista rotevin ja sen kuuluu olla voimakasloustoinen sekä jämerä koira. Hentoluisuus ja jalkavuus ovat virheitä. Rungossa pitää olla leveyttä, setterimäinen olemus on vakava virhe. Olemuksesta tulee kuvastua voima ja suorituskyky. (Went, E. 2002; Schulze Kersting, A. 1991). Pitkäkarvaisen saksanseisojan pitää kantaa kettu kevyesti metrin korkuisen esteen yli. Sen tulee seurata haavoittunutta rusakkoa käytännön metsällä ja kantaa se tarvittaessa pitkänkin matkan takaa ohjaajalleen. Sen tulee toimia villisikajahdissa ylösajavana ja pysäyttävänä koirana ja suojella tarvittaessa omistajaansa haavoittuneen villisian edessä.

Karvapeitteen tulee olla rungonmyötäistä: karva ei saa olla villavaa eikä ulkonevaa selässä tai kyljissä. Toisaalta raajojen takaosan, kaulan ja hännän hapsutuksen tulee olla riittävä. Rungon karva on hyvin suojaava ja pohjavilla hyvä. Korvien karvoitus on runsas, laineikas ja korvan kärjen ylitse ulottuva, millä on suuri merkitys koiran oikean ilmeen kannalta. (Rabeler, C. 1991; Went, E. 2002). Villava, ulkoneva kuiva karva on epäkäytännöllinen metsällä: siihen tarttuu lika ja roskat helposti verrattuna ihanteelliseen sileään ja liukkaaseen karvaan. Karvapeite on tärkeä suoja peitteisessä risukkoisessa maastossa liikkeessä ja myös kylmissä vesissä työskennellessä.

Säkäkorkeutta tulkitaan tiukasti: ihannemitat (nartuilla 60–63 cm, uroksilla 63–66 cm) alittavia ja ylittäviä koiria ei palkita laatuarvosanalla erinomainen (on jopa esitetty, että myös laatuarvosanan erittäin hyvä voisi antaa ainoastaan ihannemittaiselle koiralle). Vähimmäis- ja enimmäismitta ovat käytössä lähinnä sen vuoksi, että rodussa esiintyvä kokovaihtelu sallitaan, mutta sitä ei missään tapauksessa suosita. Koon ala- ja yläraja ovat ehdottomat. Nämä mitat alittavat ja ylittävät koirat saavat jalostuksesta poissulkevan arvostelun. (Schulze Kersting, A. 1991.; Rabeler, C. 1991; Deutsch-Langhaar-Verband 1995). Rodun ihanteellinen koko on tarkoituksenmukainen käyttötarkoitukseen nähden. Liian kookkaat ja raskaat koirat väsyvät helpommin, liian pienet ja hintelät koirat eivät suoriudu kaikista niille asetetuista tehtävistä.

#### **4.4.4 Yhteenvedo rodun keskeisimmistä ulkomuoto- ja rakenneongelmista**

##### **Keskeisimmät ongelmakohdat ja ongelmien mahdollisia syitä**

Pitkäkarvaisen saksanseisijan koko ja rakenne vaihtelevat usein paljon pentueen sisälläkin, koska pitkäkarvaista on rodun emämaassa jalostettu käyttöominaisuudet ja luonne edellä ja alhaisiin sukusiitosasteisiin pyrkien. Tämä tekee rodun haasteelliseksi arvosteltavaksi ulkomuototuomareille ja tuo vaihtelua näyttelyarvosteluihin. FCI-näyttelyissä koiria ei pääsääntöisesti mitata lainkaan ja jos mitataan, mittauksen tarkkuus vaihtelee. Junkkarin ulkomuotokatselmuksissa mittaamisen tarkkuuteen kiinnitetään erityisesti huomiota ja nämä mittaukset ovatkin kaikista luotettavimpia. Näyttelyarvostelua seläällä paljastuu suuria heittoja mittaustuloksissa. Sama koira on saatettu yksittäistapauksissa mitata jopa 3-4 senttiä suuremmaksi tai pienemmäksi koiranäyttelyissä. Mittaukseen vaikuttaa vaihteleva mittausalusta: kokolattiamatto, nurmikko, hiekkakenttä, asfaltti jne.. Tulokseen vaikuttavat lisäksi koiran ryhdikkyys ja suoruus mittaustilanteessa sekä mittakepin suoruus mittaushetkellä. Saksanseisijien omistajat ovat ensisijaisesti metsästäjiä ja usein tottumattomia koiran esittäjiä, mikä vaikuttaa tilanteeseen. Valitettavasti tällaisia heittoja ilmenee myös Saksanseisojakerhon erikoisnäyttelyissä, missä kaikki koirat pitää mitata. Viime vuosina koirat on jätetty ulkomaisen tuomarin toimesta muutaman kerran mittaamatta myös erikoisnäyttelyissä. Tämä vaikeuttaa suuresti näyttelyarvostelujen hyödyntämistä jalostuksen apuna. Valitettavasti myös mittaustulosten vaikutus koiran saamaan näyttelyarvosteluun vaihtelee Suomessa. Jopa 3 cm alle rodun ehdottoman alarajan mitattu koira, joka rodun emämaassa olisi tämän vuoksi saanut hylkäävän arvostelun, on Suomessa palkittu lautupalkinnolla erinomainen ja valittu rotunsa parhaaksi. (Saksanseisojakerho ry, tietokanta)

Rodun ulkomuoto on Suomessa varsin vaihteleva. Jalostuksessa tulee muiden tekijöiden ohella kiinnittää huomiota oikean rotutyypin vaalimiseen ja rodun ulkomuodon yhtenäistämiseen. Kokovaihtelun vähentämiseksi uroksen ja nartun kokoero ei saisi jalostusyhdistelmässä olla suuri.

## **5. YHTEENVETO AIEMMAN JALOSTUKSEN TAVOITEOHJELMAN TOTEUTUMISESTA**

### **Rodun edellisen jalostuksen tavoiteohjelman voimassaolokausi**

Rodun edellinen jalostuksen tavoiteohjelma on ollut voimassa 1.1.2016–31.1.2021.

### **Rodun ensimmäisen tavoiteohjelman voimassaolokausi**

Rodulle laadittiin ensimmäinen jalostuksen tavoiteohjelma vuonna 2000 ja se oli voimassa 1.1.2001–

31.12.2005.

## **5.1 Käytetyimpien jalostuskoirien taso**

**Taulukko 16.** Viimeisten 15 vuoden aikana käytetyimpien urosten jalostustilasto (Koiranet).

#	Uros	Synt. vuosi	Pennut		Lonkat				Kyynärnivelet				Silmät					
			Pentueet	Yhteensä	Vuoden aikana	Toisessa polvessa	Tutkittu	Sairas	Tutkittu %	Sairas %	Tutkittu	Sairas	Tutkittu %	Sairas %	Tutkittu	Sairas	Tutkittu %	Sairas %
1	<a href="#">FIN MVA JAHTILADYN ELOHOPEA</a>	2006	3	21	0	4	8	2	38%	25%	3	0	14%	0%	7	1	33%	14%
2	<a href="#">JAHTILADYN HAROLD</a>	2012	2	16	7	0	1	0	6%	*	1	0	6%	*	0	0	0%	*
3	<a href="#">JAHTILADYN HÄJY</a>	2012	2	13	0	0	0	0	0%	*	0	0	0%	*	0	0	0%	*
4	<a href="#">VARVIKKOVUOMAN NEMO</a>	2010	2	10	0	29	5	0	50%	0%	3	1	30%	33%	3	0	30%	0%
5	<a href="#">BIRKO VOM TANNENGARTEN</a>		2	10	0	11	9	2	90%	22%	4	0	40%	0%	5	1	50%	20%
6	<a href="#">PHILIPP VON BUCHHEIM</a>		1	10	0	10	9	0	90%	0%	2	0	20%	0%	1	0	10%	0%
7	<a href="#">CASTOR VON DER HIRTENBURG</a>		3	9	0	8	5	0	56%	0%	2	0	22%	0%	7	2	78%	29%
8	<a href="#">TAIKASUON EDI</a>	2013	1	9	0	0	2	0	22%	0%	2	1	22%	50%	0	0	0%	*
9	<a href="#">WESTFALEN'S CÄSAR</a>		1	7	0	22	3	0	43%	0%	2	0	29%	0%	2	0	29%	0%
10	<a href="#">ELKO VON NEUENKÄMPEN</a>	2004	1	6	0	2	5	0	83%	0%	4	0	67%	0%	2	1	33%	50%

11	<a href="#">FI MVA TAIKASUON YTY</a>	2005	1	6	0	0	5	0	83%	0%	3	0	50%	0%	3	0	50%	0%
12	<a href="#">LUKAS VOM AUWELT</a>		2	5	0	17	2	0	40%	0%	0	0	0%	*	4	3	80%	75%
13	<a href="#">FLEDDER V.'T REIGERSKANTJE</a>		2	5	0	0	2	1	40%	50%	1	0	20%	0%	1	0	20%	0%
14	<a href="#">TAIKASUON VALDO</a>	2005	1	4	0	0	1	0	25%	0%	1	0	25%	0%	1	1	25%	100%
15	<a href="#">FI MVA ARANY'S FAROH</a>	2009	2	3	0	0	2	0	67%	0%	2	0	67%	0%	2	0	67%	0%

Yllä olevassa taulukossa on esitetty viimeisten 15 vuoden aikana käytetyimpien urosten jalostustilasto (Taulukko 16). Taulukossa esitetään ainoastaan urosten jälkeläismäärät ja terveystutkimustulokset lonkkien, kyynärnivelten ja silmien osalta. Koetulostietoja ei näytetä uroksille itselleen eikä niiden jälkeläisille. Käyttöominaisuuksien ylläpito on kuitenkin katsottava luonteen ja terveyden ohella merkittävimäksi tavoitteeksi käyttökoirarodulla. Taulukossa kaikilla uroksilla on koepalkinto. Jahtiladyn Häjyn ja Taikasun Edin jälkeläiset sekä osa Jahtiladyn Haroldin jälkeläisistä on niin nuoria, ettei niillä ollut vielä terveystutkimustuloksia 26.2.2020, kun taulukko on koottu. Osalla uroksista on hyvin jälkeläisten terveystutkimustietoa. Joillakin näistä samoista uroksista on myös hyvin koetulostietoa jälkeläisistä. Kasvattajien aktiivisuus ja erilaiset kauppahintaan tai kauppasopimukseen liittyvät kannustimet motivoida pennunottajia terveystutkimusten teettämiseen ja kokeissa käymiseen vaikuttavat asiaan. Jos tarkastettujen jälkeläisten määrä on kovin pieni, alle 50 % jälkeläisten kokonaismäärästä, ei terveystutkimustulosten perusteella voi tehdä kovin pitkälle meneviä johtopäätöksiä. Pienellä ja vajavaisella otoskoolla koiran jälkeläistö saattaa vaikuttaa keskimääräistä terveemmältä tai sairaammalta jopa yhden koiran tuloksen perusteella. Tärkeää olisi saada

kaikista jalostuskoirista hyvin jälkeläisarviointitietoa. Vastaava taulukko on haettavissa Kennelliiton KoiraNetistä myös nartuille. Taulukosta voi vetää saman johtopäätelmän kuin urosten taulukosta: jos nartulla itsellään ei ole koepalkintoa, ei sen jälkeläisistä ole myöskään koetulostietoa eikä juurikaan terveystutkimustietoja. Kasvattajien kannustaminen on tärkeä tehtävä myös seuraavalla tavoiteohjelmakaudella.

## 5.2 Aiemman jalostuksen tavoiteohjelman toteutuminen

Tavoite	Toimenpide	Tulos
<p>Rodun kannan rakenne ja geenipohjan laajuus:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>☒ Edistetään tuontikoirien jalostuskäyttöä ja ulkomaisten jalostusurosten käyttöä.</li> <li>☒ Pyritään huolehtimaan siitä, että kotimaisista pentueista käytettäisiin vähintään 1 pentua, ei kuitenkaan enempää kuin 2 pentua jalostukseen</li> <li>☒ Uroksia ja narttuja käytetään yhtä paljon</li> <li>☒ Pyritään pitämään sukusiitosaste mahdollisimman alhaisena jalostusyhdistelmässä.</li> <li>☒ Jälkeläisrajoitusta jatketaan PEVISA-ohjelmassa, saman yhdistelmän uusimista ei suositella.</li> </ul>	<p>Tavoitteita on edistetty rotukokousten yhteisissä keskusteluissa ja huomioimalla ne jalostusyhdistelmien suunnittelussa.</p>	<ul style="list-style-type: none"> <li>☒ Jalostukseen on käytetty 8 (5) tuontikoiraa tavoiteohjelmakaudella ja lisäksi 5 (5) ulkomaista jalostusurosta (suluissa edellisen 5 v kauden luvut).</li> <li>☒ Kauden aikana on käytetty 7 kotimaassa kasvatettua koiraa 5 eri pentueesta jalostukseen. Kahdesta pentueesta on käytetty 2 pentua, muista yhtä.</li> <li>Edelliskaudella kasvatetuista 11 kotimaisesta pentueesta kuitenkin vain 5 pentueesta on noussut jalostuskoiria.</li> <li>☒ Kauden aikana käytettiin 11 urosta ja 11 narttua jalostukseen. 3 urosta ja 3 narttua käytettiin kaksi kertaa.</li> <li>☒ Sukusiitosaste on pysynyt alhaisella tasolla.</li> <li>☒ Jälkeläisrajoitusta on jatkettu, samaa yhdistelmää ei ole uusittu kertaakaan tavoiteohjelmakaudella.</li> </ul>
<p>Luonne ja käyttöominaisuudet:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>☒ Yhä suurempi osuus koirista käy KAER-kokeissa, Junkkarissa ja näyttelyissä.</li> <li>☒ Kaikki jalostukseen käytetyt koirat ovat KAER-kokeessa tai vastaavassa ulkomaisessa kokeessa palkittuja.</li> <li>☒ Yhä useampi pitkäkarvainen nousee jalostusrekisteriin ja saa käyttöjalostuspalkintoja.</li> </ul>	<p>Kasvattajat ovat kannustaneet pennunottajiaan järjestämällä pentutapaamisia ja kannustamalla heitä osallistumaan kokeisiin. Osa kasvattajista on maksanut kasvattiansa osallistumisen Junkkariin. Tavoitteet on huomioitu myös jalostusyhdistelmien suunnittelussa.</p>	<ul style="list-style-type: none"> <li>☒ Kokeisiin osallistuneiden koirien määrä on ollut keskimäärin alhaisempi kuin edellisellä viisivuotiskaudella, mutta palkitsemisprosentit ovat olleet hyvällä tasolla.</li> <li>☒ Kaikki jalostukseen käytetyt koirat ovat olleet koepalkittuja</li> <li>☒ Jalostusrekisteriin on noussut 9 (4) uutta koiraa, 4 (1) uutta koiraa on saanut käyttöjalostuspalkinnon (suluissa edelliskauden luvut).</li> </ul>

<p><b>Terveys:</b>        ✕Pentueen vanhempien lonkkakuivauksen raja-arvo on B.        ✕Yhä suurempi osa kauden aikana rekisteröidyistä pennuista käy lonkkakuivissa.        ✕Pentueen vanhemmista vaaditaan silmätarkastuslausunto.</p>	<p>Rotukokouksissa on korostettu terveystarkastusten merkitystä ja sitä, että mahdollisimman suuren osan pentueen koirista pitäisi käydä tarkastuksissa.</p>	<p>✕Lonkkakuivissa ei ole käynyt suurempaa osaa kauden aikana rekisteröidyistä pennuista kuin edelliskaudella, mutta lonkkatulokset ovat koko ajan parantuneet        ✕PEVISA on ollut kuluneen kauden anotussa muodossa: lonkat B, silmätarkastukset vaaditaan.</p>
<p><b>Ulkomuoto:</b>        ✕Erikoisnäyttelyssä kiinnitetään edelleen tarkasti huomiota koirien mittaamiseen.</p>	<p>Saksanseisojakerhon hallitus on laatinut erikoisnäyttelyohjeistuksen näyttelyn järjestäjille. Ohjeistuksessa korostetaan myös mittaamisen merkitystä.</p>	<p>✕Kauden aikana koirat jäivät mittaamatta kolmessa erikoisnäyttelyssä ja yhdessä ulkomaisen tuomarin mittaustulos oli säännönmukaisesti selkeästi pienempi (2-3 cm) kuin koirien aiemmat mittaustulokset.</p>
<p><b>Jalostusmateriaalin laatu ja yhteisiin tavoitteisiin sitoutuminen:</b>        ✕Kaikki jalostukseen käytettävät koirat täyttävät jalostuskoirille asetetut vähimmäisvaatimukset.        ✕Kaikki viisivuotiskaudella pentuja teettävät kasvattajat osallistuvat Pitkäkarvapäiville tai/ja muihin rodun kokoontumisiin vähintään kerran.</p>	<p>Yhteisistä tavoitteista on keskusteltu rotukokouksissa. Kasvattajia on kannustettu osallistumaan rotutapaamisiin.</p>	<p>✕Kauden aikana tehtiin 1 BxB-yhdistelmä ja käytettiin jalostukseen yhtä lievää kaihia sairastavaa koiraa sekä yhtä risticiteistä operoitua koiraa, muut yhdistelmät täyttivät jalostuskoirille asetetut vähimmäisvaatimukset.        ✕Kauden aikana kasvattaneista 11 (8) kasvattajasta 8 (4) osallistui Pitkäkarvapäiville ja/tai Kesäpäiville, kaikki useammin kuin kerran (suluissa edelliskauden luvut).</p>

### Jalostuksen ulkopuolelle jäävien koirien osuus

Pitkäkarvaisen saksanseisojan rekisteröintien määrä oli vuosina 2015–2017 normaalia alhaisempi astutusten epäonnistuttua kokonaan tai osittain (ks. 4.3.4). Vuosina 2018–2020 rekisteröintien määrä on noussut normaalitasolle. Vuosittaisten rekisteröintien määrän olisi hyvä pysyä vähintään 20 pennussa, jotta kysyntään pystytään vastaamaan. Tämä vastaa kolmea normaalikokoista pentuetta. Jalostukseen käytetään joka tapauksessa hyvin pientä osaa rodun kotimaisesta populaatiosta, eli suurin osa koirista jää nykyisillä pentuemäärillä vääjäämättä jalostuksen ulkopuolelle. Ulkomaisten jalostusurosten käyttö vaikuttaa asiaan myös, vaikkakin se on rodun geenipohjan laajuuden lisäämiseksi välttämätöntä. Edelliskaudella kasvatetuista 11 pentueesta ainoastaan 5 pentueen koiria on käytetty jalostukseen. Jatkossa on entistä vahvemmin pyrittävä siihen, että jokaisesta pentueesta käytetään vähintään yhtä koiraa eikä mielellään useampaa kuin kahta koiraa jalostukseen. Lisäksi on pyrittävä huolehtimaan siitä, että mahdollisimman montaa erisukuista koiraa käytetään jalostukseen ja että uroksia ja narttuja käytetään jatkossakin yhtä paljon. Tämä on rodun geenipohjan laajuuden ylläpitämiseksi välttämätöntä.

### Jalostussuositusten ja PEVISAn ajantasaisuuden arviointi

Pitkäkarvaisen saksanseisojan jalostussuositus on ollut, että molemmat pentueen vanhemmista ovat koepalkittuja, terveitä tiedossa olevien sairauksien osalta, luonteeltaan terveitä ja ulkomuodoltaan

vähintään H. Jalostuskoiran tulee myös olla kooltaan rotumääritelmän mukainen. Näistä jalostussuosituksista on sovittu rodun harrastajien yhteisissä kokouksissa Saksanseisojakerhon vuosikokouksen yhteydessä sekä Pitkäkarvapäivillä. PEVISA-kaudelle 2021–2025 suositusta muutetaan niin, että terveyden osalta poikkeuksena on ”muu vähämerkityksinen katarakta” sekä lievä, uusintatarkastuksessa leviämättömäksi todettu kaihi.

Rodun PEVISA-ohjelmaan lisättiin kuluneelle viisivuotiskaudelle koepalkintovaatimus. Jo ennestään ohjelmaan ovat kuuluneet lonkkakuvauspakko raja-arvolla B, silmätarkastuspakko sekä matadoripykälä, joka rajoittaa koiran jälkeläisten määrän 21 pentuun. Lonkkakuvausten raja-arvo B vaikuttaa kokemusten mukaan olevan pitkäkarvaisella saksanseisojalla perusteltu ja vain varsin lievää karsintaa aiheuttava. Sitä voidaan siis pitää ajantasaisena.

Matadoripykälä rajoittaa yksittäisen koiran pentueiden määrän kolmeen normaalikokoiseen pentueeseen. Tämäkin jälkeläismäärä on pitkäkarvaisen saksanseisojan Suomen kannassa suuri. Rajat ovat kuitenkin avoinna joka suuntaan ja ulkomaisia pitkäkarvaisen saksanseisojan kantoja hyödynnetään rodun jalostuksessa aktiivisesti tuontipentujen sekä ulkomaisten jalostusurosten käytön välityksellä. Jälkeläisrajoitusta voidaan pitää kohtuullisena myös jalostuskoirien omistajien kannalta. Omistajien on panostettava koiran koulutukseen, koe- ja näyttelykäynteihin sekä terveystutkimuksiin, jotta koira saavuttaa jalostuskelpoisuutensa. Sallitut kolme pentuetta on varsin kohtuullinen korvaus tästä panostuksesta. Kuluneella viisivuotiskaudella yksikään uusi jalostuskoira ei saavuttanut jälkeläisten sallittua enimmäismäärää. Jälkeläisrajoitusta voidaan pitää ajantasaisena. Sen koetaan olevan tarpeellinen muistutus rodun aktiiviharrastajille yksittäisten koirien jälkeläismäärän rajoittamisesta koko populaation hyvinvoinnin vuoksi.

Silmätarkastuspakko on karsinut eniten koiria jalostuksesta viimeisten 10 vuoden aikana: uusia kaihitapauksia on tullut esiin 10. Näistä 2 on kotimaassa kasvatettuja koiria ja 8 tuontikoiria (Suomen Pitkäkarvakerho ry, KoiraNet). Varsinkin tuontikoirissa on ollut erittäin lupaavia ja rodun suomalaisen kantaan nähden erisukuisia yksilöitä, joiden eteenpäin viemiseen ei kaikilla omistajilla ole ollut motivaatiota enää kaihilöydöksen jälkeen. Kaksi näistä tuontikoirista on kuitenkin saavuttanut käyttövalion arvon, yksi on palkittu KAER NUO1- ja AVO2-palkinnoilla ja kolmaskin on koepalkittu (Suomen Pitkäkarvakerho ry; KoiraNet). Pitkäkarvaisen PEVISA-ohjelmassa on silmätarkastus ilman sairausrajoitusta kaihin suhteen, mutta siihen on aiemmin liittynyt rotukokouksissa tehty yhteinen sopimus, että ainoastaan silmistään terveitä koiria käytetään jalostukseen. Tämä yhdistettynä pitkäkarvaiselta saksanseisojalta löytyneiden kaihitapausten lievyyteen on aiheuttanut keskustelua rodun harrastajien parissa jo ennen edellisen PEVISA-kauden alkua vuonna 2015 ja uudelleen alkavaa PEVISA-kautta valmistelleessa rotukokouksessa 2019 (Pitkäkarvaisen saksanseisojan rotukokous 2015, 2019, pöytäkirjat). Silmätarkastuspakkoa on kuitenkin keskustelun jälkeen päätetty esittää jatkettavaksi entisenlaisena, mutta samalla on todettu, että lievä, uusintatarkastuksessa leviämättömäksi todettua kaihia sairastavaa koira pitäisi uskaltaa käyttää jalostukseen terveeksi todetun partnerin kanssa, jotta silmätarkastukset eivät rajoittaisi jalostusta liiaksi (ks. kohta 4.3.1). Kennelliiton jalostustieteellisen toimikunnan linjauksen mukaisesti lausunnon ”muu vähämerkityksinen katarakta” saaneita koiria ei aiemminkaan ole suljettu jalostuksesta. Tällaisen merkinnän saanutta sekä lievä, uusintatarkastuksessa leviämättömäksi todettua kaihia sairastavaa koira suositellaan kuitenkin käytettäväksi ainoastaan silmistään terveen partnerin kanssa. Tällaisella linjauksella PEVISA-ohjelmaa ja jalostussuosituksia voidaan pitää ajantasaisena.

Jos ajatellaan omistajien halukkuutta pennuttaa koiransa, koepalkintovaatimuksen vuoksi jalostuksesta on kuluneella viisivuotiskaudella jäänyt jalostusneuvontaan tulleiden tietojen mukaan yksi koira, joka sekään ei ole vielä liian vanha jalostuskäyttöä ajatellen seuraavien parin vuoden aikana. Vuosina 2011–2015 kasvatetuista 11 kotimaisesta pentueesta jäi kuitenkin 4 pentuetta kokonaan ilman koepalkintoa. Samalla ajanjaksolla tuotiin yhteensä 27 pentua ulkomailta, joista 17 jäi ilman koetulosta. Näistä 10 on kuitenkin karsiutunut jalostuksesta myös muista syistä. Koepalkintovaatimuksen vaadittava taso on

alhainen, eikä mahdoton saavuttaa metsästyskäytössä olevalle koiralle. Lisäksi lupaavan koiran kohdalla kokeneilta harrastajilta saa helposti koulutusapua, jotta koiran jalostuskäyttö ei jää koepalkinnosta kiinni. PEVISA-ohjelmaa voidaan siis pitää myös tältä osin ajantasaisena.

## 6. JALOSTUKSEN TAVOITTEET JA TOTEUTUS

### 6.1 Jalostuksen tavoitteet

#### Jalostuspohja

Jatkossa on pyrittävä siihen, että joka pentueesta vähintään yhtä koiraa käytetään jalostukseen, että mahdollisimman montaa erisukuista koiraa käytetään jalostukseen ja että eri koiria käytetään jalostukseen mahdollisimman tasaisesti. On myös pyrittävä siihen, että uroksia ja narttuja käytetään jalostukseen tasaisesti. Ulkomaisten jalostusurosten aktiivista hyödyntämistä ja tuontipentujen tuontia on jatkettava.

#### Käyttäytyminen ja luonne

Luonneasioihin on kiinnitettävä edelleen erityistä huomiota jalostusyhdistelmien suunnittelussa ja pyrittävä välttämään lievän ja olemattomaltakin tuntuvan virheen toistuminen molempien vanhempien puolelta. Tässä yhteydessä on kiinnitettävä huomio paitsi vanhempaiskoiaraan ja sen vanhempiin, myös koiran muihin lähisukulaisiin.

#### Käyttöominaisuudet

Rodun käyttöominaisuuksien turvaamiseksi rodun PEVISA-ohjelmassa on KAER-koepalkintovaatimus. Pitkäkarvaisen saksanseisojan kasvattajat myyvät lisäksi pennut ainoastaan metsästäjille ja antavat tukea koiran metsästyskoulutuksessa.

#### Terveys ja lisääntyminen

Tärkeintä on pyrkiä välttämään saman terveysriskin kertaantuminen molempien vanhempaiskoirien suvusta. Jalostukseen käytetään tunnettujen sairauksien suhteen terveitä yksilöitä. Poikkeus voidaan tehdä lievää, leviämättömäksi todettua kaihia tai ”muuta vähämerkityksistä kaihia” sairastavan koiran kohdalla, kun se yhdistetään terveeksi todetun partnerin kanssa.

Oikeaan astutusajankohtaan tulee jatkossakin kiinnittää huomiota onnistuneiden astutusten ja normaalin pentuekoon varmistamiseksi.

On myös hyvä pyrkiä teettämään nartulla ensimmäinen pentue viimeistään kolmivuotiaana.

#### Ulkomuoto

Jalostuksessa tulee muiden tekijöiden ohella kiinnittää huomiota oikean rotutyypin vaalimiseen ja rodun ulkomuodon yhtenäistämiseen. Kokovaihtelun vähentämiseksi uroksen ja nartun kokoero ei saa jalostusyhdistelmissä olla suuri.

### 6.2 Suositukset jalostuskoirille ja yhdistelmille

#### Suosituksien jalostukseen käytettävien koirien ja yhdistelmien ominaisuuksista

Päätavoitteena on edelleen, että jalostuskoirat täyttävät Saksanseisojakerhon jalostusrekisterivaatimukset (ks. 4.2.5).

Koirien koulutustaso vaikuttaa merkittävästi saksanseisojien koetuloksiin KAER-kokeissa. Toisaalta suurin osa pitkäkarvaisen saksanseisojan pennuista menee ensikertalaisille seisojanohjaajille. Jotta jalostukseen käytettävissä olevien koirien määrä saadaan pidettyä mahdollisimman suurena, ovat rodun aktiiviharrastajat päättäneet seuraavista vähimmäistavoitteista jalostukseen käytettäville koirille.

Pitkäkarvainen saksanseisoja, jalostuskoiralle asetetut vähimmäisvaatimukset:

- ⌘ KAER-koepalkinto (tai vastaava ulkomainen koetulos).
- ⌘ Näyttelypalkinto vähintään AVO tai KÄY H, ei kuitenkaan luonteen takia.
- ⌘ Terveys: lonkat terveet, ei BxB yhdistelmiä. Silmät tarkastetut ja terveet, poikkeuksena muu vähämerkityksinen kaihi tai leviämättömäksi todettu lievä kaihi, joita sairastava koira voidaan yhdistää ainoastaan terveeksi todetun partnerin kanssa. Ei tiedossa olevia muita terveysongelmia.
- ⌘ Rotumääritelmän mukainen mittaustulos Junkkarin ulkomuotokatselmuksesta tai koiranäyttelystä.

### **Suositus yksittäisen koiran maksimijälkeläismäärälle**

Pitkäkarvaisen saksanseisojan PEVISA-ohjelmaan on kuulunut vuoden 2006 alusta seuraava jälkeläisrajoitus:

- ⌘ Koiran rekisteröityjen jälkeläisten määrä saa olla korkeintaan 21 pentua.
- Viimeinen, rajan ylittävä pentue rekisteröidään kuitenkin kokonaisuudessaan.

## **6.3 Rotujärjestön toimenpiteet**

Jalostuksen tavoiteohjelman toteutumisen seuranta on Saksanseisojakerhon jalostustoimikunnan tehtävä ja pitkäkarvaisen saksanseisojan osalta tästä vastaa rotuyhteyshenkilö. Rodun harrastajat tulee kuitenkin saada mahdollisimman hyvin mukaan yhteiseen työhön. Terveystilannetta, koetuloksia ja muuta rodun kannan kehittymistä seurataan aktiivisesti. Rodun harrastajia pidetään ajan tasalla Saksanseisoja-lehden, vuosikirjaan tulevan vuosiraportin, Saksanseisojakerhon tietokannan ja Suomen Pitkäkarvakerhon kotisivujen avulla sekä suoralla tiedottamisella rotutapaamisissa. Yhteistyötä ja vastuun jakamista pyritään kehittämään muun muassa rotutapaamisten avulla sekä rodun oman rotukerhon Suomen Pitkäkarvakerhon toiminnan kautta.

## **6.4 Uhat ja mahdollisuudet sekä varautuminen ongelmiin**

### **Rodun jalostuksen suurimmat uhat ja ongelmat**

#### **Vahvuudet**

- avoin informaation jakaminen, kaikille avoin tietokanta
- rotu on emämaassaan täysin metsästäjien käsissä ja vakiintunut, muissa maissa myös kokonaan tai osittain metsästyskäytössä
- erinomaiset kontaktit ulkomaille
- rodun monipuolisuus, perusterveys ja erinomainen luonne sekä suojaava käyttökarva
- aktiivisten rodun harrastajien hyvä yhteishenki

#### **Mahdollisuudet**

- avoin informaation jakaminen, kaikille avoin tietokanta
- yhä laajeneva aktiivisten, vastuullisten rodun harrastajien joukko
- hyvien koepalkintojen ja toimivien metsästyskoirien myötä rodun hyvä maine leviää entisestään
- jatkuva tasokkaiden pentujen tuonti takaa tavoitteellisesti tehtynä rodun jalostus-pohjan laajuutta Suomessa
- jatkuva ulkomaisten jalostusurosten käyttö

#### **Heikkoudet**

- kaikki rodun harrastajat eivät ole rotujärjestön tai rotuyhdistyksen jäseniä ja - jäävät siten ulos aktiiviporukasta
- liian monet koirillaan metsästävät eivät jaksa kiinnostua kokeista
- aiempien vuosien epäonnistumiset pentujen teettämisessä ovat luoneet rodulle vaikeasti saatavan maineen: pentua on joutunut odottamaan pitkään

#### **Uhat**

- rodun lisääntyvä suosio kerää rodun vaalimisesta piittaamattomia "onnen-onkijoita" kasvatuspuolelle
- rodun kysyntätilanteeseen ei pystytty vastaamaan laadukkaiden pentueiden kasvattamisella

takaa tavoitteellisesti tehtynä rodun jalostus-  
pohjan laajuutta Suomessa  
- rodun terveyden ja erinomaisen luonteen vahvistaminen jalostuskoirien yhä tavoitteellisemman valinnan avulla  
- vastuullisten kasvattajien lisääntyminen takaa tasokkaiden pentueiden riittävän määrän, jolloin kysyntätilanteeseen pystytään vastaamaan ja piittaamattomien kasvattajien toiminnalle ei jää tilaa, samalla turvataan jalostuspohjan laajuutta

### Varautuminen ongelmiin

Vaikka kasvattajat ovat kuinka vastuullisia, voi jalostuskoirien ja jalostusyhdistelmien huolellisesta valinnasta huolimatta ilmaantua yllättäviä uusia ongelmia esim. terveyspuolella. On sanottu, että kaikissa roduissa voi ilmetä laaja kirjo erilaisia terveysongelmia, jos kannan sukusiitosaste lisääntyy ja resessiiviset haitalliset geenialleelit pääsevät homotsygoitumaan. Kannan sukusiitaisuuden lisääntymisen välttämiseksi tulee jalostusyhdistelmät valita siten, että erisukuisia yksilöitä käytetään mahdollisimman monipuolisesti, kuitenkin jalostuskoirille asetetuista perusvaatimuksista tinkimättä. Jotta tämä olisi mahdollista, on edelleen kannustettava koirien omistajia viemään koiriaan eteenpäin vaadittavien näyttöjen saamiseksi ja rohkaistava narttujen omistajia käyttämään myös ulkomaisia jalostuskriteerit täyttäviä, Suomeen uutta geenimateriaalia tuovia uroksia nartuilleen. Myös pentujen tuontia on syytä edelleen kannustaa ja avustaa. PEVISA-ohjelman jälkeläisrajoitus auttaa osaltaan ehkäisemään yksittäisten jalostuskoirien liiallista käyttöä ja siten kannan jalostuspohjan kapenemista. Terveysongelmien kertymisen ehkäisemiseksi on sukusiitosaste jalostusyhdistelmissä pyrittävä pitämään mahdollisimman alhaisena, kuten tähänkin asti. Yllättävien uusien terveysongelmien äkkinäisen runsastumisen estämiseksi jalostusuroksia ei tulisi käyttää jalostukseen näin pienessä kannassa kuin kerran vuodessa, eikä narttuja tulisi pennuttaa peräkkäisinä vuosina. Näin mahdollisesti ilmeneviin terveydellisiin tai muihin ongelmiin ehditään reagoida ennen kuin ongelma laajenee. Luonteen osalta kehitetään luonteen testausta ja panostetaan entisestään kriittiseen luonteen arvioimiseen jalostusyhdistelmiä valittaessa.

## 6.5 Toimintasuunnitelma ja tavoiteohjelman seuranta

Vuosi	Tehtävä tai projekti
2021	Uuden PEVISA-ohjelman hyväksyminen. Luonteen testaamisen menetelmän käyttöön otto rodulle. Pitkäkarvapäivien ja muiden rotutapaamisten järjestäminen. KAER-kokeen järjestäminen ja uusien koirien kannustaminen kokeisiin Rodun maailmanliiton 10-vuotisjuhlaan osallistuminen ja Schorlemer-ikäluokkakatselmuksen seuraaminen.
2022 kesä 2022 syksy	Kesäpäivät erikoisnäyttelyn yhteydessä. Pitkäkarvapäivien järjestäminen, mahdollisesti KAER-kokeen järjestäminen ja uusien koirien kannustaminen kokeisiin. Muiden rotutapaamisten järjestäminen.
2023	Kesäpäivät erikoisnäyttelyn yhteydessä.

	Pitkäkarvapäivien ja muiden rotutapaamisten järjestäminen. Mahdollisesti KAER-kokeen järjestäminen ja uusien koirien kannustaminen kokeisiin Matka maailmanliiton kokoukseen, jalostuskoiriin tutustumista.
2024	Kesäpäivät erikoisnäyttelyn yhteydessä. Pitkäkarvapäivien ja muiden rotutapaamisten järjestäminen. Mahdollisesti KAER-kokeen järjestäminen ja uusien koirien kannustaminen kokeisiin
2025	Kesäpäivät erikoisnäyttelyn yhteydessä. Pitkäkarvapäivien ja muiden rotutapaamisten järjestäminen. Matka maailmanliiton kokoukseen, jalostuskoiriin tutustumista.
2026	JTO-kauden yhteenveto ja uuden JTO:n valmisteleminen. Kesäpäivät erikoisnäyttelyn yhteydessä. Pitkäkarvapäivien ja muiden rotutapaamisten järjestäminen.

### JTO:n ja PEVISAn vaikutuksen seuraaminen

Terveystilannetta, koetuloksia ja muuta rodun kannan kehittymistä seurataan aktiivisesti. Rodun harrastajia pidetään ajan tasalla Saksanseisoja-lehden, Saksanseisojakerhon vuosikirjaan tulevan rodun vuosikertomuksen ja tietokannan avulla, Suomen Pitkäkarvakerhon internet- ja Facebook-sivuilla sekä suoralla tiedottamisella rotutapaamisissa. Yhteistyötä ja vastuun jakamista pyritään kehittämään muun muassa rotutapaamisten avulla sekä rodun oman rotukerhon Suomen Pitkäkarvakerhon toiminnan kautta. Pitkäkarvapäivien yhteydessä pyritään järjestämään KAER-koe aina, kun päivät järjestetään peltomaastossa ja mahdollisuuksien mukaan myös metsä/tunturimaastossa. Näin yritetään saada innostettua uusia koiria kokeisiin ja saavuttamaan jalostuskelpoisuuden.

Rodun jalostuspohjan laajentamiseksi kansainvälistä yhteistyötä kehitetään edelleen. Tavoitteena on hyödyntää alkavalla viisivuotiskaudella jalostusuroksia edelleen muistakin maista kuin Saksasta. Yhteistyötä saksalaisten kanssa jatketaan tiiviinä.

## 7. LÄHTEET

### Kirjalliset lähteet:

- Ahonen, Saija. 2009. Re: kaihisairaus pk-saksanseisojalla. Kirjallinen tiedonanto 14.4.2009.
- Deutsch Langhaar Verband. 1995. Zuchtordnung und Rassekennzeichen für Deutsch Langhaar. Päivitetty vuonna 2001.
- Deutsch-Langhaar-Verband. Deutsch-Langhaar Mitteilungen 1995-2015.
- Deutsch-Langhaar-Verband 2014. Deutsch-Langhaar Mitteilungen Dezember 2014, Heft Nr. 219, s 11.
- Deutsch-Langhaar-Verband 2015. Deutsch-Langhaar Mitteilungen Dezember 2015, Heft Nr. 223, s 1-19.
- Deutsch-Langhaar-Verband . Zuchtbuch Deutsch-Langhaar 1994-2013.
- Deutsch-Langhaar-Verband. 2000. Zuchtschau-Ordnung und Zuchtrichter-Ordnung des Deutsch-Langhaar-Verbandes.
- Deutsch-Langhaar Weltverband 2014. Sitzungsprotokoll der Hauptversammlung 13.6.2014.
- Deutsch-Langhaar Weltverband 2016. Aufnahmebestätigung 16.2.2016.
- Fossum ym. 2002. Small Animal Surgery. 2nd edition, Mosby.

Förster, M. 2008. Fortsetzung des Einkreuzungsversuchs Deutsch-Kurzhaar in Deutsch-Langhaar. Deutsch-Langhaar Mitteilungen Nr 194 2008: 8-9.

Gottwald, H. 2000. Pitkäkarvaisen saksanseisojan Itävallan kannasta. Kirjallinen tiedonanto 4.1.2000.

Günter, Gerwin. 2009. Zum Jahreswechsel. Deutsch-Langhaar Mitteilungen Nr 199:3.

Hansen, Bent. 2000. Pitkäkarvaisen saksanseisojan Tanskan kannasta. Kirjallinen tiedonanto 31.1.2000.

Hansen, Bent. Kirjallinen tiedonanto 7.3.2010.

Hansson, Kickan 2004. Långhårig Vorsteh 2003. Svensk Vorsteh, Årsbok 2003.

Hansson, Kickan 2005. Långhårig Vorsteh 2004. SVKs ordinarie fullmäktige 21.– 22.05.2005.

Hazewinkel 2003. Elbow dysplasia: Clinical aspects and Screening programs. In: Proceedings of the 28<sup>th</sup> world congress of the World Small Animal Veterinary Association.

Heikkinen, Pekka ja Naumanen Raija. 2005. KAER-kokeet. Kirjallinen tiedonanto 11.1.2005. Päivitetty joulukuussa 2009 ja tammikuussa 2015.

Hoefsloot, Hans 1996. Ontwerp voor de normering voor fokdieren N.V.L.

Hoefsloot, Hans 1998. De Duitse Staande Langhaar en zijn stamverwandten. Krips BV, Meppel.

Johanessen, Kai Rune 2015. Kirjallinen tiedonanto 17.3.2015.

Koivula, Seppo. Kirjallinen tiedonanto 12.3.2010.

Lundhoj, Carsten. Kirjallinen tiedonanto 7.3.2010.

Markmann, H.-J. 1996. Vom Welpen zum Jagdhelpfer. A bis Z der Früherziehung, Förderung, Ausbildung und Führung von Vorstehhunde. Parey Buchverlag, Berlin.

Melchior, Marielle. Kleurrijke verassingen in het Langhaar-nest. Nederlandse Vereniging Langhaar, Periodiek verslag December 2009:9 – 10.

Merx, H.; Merx, A. 1997. Der Deutsch Langhaar, Jagdgebrauchshund. Druckerei Haas KG, Nürnberg.

Methfessel, M. 2000. Pitkäkarvaisen saksanseisojan kannasta Sveitsissä. Kirjallinen tiedonanto 13.2.2000.

Mäki, Katariina. 2004. Jalostuksen tavoiteohjelma (JTO). Jalostustoimikuntien neuvottelupäivä, Espoo, 31.1.2004. Nederlandse Vereniging Langhaar. Periodiek verslag 1999-2009.

Nielen, Janss ja Knol 2001. Heritability estimations for diseases, coat colour, body weight and height in a birth cohort of Boxers. American Journal of Veterinary Research 62 (8): 1198-1206.

Nijburg, Ewart. Kirjalliset tiedonannot 28.10.-2.11.2009.

Paatsama, S. 1991. Suuri Suomalainen Koirakirja. Otava.

Peltonen, Martti. 2004. Saksanseisojilla esiintyneet viat ja sairaudet. Kirjallinen tiedonanto joulukuu 2004.

Peterson, Del. 1998. The Deutsch Langhaar: An Update. In: The Gundog Magazine, pp 69-73.

Peterson, Del. 2000. Tietoja pitkäkarvaisen saksanseisojan kannasta USA:ssa. Kirjallinen tiedonanto 1.12.2000.

Pitkäkarvaisen saksanseisojan rotukokous Saksanseisojakerho ry:n vuosikokouksen yhteydessä 25.4.2015. Pöytäkirja.

Pitkäkarvaisen saksanseisojan rotukokous Saksanseisojakerho ry:n vuosikokouksen yhteydessä 28.4.2019. Pöytäkirja.

PKSS Luonne- ja terveystarkastus 2014. Tuloste pitkäkarvaisen saksanseisojan omistajille vuonna 2014 järjestetyn Webropol-kyselyn tuloksista.

PKSS Kasvattajakysely 2014. Tuloste pitkäkarvaisen saksanseisojan kasvattajille vuonna 2014 järjestetyn Webropol-kyselyn tuloksista.

Raad van Beheer. Stamboek CD 1997 t/m 2008.

Rabeler, C.1991. Zur Typ- Form und Haarbeurteilung. Deutsch-Langhaar Mitteilungen.

Rouhiainen, Jukka. 2005. Seisojan tavoiteltava luonne. Kirjallinen tiedonanto tammikuu 2005.

Rouhiainen, Jukka. 2006. Luonnetestaus – turhaa vaivaa? Saksanseisoja 4/2006: 18.

Rubin, L., F. 1989. Inherited Eye Diseases in Purebred Dogs. Williams & Wilkins, USA

Ruotsin Saksanseisojakerho ry 2001. Ruotsin Saksanseisojakerho ry:n metsästyskokeiden säännöt. Käännös: Jan Kankkonen.

Röttgen, Friedhelm. 2009. Aus den Zuchtgruppen, Gruppe Nordamerika. Deutsch-Langhaar Mitteilungen Nr 198:9 – 10.

Saksan Metsästyskäyttökoiraliitto ry. 2001. Liiton jalostuskokeiden säännöt (VZPO). Käännös: Günter Schwab, 2002.

Saksan Metsästyskäyttökoiraliitto ry. 1996. Liiton jalostuskokeiden säännöt (VGPO). Käännös: Günter Schwab, 2003.

Saksanseisojakerho ry 2004. Tilastokooste. Tilastot 1991 – 2005.

Saksanseisojakerho ry 1999. Mannermaisset kanakoirat - rotumääritelmiä

Saksanseisojakerho ry:n jalostustoimikunta 2004. Jalostuskoirien laatuvaatimukset. Saksanseisoja-lehti 4/2004: 58–60.

Saksanseisojakerho ry, vuosikertomukset 2005 – 2008.  
Schmidt-Körby, Wolf. 2009. JGV-USA HZP am 02. und 03. Oktober in Hugo, Minnesota, USA. Deutsch-Langhaar Mitteilungen Nr 199:39-41.  
Schultze Kersting, A. 1990. Typ, Form und Haarbeurteilung. Deutsch-Langhaar Mitteilungen Nr 122.  
Schmieg, Leonhard. Kirjallinen tiedonanto 25.2.2020.  
Svenska Vorstehklubben. Svensk Vorsteh 2003-2004.  
Tobolik, E., Kern, H. 1996. Der Deutschlanghaar. Österreichischer Agrarverlag, Klosterneuburg.  
Ulvestad, Mette 2004. Årsrapport for Langhar 2003. Norsk Vorstehhundklubb, Årbok 2003.  
Ulvestad, Mette 2005. Årsrapport for Langhår 2004. Norsk Vorstehhundklubb, Årbok 2004.  
Ulvestad, Mette 2008. Årsrapport for Langhår 2007. Norsk Vorstehhundklubb, Årbok 2007.  
Ulvestad, Mette 2009. Kirjallinen tiedonanto 18.2.2009.  
Went, Eckart. 2002. Welche Kriterien sind wichtig für die richtige Typnote bei Deutsch Langhaar? Deutsch-Langhaar Mitteilungen Nr. 169  
Went, Eckart. 2006. Zur Situation der DL-Zucht in Nordamerika. Deutsch-Langhaar Mitteilungen Nr 184:11 – 12.

#### **Suulliset lähteet:**

Broekhuis, Herman. 2005. Hollannin käyttökokeista. Suullinen tiedonanto 18.2.2005.  
Broekhuis, Herman. 2014. Suullinen tiedonanto 13.6.2014.  
Bänninger, Ruedi. 2010. Suullinen tiedonanto 27.2.2010.  
Bänninger, Ruedi. 2014. Suullinen tiedonanto 13.6.2014.  
Günter, Gerwin. 2014. Suullinen tiedonanto 13.6.2014  
Johannessen, Kai Rune. 2014. Suullinen tiedonanto 13.6.2014.  
Moss, Brenda. 2010. Suullinen tiedonanto 29.9.2010.  
Korhonen, Ilkka. 2005. Norjan metsästyskäyttökokeista, perustuen kirjaan Domarhandboken v:lta 1999. Suullinen tiedonanto 17.2.2005.  
Lundhoj, Carsten. 2014. Suullinen tiedonanto 13.6.2014.  
Nieminen, Kari. Tanskan käyttökokeista. Suullinen tiedonanto 13.2.2005.  
Pärnänen, Juha. Kaihisairauksista. Suullinen tiedonanto 16.12.2014, 15.4.2015 ja 20.3.2020.  
Schmidt, Johannes. Suullinen tiedonanto 27.2.2010.  
Weltverband Deutsch Langhaar. Epävirallinen maailmanliiton kokous Tanskan Pitkäkarvakerhon 40-vuotisjuhlien yhteydessä 22.6.2019.

#### **Sähköiset lähteet:**

Arany Kennels. Arany Kennels kotisivut. Luettu 17.3.2015 ja 20.2.2020. URL: < <http://www.aranygundogs.co.uk/> >.  
Deutsch-Langhaar-Verband. Deckrüdenliste. Deutsch-Langhaar-Verband -yhdistyksen internet-sivut. Luettu 10.3.2015 ja 20.2.2020. URL: < <http://www.deutsch-langhaar-verband.de/Deckruedenliste/deckruedenliste.html> >.  
Deutsch-Langhaar\_Verband. Zuchtbuch Vereinsversion. Sähköinen jalostustietokanta jalostusneuvojien käyttöön.  
Deutsch-Langhaar Gruppe Nordamerika. DL-GNA kotisivut. Luettu 19.3.2015 ja 20.2.2020. URL: < <http://www.dl-gna.org/breeding/fci-kennels/> >.  
German Longhaired Pointer Association. Kotisivut. Luettu 17.3.2015. URL: < <http://www.deutschlanghaar.co.uk/dlglp-in-the-uk/> >.  
German Longhaired Pointer Club. GLP-Club kotisivut. Luettu 17.3.2015. URL:< <http://www.german-longhaired-pointer.org.uk/Club.htm> >.  
Klub dlouhosrstych oharu. Tsekin rotujärjestön kotisivut. Luettu 25.3.2015. URL: < <http://www.ohardlouhosrsty.cz/zkusebni-rady/> >.  
Lappalainen, Anu. Koiran lonkkanivelen kasvuhäiriö. Kasvatus ja terveys. Tietoa jalostuksella vastustettavista sairauksista ja vioista. Suomen Kennelliitto ry:n internet-sivut. Luettu 10.3.2015. URL: < <http://www.kennelliitto.fi/lonkkanivelen-kasvuhairio> >.  
Lappalainen, Anu. Kynänrivelen kasvuhäiriöt. Kasvatus ja terveys. Tietoa jalostuksella vastustettavista sairauksista ja vioista. Suomen Kennelliitto ry:n internet-sivut. Luettu 10.3.2015. URL: < <http://www.kennelliitto.fi/kynarnivelen-kasvuhairiot> >.  
Koiranet jalostustietojärjestelmä. Suomen Kennelliitto ry:n internet-sivut. URL: < <http://jalostus.kennelliitto.fi/frmEtusivu.aspx> >.

Mäki, Katariina. 5.8.2013\_2. Perinnöllinen monimuotoisuus ja jalostuspohja. Kasvatus ja terveys. Suomen Kennelliitto ry:n internet-sivut. URL:< <http://www.kennelliitto.fi/perinnollinen-monimuotoisuus-ja-jalostuspohja> >

Mäki, Katariina. 5.8.2013. Sukusiitos. Kasvatus ja terveys. Suomen Kennelliitto ry:n internet-sivut. URL: < <http://www.kennelliitto.fi/sukusiitos> >.

Mäki, Katariina.31.10.2013. Tehollinen populaariokoko. Kasvatus ja terveys. Suomen Kennelliitto ry:n internet-sivut. URL: < <http://www.kennelliitto.fi/tehollinen-populaatiokoko> >.

Schmutz, Sheila. The E-locus in dogs. Genetics of Coat Color and Type in Dogs –internetsivusto. Luettu 10.3.2010. URL: < <http://homepage.usask.ca/~schmutz/dogE.html#red/black> >.

Saksanseisojakerho ry, tietokanta. Saksanseisojakerho ry:n internet-sivut. URL:< [http://intranet.saksanseisojakerho.fi/koira\\_rek\\_nro.php](http://intranet.saksanseisojakerho.fi/koira_rek_nro.php) >.

Suomen Pitkäkarvakerho ry, kotisivut. URL: < <http://www.pkss.fi/> >.

Svenska Vorstehklubben. Årsbok2007.Luettu 14.3.2010. URL:< <http://www.vorsteH.se/Filer/arsbok2007.pdf> >.

Svenska Vorstehklubben. 2015. Svenska Vorstehklubben internet-sivut. Luettu 11.3.2015. URL: < <http://www.vorsteH.se/kmavelsrad.html> >.

Svenska Vorstehklubben. 2020. Svenska Vorstehklubben internet-sivut. Luettu 20.2.2020. URL: < <http://www.vorsteH.se/långhårig-vorsteH.html> >.

Vanhapelto, Päivi ja Lappalainen, Anu. Yleisimmät perinnölliset silmäsairaudet. Kasvatus ja terveys. Tietoa jalostuksella vastustettavista sairauksista ja vioista. Suomen Kennelliitto ry:n internet-sivut. Luettu 10.3.2015. URL: < <http://www.kennelliitto.fi/yleisimmat-perinnolliset-silmasairaudet> >.

Österreichischer Deutsch Langhaar Klub. Itävallan rotujärjestön kotisivut. Luettu 25.3.2015. URL: < <http://www.deutschlanghaar.at/> >.

## 8. LIITTEET

[LIITE1. Tietoa saksalaisista kokeista.](#)

[LIITE2. Tietoa muiden maiden kokeista.](#)

[LIITE3. KAER-kokeiden säännöt.](#)

[LIITE4. PKSS Luonne- ja terveystarkastuksen 2014 kysymykset.](#)

[LIITE5. PKSS Kasvattajakyselyn 2014 kysymykset.](#)

[LIITE6. PKSS Värit rekisteröinnin yhteydessä.](#)